

THẾ GIỚI MỖI

TẠP CHÍ CỦA
BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

248

GỖM CHĂM

- THẾ GIỚI QUA NGON LỬA

SONY

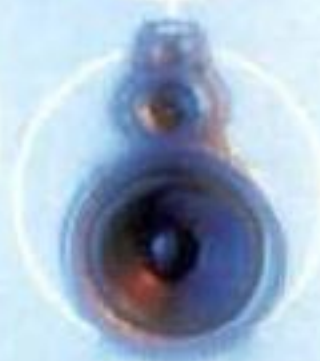
New generation
Hi-Fi

Hãy làm rung chuyển cuộc vui của bạn
với dàn máy **Thế Hệ Mới** của Sony

Đại lý bán lẻ chính thức của Sony Việt Nam là các **"ĐIỂM VÀNG"**

MHC-GR8

- 1500W P.M.P.O • 3 đĩa • Chống méo tiếng (VACS) • Groove • Tổng hợp DJ tiên tiến • Chương trình âm thanh đa dạng • Sonic formation • Hệ thống loa 4 chiều.

MHC-GR5

(Bảo hành 1 năm)

- 800W P.M.P.O • Loop • Groove • "Đồng mắt đọc quang học" mới nhằm tránh dơ • Các chức năng Karaoke • Hệ thống loa 2 chiều.

MHC-G88

(Bảo hành 1 năm)

- 1200W P.M.P.O • 3 đĩa • Loop • Groove • Sonic formation với cơ cấu 4 loa.

BẢO HÀNH

TP.HỒ CHÍ MINH: 248A Nơ Trang Long - Q.B.Thạnh DT: (8)8414488

121 Hàm Nghi - Quận 1 DT: (8)8298077

349-351 Hai Bà Trưng DT: (8)8225221

CÁN THỢ: 36 Lý Tự Trọng DT: (71)832534

HÀ NỘI: 35 Hai Bà Trưng - Quận Hoàn Kiếm. DT: (4)8243579

C4 Giảng Võ - Quận Ba Đình DT: (4)8462133

HẢI PHÒNG: 8 Nguyễn Đức cảnh. DT: (31)846210

ĐÀ NẴNG: 91 Nguyễn Chí Thanh. DT: (511)834365

SONY

THẾ GIỚI MỚI

TẠP CHÍ TRÍ THỨC TỔNG HỢP RA HÀNG TUẦN

Số 248

Thứ hai - 11.8.1997

NGĂM NGHĨ TỪ MỘT ĐỀ THI THẤY CỦA MỘT NGƯỜI LÍNH PHÍA BÊN KIA ÔNG TIÊN CỦA TUỔI THƠ	Hà Bình Trị 3 Nguyễn Khoa Từ 6 Hoàng Hương Trang 8
KHOA HỌC NÓI GÌ VỀ CHÚNG?	Hoa Tranh 12
CHÁNH SỨ DOANH ĐIỂN PHAN VĂN KHAI PHÁ VÙNG KÈ RỘC	Phan Sĩ Quán 16
CUỘC ĐIỀU HÀNH NGÀY QUỐC KHÁNH PHÁP ĐƯỢC CHUẨN BỊ RA SAO?	Minh Luân 18
NGƯỜI PHỤ NỮ KHÔNG BAO GIỜ CHẾT	Lê Nguyễn 20
ĐIỀU GÌ ĐÃ XẢY RA Ở KHO TƯ LIỆU NƯỚC NGÀ?	Nhà Chi 25
SINH SẢN VÔ TÍNH VÀ CHỐNG SINH SẢN VÔ TÍNH BẰNG ĐIỆN THOẠI DI ĐỘNG	Lương Thái Sỹ 29
NÚI BÀO NHIÊU TUỔI GỌI LÀ NÚI NON?	Lê Lộc 33
THẾ GIỚI KỲ THÚ	Như Nguyệt 38
CUỘC ĐO SỨC BẤT TẬN GIỮA VI KHUẨN VÀ THUỐC KHÁNG SINH	Phúc Nguyễn 40
LẶNG LẼ	Vũ Tuyên Hoàng 42
VẬT HÓA THẠCH VỀ LOÀI NGƯỜI CÁCH ĐÂY 2 TRIỆU NĂM?	Vi Bình 45
HỢP ĐỒNG VỚI THẦN CHẾT	Trung Nguyên 48
CHIẾT TỰ: KHOA HỌC HAY TRÒ BỊP?	Phan Sơn 50
BÁO ĐỘNG VỀ MÔI TRƯỜNG Ở CHÂU Á	Nguyễn Phúc 55
GỐM CHĂM - THẾ GIỚI QUA NGỌN LỬA	Kim Anh 57
MAY THAY ÔNG LÃNH ĐẠO TỈNH LÀ NGƯỜI HIỂU BIẾT	Thái Minh 63
CẢNG SÀI GÒN CHIẾM GIẢI VÀNG QUỐC TẾ	Bảo Ngự 64
LÀNG CHÂU KHÊ GIỮA LÒNG HÀ NỘI	Phạm Hoàng Nam 68

PHÁT HIỆN MỘT TIỂU THUYẾT MỚI CỦA JULES VERNE	Thanh Minh 71
CÁI CHẾT CỦA BỐ GIÀ AL CAPONE	Ngọc Nga 75
MỘT TÀI NĂNG MÚA TRUNG QUỐC CHUYỂN ĐỔI GIỚI TÍNH	Trần Ngọc 78
SỰ THẬT VỀ CÁT TRƯỢT	Bảo Vi 81
MIKE TYSON SAU "CÚ CẢN THỂ KỲ"	Minh Duy 84
HOLLYWOOD VỪA VĨNH BIỆT HAI TƯỢNG ĐÀI: JAMES STEWART VÀ ROBERT MITCHUM	Thiếu Quân 89
VĂN HỌC LÀ MỘT CUỘC HÀNH TRÌNH, TRONG KHÔNG GIAN VÀ THỜI GIAN...	Phạm Tường Vân 93
CAO ĐƠN HOÀN TÁN Ở BẮC MỸ	Trí Tường 95
DIANA VÀ "HỘI CHỨNG JACKIE"	Phan Nghị 97
NHỮNG "VÙNG TỐI" CỦA GIA ĐÌNH	Kim Nga 100
LƯỚI DAO PHẪU THUẬT THAY CHO BÀN TAY LUẬT PHÁP	Lê Tây Sơn 102
NGHI THỨC ĐÓN TIẾP DÀNH CHO VIP	Kim Ngân 104
CẢM ƠN, RUTH!	Pierre Bellemare - Thúy Sơn 109
BÀN TRÒN THẾ GIỚI MỚI	112

- Bìa 1: Gốm Châm - thế giới qua ngọn lửa (tr. 57)
- Bìa 4: Thế giới kỳ thú (tr. 38)

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

GS.TS. hóa học CHÂU DIỆU ÁI. GS.TS. toán học NGUYỄN CANG. Nhà thơ HUY CẬN. GS. Viện sĩ VŨ TUYÊN HOÀNG. GS.TS. triết học NGUYỄN DUY QUÝ. Nhà báo TRẦN ĐỨC TAM. Nhà báo HỮU THỌ. GS.TS. văn học LÊ NGỌC TRÀ. GS.TS. vật lý NGUYỄN CHUNG TÚ.

• Tổng biên tập:
ĐỖ QUỐC ANH
Phó Tổng biên tập thường trực:
LÊ KHẮC HOAN
Thư ký tòa soạn: **TRỊNH QUÂN**
Trình bày: **KIM LAN**
Bìa: **MAI VĂN THI**

• Trụ sở: 322 Điện Biên Phủ, Q. 10,
TP. Hồ Chí Minh. ĐT: 8399050-8399055.
Fax: (08)8399053

• Phòng liên lạc phía Bắc: 14 Lê Trực, Q. Ba Đình,
Hà Nội. ĐT: 8234489

• Giấy phép xuất bản số 809-GPXB của Bộ VHTT cấp ngày 30-6-1994. ISSN 0868-3433.

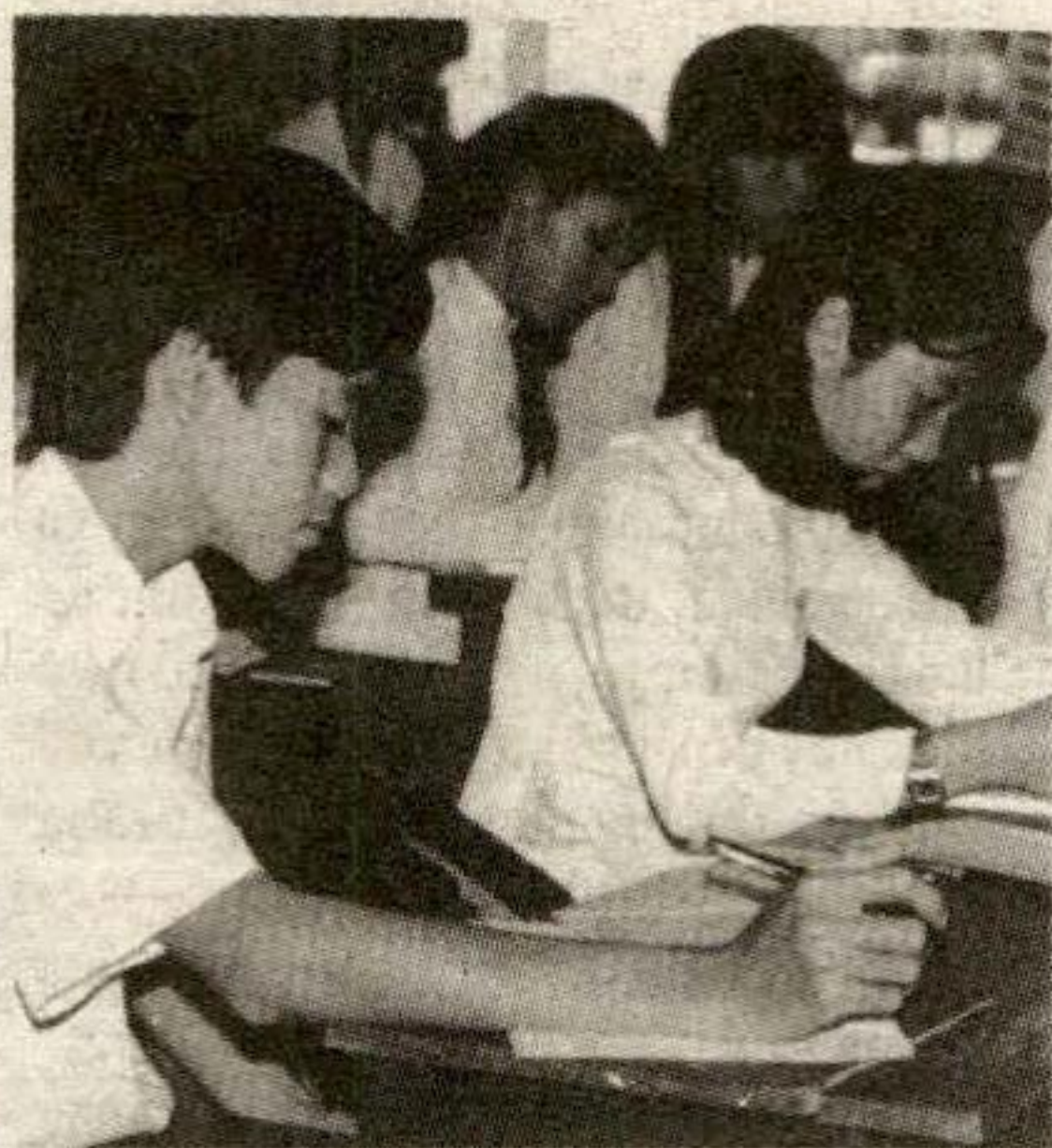
• Sắp chữ điện tử tại phòng Máy tính tạp chí Thế Giới Mới.

• Chế bản tại ITAXA và nhà in Trần Phú.

• In tại PAPRINEX và nhà in báo Nhân Dân TP. Hồ Chí Minh.

GIÁ: 4.300 ĐỒNG

TGM vẫn tiếp tục nhận được bài viết tham gia cuộc tranh luận về đề thi môn văn, kỳ thi tuyển sinh vào lớp 10, ban C trường Lê Hồng Phong TP. Hồ Chí Minh. (Đề ra có câu: "Lớp em đã có dịp

đi viếng mộ lão Hạc, thay mặt tập thể lớp, em hãy đề lên mộ người quá cố đáng thương ấy một dòng tưởng niệm"). Nhưng xét thấy những ý kiến đăng trên các số TGM 245-246-247 đã phản ánh khá đầy đủ các quan điểm khác biệt, việc tập hợp dư luận xung quanh một vấn đề học thuật đã hoàn thành, xin được khép lại cuộc tranh luận bằng bài viết dưới đây. Cảm ơn bạn đọc đã tích cực đóng góp ý kiến.

PTS. HÀ BÌNH TRI

(Vụ Trung học phổ thông
Bộ Giáo dục và Đào tạo)

Ngẫm nghĩ TỪ MỘT ĐỀ THI

Trong suốt hàng chục năm qua, mặc dù đã có nhiều công trình nghiên cứu, những hội thảo khoa học về nội dung và phương pháp giảng dạy từ phổ thông đến đại học, nhưng sự bàn bạc về việc ra đề thi dường như vẫn bị lãng quên. Vấn đề này đến nay chưa bao giờ được nghiên cứu một cách nghiêm túc, kỹ lưỡng; chỉ được đề cập ở một số trang sách trong giáo trình, hay lác đác ở một vài bài báo sau mỗi kỳ thi, hoặc chỉ được đặt ra ở Sở Giáo dục và

Đào tạo (GD-ĐT) Hà Nội đầu những năm 1980. Trong bối cảnh ấy, việc tạp chí Thế Giới Mới cho đăng tải những ý kiến trái ngược nhau về một phần đề thi tuyển sinh vào lớp 10 năm học 1997-1998 của Sở GD-ĐT TP. Hồ Chí Minh nhằm rút ra những vấn đề có ý nghĩa phương pháp luận là việc làm tích cực, thu hút sự chú ý của đông đảo những ai quan tâm đến sự nghiệp dạy văn và học văn.

Chúng tôi nghĩ rằng muốn đánh giá

một đề thi tất yếu phải xác định được hệ thống tiêu chí. Thiết tưởng, một đề thi tốt phải đạt được nhiều yêu cầu, mà trước hết phải là một đề thi chuẩn xác ở cả nội dung lẫn hình thức diễn đạt, bám sát chương trình, như vậy cũng có nghĩa là không có sự đánh đố học sinh, không có chuyện gài bẫy; đáp án chấm bài một phần quan trọng trực tiếp hoặc gián tiếp nằm ngay ở sách giáo khoa (trong hoàn cảnh hiện nay, đối với bất kỳ một kỳ thi nào, đề ra không bám sát chương trình thường sẽ ảnh hưởng không tốt đến việc dạy và học văn). Hơn nữa, đề thi cũng phải chứa đựng một “phổ” điểm rộng, từ điểm 0 đến điểm 10 để có thể chọn lựa và phân loại thí sinh. Và lại, đã là đề văn thì nên thật sự văn chương, kêu gọi được sự sáng tạo, sự tự bộc lộ của học sinh, hạn chế đến mức tối đa việc sao chép bài mẫu hay lối học tủ...

Trở lại câu hỏi trong đề thi của TP. Hồ Chí Minh đã đăng ở Thế Giới Mới, số 245, tôi thấy cơ bản hướng ra đề này có những cơ sở khoa học nhất định. Đây là một loại đề tự do, ít nhiều gần với loại bài phát biểu cảm nghĩ, cảm tưởng... học sinh thường gặp. Do đó, chắc rằng sẽ không quá lạ đối với các em nhất là những học sinh muốn học ban C (ở ban này, môn văn được coi là môn chủ công). Đề ra cũng nằm trong chương trình. Tác phẩm Lão Hạc của Nam Cao, các em đã được học giảng văn ở lớp 8. Đây là cơ sở rất tốt để học sinh có thể viết “dòng tưởng niệm”, hay nói cách khác, điều các em viết chỉ có thể sâu sắc khi có sự hiểu biết tương đối thấu đáo về tác phẩm, phải có một năng lực đồng cảm, xúc cảm cùng số phận nhân vật Lão Hạc và một trình độ diễn đạt nhất định, cho dù chỉ một dòng. Như vậy, qua dòng tưởng

niệm nay có thể đánh giá được phần nào một số năng lực cần có của học sinh. Và lại, đây chỉ là một phần nhỏ của đề thi, chỉ chiếm 1,5 điểm trên 10 điểm của bài thi. Do đó, nếu bên cạnh những câu “chân phương” khác, ở đề bài tuyển sinh vào ban C có thêm loại câu “bay bổng” này, chủ yếu để phát hiện những học sinh khá giỏi trong kỳ thi, thì đây càng là điều cần thiết. Theo tôi, sau này, khi việc dạy và học văn đã đạt đến sự chuẩn mực cần thiết, ngay từ ở cấp dưới, thì việc ra những đề theo hướng này có thể sẽ chiếm ưu thế, nhất là ở những lớp trên (thực ra, ở ta đã có một thời và hiện nay ở một số nước hướng ra đề vừa nêu vẫn thường được sử dụng, ít ra là trong các kỳ thi tú tài).

Tuy nhiên, từ việc xác định đúng hướng ra đề đến việc có được đề đúng - chưa nói đến ra được đề hay là không đơn giản, còn cả một khoảng cách khá xa. Theo thiện ý của chúng tôi, về mặt kỹ thuật đề thi nói trên có lẽ cần phải được điều chỉnh, bổ sung để thật sự thành một đề văn chuẩn xác, khắc phục tình trạng diễn đạt mơ hồ, gây lúng túng cho học sinh. Ở đây, cơ bản chúng tôi tán thành ý kiến của nhà giáo Trần Đồng Minh đã được tác giả Đào Quốc Toàn trích dẫn trong bài viết in ở Thế Giới Mới, số 245, trang 3.

Một số người thường mượn câu của người xưa: “Xuất đối dị, đối đối nan...” để cho rằng việc ra đề văn thì dễ (!), làm đáp án mới là khó. Nhưng khi được may mắn tiếp xúc với nhiều nhà giáo - nhà khoa học có uy tín đích thực, tôi thường được nghe các vị nói về cái khó, cái khổ của việc ra đề và làm đáp án. Bản thân chúng tôi cũng thấm thía sâu sắc điều này. Thực ra, nói một cách chặt chẽ,

cũng như đề các môn khác, đối với mỗi kỳ thi, đề văn chỉ được coi là hoàn chỉnh khi có được đáp án chuẩn xác. Trước sau, chúng tôi vẫn nghĩ rằng làm đáp án cho đề thi môn văn, nhất là loại đề thi vừa bàn đến trên đây, chỉ có thể và chỉ nên định tính, chứ không thể và không nên định lượng. Một đáp án tốt có lẽ là một đáp án không quá chi tiết và điều quan trọng nhất là phải *bao* được những cách cảm thụ và trình bày khác nhau. Nhân đây cũng xin được nói thêm, cho dù có đề tốt, đáp án tốt, thì người chấm thường có vị trí hết sức quan trọng. Nói cho cùng, do đặc thù của bộ môn, chấm đúng được hay không chủ yếu phụ thuộc vào trình độ, cảm quan văn chương của mỗi thầy cô giáo. Đối với loại đề bài của TP. Hồ Chí Minh nói trên thì vấn đề này càng trở thành bức thiết. Trình bày những điều đó, chúng

tôi muốn thể hiện sự cảm thông và trân trọng không chỉ đối với người ra đề mà còn đối với cả người chấm những bài làm theo hướng đề ra này.

Gần đây, càng ngày dư luận xã hội càng quan tâm nhiều hơn việc thi môn văn trong đó quan tâm nhất là việc ra đề thi. Chúng tôi được biết sắp tới, Vụ Trung học phổ thông Bộ Giáo dục và Đào tạo (cơ quan hàng năm có trách nhiệm tổ chức ra đề thi tốt nghiệp PTTH và thi chọn học sinh giỏi quốc gia) sẽ tổ chức hội thảo đầu tiên về việc ra đề thi. Đây là những dấu hiệu đáng mừng.

Trên đây chỉ là những suy nghĩ tản mạn bước đầu nhân một câu hỏi trong đề thi tuyển sinh của TP. Hồ Chí Minh, chúng tôi hy vọng sẽ được đọc ở Thế Giới Mới những ý kiến trao đổi sâu sắc, phong phú hơn về vấn đề bức thiết và không đơn giản này. ■

Cuộc thi viết

**THẦY
TÔI**

PARKER
WATERMAN
PARIS

ĐƠN VỊ TÀI TRỢ

**CUỘC THI VIẾT
"THẦY TÔI"**

- Học trò kể chuyện người thật việc thật tôn vinh thầy dạy.
- 55 triệu đồng tiền thưởng dành cho người viết bài và các thầy giáo được tôn vinh.
- 20-10-1997 hết hạn nhận bài dự thi.

Có cho tôi được ngồi vào chiếc bàn của người học sinh, để tôi tiếp nối mơ ước làm thầy giáo mà ngày xưa tôi thường ấp ủ?

Tháng 7 năm 1976, tôi được gọi nhập học lớp Toán K2 - Cao đẳng sư phạm Huế.

Gặp thầy lần đầu ở Ty Giáo dục Thừa Thiên Huế; tôi vốn chỉ

Trước năm 1975, theo lệnh đơn quân của chính quyền Sài Gòn cũ, tôi bị buộc phải bỏ trường Đại học Sư phạm, vào quân trường mặc áo lính, cho dù là bất đắc dĩ, tôi cũng là kẻ đứng về phía bên kia chiến hào và bên này là các anh chị ruột thịt của tôi.

Tháng 4 năm 1975, bên cạnh nỗi vui mừng đoàn tụ, trong lòng tôi canh cánh một nỗi lo: tôi sẽ đi đâu, sẽ làm gì? Cách mạng có tha thứ cho tôi không?

quen nhìn những thầy giáo người miền Nam qua hình thức: complet, cravate, souliers... nghiêm chỉnh, nhìn thầy tôi chỉ thấy tôi nghiệp: một chiếc xe đạp Thống Nhất cũ nát, bộ áo quần bạc màu, đôi dép nhựa trắng Tiền Phong, hàm răng ám khói thuốc lá và đôi mắt luôn

Thầy của một

**NGƯỜI
LÍNH
PHÍA
BÊN
KIA**

Thầy Lê Khắc Hân, người đầu tiên từ trái qua

ánh lên một nét cười tinh nghịch...

Tùng đó đâu có gì để quan tâm? Thế nhưng, khi tôi háo hức lên lớp học tiết đầu tiên về môn Hình học giải tích, và người dạy tôi hôm ấy chính là thầy thì cái nhìn hình thức ngày nào lập tức bị đập tan. Chỉ cần một tiết giảng thôi, bằng vốn kiến thức uyên bác về điều mình đang dạy, bằng phong cách hào hoa, dí dỏm, thầy đã chinh phục chúng tôi - những học sinh sinh ra và lớn lên ở miền Nam, rất dè dặt khi nhìn những người thầy phía bên kia trở về.

Thầy chỉ là giáo viên thỉnh giảng của trường Cao đẳng Sư phạm Huế, công việc chính của thầy là thanh tra chuyên môn của Phòng Phổ thông cấp 3, chuyên viên chỉ đạo công tác bồi dưỡng học sinh giỏi toán cấp 3 cho tỉnh Bình Trị Thiên. Từ lúc này Bình Trị Thiên trở thành tỉnh đầu tiên của phía Nam mở lớp phổ thông chuyên toán hệ 12 năm và có học sinh đạt giải toán quốc gia và quốc tế.

Với cương vị ấy thầy đã chỉ đạo để thầy Khải, thầy Thiên về dạy lớp chuyên toán ở trường Quốc học. Những thầy giáo mà trước đây chúng tôi ngưỡng mộ, theo thầy thì không thể dạy chuyên được... Thú thực, lúc đó chúng tôi chưa tin và chưa phục... Nhưng đến lúc tôi lộn vào lĩnh vực toán sơ cấp, trực tiếp làm công tác bồi dưỡng học sinh năng khiếu toán cấp 1, 2 cho một đơn vị huyện nhiều năm, tôi mới hiểu ra rằng vì sao là thế... Bằng trách nhiệm một nhà tổ chức và tấm lòng một trò ngoan, thầy mời được những thầy giáo cũ của mình như thầy Văn Như Cương, thầy Lại Đức Thịnh, những giáo sư nổi tiếng, lặn lội từ Hà Nội vào Huế, bồi dưỡng cho học sinh năng khiếu của tỉnh Bình Trị Thiên, nơi có được Hồ Đình Duẩn và

sau đó là Lê Bá Khánh Trình v.v... Người ta gọi đó là thời kỳ hoàng kim của phong trào học sinh giỏi tỉnh Bình Trị Thiên, vì cho đến bây giờ chưa có thành tích nào của tỉnh cao hơn thế. Bây giờ tôi mới hiểu hết, để làm công tác bồi dưỡng học sinh giỏi, ngoài khả năng tổ chức, tri thức chuyên môn, cần có một tấm lòng, toàn tâm toàn ý với công việc.

Giữa tôi và thầy hình như có một sự đồng cảm nào đó không thể giải thích. Thời gian còn học với thầy, tôi thường đến nhà thầy để được nhìn thầy rõ hơn, nhờ thế tôi có dịp học thêm ở thầy nhiều điều... Cô đã kể cho tôi nghe năm thầy còn đi học, sáng sáng gánh hàng cho mẹ ra chợ... Những năm sau giải phóng, trong lúc nồi cơm nhà thầy còn độn ngô, khoai thì riêng bát cơm của bà vẫn là bát cơm trắng...

Cách sống, cách cư xử rất văn hóa, tràn đầy sự yêu thương, tin cậy lẫn nhau trong gia đình thầy, tôi thấy đó cũng là những điều rất cần phải học...

Mẹ tôi là một người rất khát khe trong quan hệ, nhưng riêng với thầy, mẹ tôi lại kính trọng đặc biệt. Mẹ tôi nhờ cậy thầy làm "trưởng đoàn" hỏi vợ cho tôi. Làm thế nào để một gia đình chưa biết gì về gia đình chúng tôi hiểu và chịu gả con gái, đâu phải là điều đơn giản! Vậy mà thầy làm được. Công việc bắt đầu bằng việc thầy trò chúng tôi chen lên một toa tàu chợ, rồi xuống một ga xép. Ông mai trưởng đoàn còn phải lội bộ một thôi đường rồi mới được trở tài thuyết khách.

Tôi nhớ mãi sau này có lần thầy nói vui với vợ tôi: "... Mày đã cướp thằng Tử của tao!".

Những ngày tháng gần gũi với thầy rồi cũng qua; thầy không còn ở Huế nữa.

Nhưng cứ mỗi lần Xuân về, cứ gần giao thừa, tôi lại lấy xe, đạp đến khu tập thể Đống Đa, nơi ở cũ của gia đình thầy, nhìn lên giàn hoa giấy trước nhà thầy thưở trước, để nhớ nhung và thầm nói với thầy, thầy Lê Khắc Hân của tôi: “Thầy ơi, bao giờ em cũng yêu quý thầy

với tấm lòng của một đứa học trò nhỏ. Thầy là người linh giải phóng đã kéo em khỏi ngõ cụt cuộc đời, cho em được trọn vẹn mơ ước làm thầy giáo.

NGUYỄN KHOA TỬ

(18 Nguyễn Công Trứ - Huế)

Ông tiên CỦA TUỔI THƠ

Tuổi thơ tôi có một ông tiên thật tuyệt vời, đó là thầy Tôn Thất Tuấn, thầy giáo dạy tôi ở trường tiểu học Gia Hội, Huế.

Tôi muốn nói thầy là một ông tiên, đúng như thế, bàn tay thầy có lăm phép lạ. Thầy làm những động tác trước ngọn đèn cho chúng tôi xem “Phim hoạt hình” trên tường; thầy cắt giấy thành trăm ngàn trò chơi, nào quả, nào cây, hoa, chim, thú rất ngộ nghĩnh. Thầy xếp giấy rất tài tình, mảnh giấy báo cũ, tờ rời trang vở, thầy biến ngay thành tàu bay, tàu thủy, xe lửa, quả banh, con công, con hươu cao cổ... Thầy vẽ và tô màu rất tuyệt, mỗi cuối tuần, thầy dạy chúng tôi vẽ một cái gì đó ở trong tập vở bài học, khi thì vẽ con trâu đang cày trên cánh đồng, khi thì vẽ con mèo vờn bắt chuồn chuồn. Sau này tôi vào học Cao đẳng mỹ thuật nhưng đã được học vẽ từ ngày ấy.

Thỉnh thoảng, thầy dắt chúng tôi đi du ngoạn, vào Đại nội, lên núi Ngự Bình, đến chùa Thiên Mụ... vừa ngắm cảnh vừa nghe thầy giảng bao điều, lúc về, thế nào thầy cũng cho một cái đề làm luận, tả lại buổi đi chơi ấy. Có hôm, thầy cho đi xem vườn nuôi thú, vườn chỉ có nai, cheo, khỉ và các giống

chim thôi, nhưng thầy cũng giảng thêm cho hiểu hình dáng và đời sống của các dã thú như voi, cọp, sư tử. Hôm sau, thầy cho một đề luận: “Trò hãy tả một con cọp”. Trong lớp có trò V. hôm trước trốn không đi du ngoạn, trò V. đã viết trong bài luận như thế này: “Hôm qua, đi học về, em trông thấy một con cọp ngồi trên cành cây...”, làm cả lớp cười no bụng. Từ đó, trò V. biết được lợi ích của những buổi du ngoạn, không dám trốn nữa.

Mỗi tuần thầy dạy chúng tôi một bài hát, gom lại, chúng tôi thuộc rất nhiều bài, đó là chưa kể vô khối bài thơ học thuộc lòng.

Năm học lớp Ba, có một bạn bị bạo bệnh chết. Thầy bảo chúng tôi mỗi người hái ở nhà vài bông hoa, mang đến, thầy dạy cho chúng tôi kết thành một vòng hoa lá, rất trang trọng, rồi thầy lấy một băng giấy dài, nắn nót viết hàng chữ bằng mực tím “Thương tiếc bạn hiền” ghim nằm ngang trên vòng hoa rồi cùng nhau đem đến thăm bạn. Đó là lần đầu trong đời tôi biết được nghi thức và ý nghĩa của tràng hoa phúng lễ tang.

Trường chúng tôi, diện tích rất rộng, sau trường có vườn trường, dành cho mỗi lớp một khoảnh. Chúng tôi, mỗi trò đều trang bị “nông cụ” là dao cùn, xẻng mẻ, hoặc cái cuốc chim bằng nửa bàn tay, mỗi chiều có nửa giờ săn sóc vườn của lớp mình. Các lớp khác thì trồng hoa. Riêng lớp tôi, ngay đầu năm học thầy đã lên “kế hoạch mùa màng”, nào trồng mía, trồng bắp, trồng đậu xanh, khoai lang. Đến ngày cắm trại chia tay nghỉ hè, trại lớp tôi có một nồi chè nấu bằng đậu xanh do chính cả lớp trồng tưới và một bịch đường đen thầy đem đến. Lại thêm một nồi khoai luộc đầy nhóc, một đồng mía vỏ tím hồng ngọt mọng. Bữa tiệc suốt đời không quên được. Lớp tôi sau này có rất nhiều bạn là kỹ sư nông, lâm nghiệp có lẽ cũng có sự tác động từ bữa tiệc nhớ đời ấy.

Khi tôi lên đại học thì được tin vui, thầy tôi do nhiều năm dạy học xuất sắc, đạo đức toàn vẹn, thầy được điều về dạy trường Cao đẳng sư phạm Qui Nhơn. Trước 1975 tôi được gặp thầy lần cuối khi thầy về họp ở Bộ Giáo dục Sài Gòn, tóc thầy bạc trắng như bông, nhưng dáng vẻ vẫn vui tươi nhanh nhẹn. Gặp tôi, thầy vui cười nhưng không còn hai chiếc răng khểnh nữa, thầy nắm chặt tay tôi bảo: “Thầy rất vui khi đọc được nhiều thơ văn của con trên các báo, lại biết con tốt nghiệp và dạy ở trường Cao đẳng mỹ thuật Gia Định. Ái chà, một cô học trò nhỏ xíu, gầy còm năm xưa của thầy nay đã thành danh, thầy vui lắm”.

Từ đó tôi không được gặp lại thầy, sau 1975 được tin thầy đã mất, biết tin quá muộn, tôi không về để tiễn thầy đến nơi an nghỉ cuối cùng được, nhưng trong lòng luôn nhớ thầy. Nhớ đã ban cho tuổi thơ đôi cánh tuyệt đẹp để bay cao.

HOÀNG HƯƠNG TRANG
(Bình Thạnh, TP. Hồ Chí Minh)

ĐẦU TƯ VÀO CON

GS. HỒ NGỌC ĐẠI

Có lần, một người đến đón con ngẫu nhiên gặp tôi. Trong câu chuyện, anh ấy nói: người ta đầu tư mở nhà máy, xây khách sạn; chúng tôi có bao nhiêu tiền đầu tư hết vào con. Rồi anh cười đầy tự tin. Mà đã chắc mèo nào cắn mỉu nào!

Với thế hệ tôi, thuở con còn nhỏ, thì "chuẩn" là có xe đạp, đồng hồ, đài bán dẫn. Chuẩn ấy cho tuổi ấy thời nay là ô tô, xe máy, video, điện thoại cầm tay. Số tiền "đầu tư" khác nhau và khác nhau cả mục đích của sự tốn kém. Thời trước, về giá trị tuyệt đối, tuy tiền ít (chỉ bạc trăm thôi), nhưng trông oai hơn; nay tiêu bạc triệu, mà chẳng phải vì làm oai, vì làm ăn, cho những mục đích thực dụng!

Thời còn đi học phụ huynh học sinh, tôi mới loáng thoáng nghe những câu nửa đùa nửa thật: hy sinh đời bố, củng cố đời con (nghĩa là đã nghĩ tới con)! Thì nay, càng triển khai cơ chế thị trường, càng rõ ra xu hướng quay về gia đình, "đầu tư hết vào con"! Ngày nay, với nhiều người, đầu tư cho ăn, mặc, ở, đi lại... không có gì đáng ngại. Tiền có và trên thị trường thì ẽ hể đủ cả. Khó hơn là lo việc học hành của con. Lúc con còn bé, tìm cho được lớp mẫu giáo tốt nhất. Tốn kém thêm bao nhiêu cũng chịu được. Con lớn lên, xin cho được học trường tốt nhất. Tốn kém thêm bao nhiêu cũng chịu được. Vào được trường tốt nhất, còn phải được học lớp tốt nhất, với thầy tốt nhất. Tốn kém thêm bao nhiêu cũng chịu được. Không tìm được "nhất" thôi thì đành chịu "nhì", không được "trong" thôi thì lo "chạy ngoài". Vấn đề không phải là tốn kém! Ôi dào! Tiền gửi trông xe một lần một ngàn đồng, một tháng vài ba chục lần, chẳng lẽ số tiền ấy không đáng cho việc "trông" con mình? Thêm nữa, gửi con cho thầy, cho trường, được rảnh tay làm ăn, thu nhập tăng lên, thì chỗ "dôi ra" ấy đã có phần cho tín ngưỡng, cho từ thiện, chẳng lẽ không có phần cho trường, cho thầy? Với lại, về lý, chính cụ Marx cũng đã có chủ trương "phân phối lại" kia mà! Ấy là nhìn vào sự trông thấy. Nghĩ kỹ hơn: tiền vào chỗ thầy trước, rồi sau cũng về chỗ con mình thôi, ấy cũng là một hình thức "đầu tư vào con"! Với cơ chế thị trường, mỗi đồng tiền đều có tên có tuổi, chứ đâu phải vô danh: tiêu vào việc gì? Vốn bấy nhiêu ở đâu vào, bao lâu sẽ khấu hao hết và bao nhiêu thu lại ở đâu ra? Với cơ chế thị trường, mọi câu chuyện đều là "chuyện riêng" giữa hai người, bên phải mua, bên vừa bán. Mình người ngoài cứ muốn nhảy xổ vào, như vậy có chơi đúng luật không? Luật *cờ vua* khác luật *cờ tướng*. Luật *cờ tướng* khác luật *tá lả*!

Thực ra, ở đây không chỉ là câu chuyện giữa từng người với nhau. Đó là giải pháp cho toàn xã hội thời đại chúng ta. Mà đâu gọi là giải pháp, thì đâu đã rõ ràng, đâu đã rành mạch, hể cơ chế thị trường là cơ chế thị trường cộc lốc, cụt lủn. Với đặc điểm lịch sử nước ta, trong những điều kiện chính trị - xã hội - kinh tế của mình, ừ thì rằng đã thừa nhận cơ chế thị trường, nhưng còn phải có điều kiện kèm theo: 1) Phải có sự quản lý nhà nước, 2) Theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Cái gì chưa rõ thì bằng việc làm rồi sẽ rõ. Cuộc sống tự nó vận động theo ý của nó, rồi đâu sẽ vào đấy. Chuyện đời cũng như chuyện triết học, càng ngẫm kỹ càng thấy cụ Marx nói thật chí lý: lịch sử là lịch sử tự nhiên! Nó thế là nó thế, không cưỡng được, cưỡng cũng không được!

Con số nhắc nhở

Số giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục đặc cử đại biểu Quốc hội là 47 người, chiếm hơn 10% tổng số đại biểu Quốc hội khóa X.

Cùng lắng nghe

"... Ưu tiên hàng đầu hiện nay là phải hoàn chỉnh và ban hành ngay Luật giáo dục. Luật giáo dục phải thể hiện được vấn đề xã hội hóa nhưng phải đảm bảo công bằng trong giáo dục" (TS. Trần Văn Tấn, đại biểu Quốc hội khóa X, ủy viên trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, chủ nhiệm bộ môn toán giải tích ĐH Sư phạm TP. Hồ Chí Minh).

Tin tức

- Thủ tướng Chính phủ đã ban hành chỉ thị 515/TTg về việc đẩy mạnh thực hiện chương trình khai thác và phát triển kinh tế - xã hội vùng Đồng Tháp Mười, trong đó giao nhiệm vụ cho Bộ GD-ĐT: xây dựng chiến lược đào tạo nguồn nhân lực đến năm 2010 của vùng, trước mắt có chính sách cụ thể về thời gian học và nghỉ hè cho học sinh, về việc học các ngành nghề nông - lâm - thủy sản; xây dựng thí điểm trường nội trú cho học sinh vùng sâu vùng xa...

- Trong hai ngày 24 và 25-7-1997 tại Hà Nội, Công đoàn GD Việt Nam phối hợp với ủy ban GD-ĐT các nước có sử dụng tiếng Pháp, tổ chức hội thảo "GD-ĐT trong cơ chế thị trường", xoay quanh ba vấn đề: (1) GD-ĐT trước thế kỷ 21 và GD-ĐT trong sự nghiệp CNH-HĐH đất nước; (2) GD-ĐT trong nền kinh tế thị trường; (3) Những vấn đề của GD-ĐT đang

đặt ra cho mỗi nước và vai trò tổ chức công đoàn đối với những vấn đề này.

- UBND tỉnh Tây Ninh vừa ra quyết định thành lập Ban tư vấn quỹ hỗ trợ sinh viên nghèo học tập, đồng thời chuyển giao 1 tỉ đồng từ nguồn vốn ngân sách tỉnh năm 1997 cho quỹ này. Mỗi sinh viên có khó khăn sẽ được vay 2 triệu đồng với lãi suất ưu đãi.

- Hội đồng nhân dân tỉnh Lào Cai đã họp kỳ họp thứ 6, ra nghị quyết huy động các nguồn lực trong nhân dân xây dựng trường lớp, mỗi lao động đóng góp 3 ngày công hoặc 30.000 đồng 1 năm.

- Tỉnh Thanh Hóa đang khẩn trương xúc tiến việc lập dự án để xin phép Bộ GD-ĐT và trình Chính phủ phê duyệt cho tỉnh thành lập một trường đại học. Trong buổi làm việc với tỉnh về việc này, Bộ trưởng Trần Hồng Quân phát biểu: Đại học Thanh Hóa có tính chất đại học cộng đồng như nhiều nước trên thế giới, song ở ta đây là trường công do địa phương quản lý.

- Năm học 1996-1997, trường Cao đẳng Sư phạm Nha Trang có 21 GV hoàn thành chương trình thạc sĩ, 16 GV đang học chương trình này, 3 GV đang tập huấn phương pháp giáo dục tiếng Pháp ở Lào và Campuchia, 5 GV đang tu nghiệp ở Pháp, Úc, Canada, Trung Quốc. Năm học này trường cũng hoàn thành 23 giáo trình giảng dạy.

- Ngày 1-8-1997, các tỉnh An Giang, Đồng Tháp, Kiên Giang, Tiền Giang đã tổ chức khai giảng năm học mới 1997-1998 cho học sinh các vùng thường bị ngập lụt học sớm để có thể nghỉ học khi lũ về. Riêng tỉnh Long An đã khai giảng chạy lũ từ 1-7-1997.

Từ sa mạc nắng cháy ở Tây Bắc nước Úc đến đền thờ của người Maya ở châu Mỹ, từ rừng rậm Ấn Độ đến thủ đô sương mù của Anh, đâu đâu cũng có sẵn những điều mà khoa học khó lòng lý giải hoặc lý giải... dang dở.

ĐÔI VÔI Ở ANH

Ở phía Nam nước Anh, tại vùng Avebury, có một hiện tượng lạ làm đau đầu không ít các nhà khoa học: những đồi đất-vôi. Chẳng biết ai đã dựng chúng lên, hay chúng được thiên nhiên tạo ra. Ở những sườn đồi cao 40m, những đồi như bằng vôi này thỉnh thoảng lại đùn lên những gò cao và đều tăm tắp. Các nhà địa chất học cho biết thổ nhưỡng vùng này hoàn toàn bình thường. Còn các nhà sinh vật học thì khẳng định rằng chả có loại sinh vật nào có khả năng làm như thế. Năm 1968, R. Atkinson, một nhà khảo cổ học người Anh, quyết định đào hẩn một đường hầm vào một đồi vôi, nhưng không khám phá được gì. Theo những sử liệu đáng tin cậy,

người Anh từng đào hầm vì "thắc mắc" như thế vào năm 1776 và 1849. Tất nhiên, hai cuộc đào bới này đều thất bại vì tìm không ra lời giải?! Theo phương pháp phân tích bằng carbone 14, các nhà nghiên cứu cho rằng một số đồi vôi đã được tạo hình từ năm 2660 trước Công nguyên. Còn những đồi vôi sau này tự đùn ra là do đâu?

SÉT HÒN

Chuyện về sét hòn rất nhiều, nhưng các nhà khoa học chưa đưa ra một lý giải nào chính xác. Các nhân chứng đều kể lại rằng vào những ngày mưa to gió lớn, có những quả cầu lửa (đường kính từ 10 đến 30cm) xuất hiện, bay lơ lửng như bong bóng, chạm vào vật gì là thiêu hủy vật đó trong chớp mắt, rồi lặng lẽ biến mất! Màu sắc của nó đa dạng: cam, đỏ, xanh lơ, xanh lục và trắng. Nó thường di chuyển theo chiều ngang (99% trường hợp), đôi khi ngoắt đi theo những góc hẹp. Một số nhân chứng còn khẳng định rằng sét hòn có thể xuyên qua tường như lưỡi dao xuyên vào miếng pho

KHOA HỌC

NÓI GÌ
VỀ CHÚNG?

Đồi vôi ở Avebury

mát và không để lại tí ti dấu vết nào. Đây quả là chuyện phi lý dưới ánh mắt các nhà khoa học. Sét hòn thường xuất hiện trong vòng tối đa 1 phút, đôi lúc chỉ vài giây, nên các nhân chứng không kịp chụp ảnh. Theo hai tờ báo có uy tín là *Nature* và *New York Times* thì các nhà khoa học đều xác nhận hiện tượng này, nhưng giải thích thì không. Theo hai nhà vật lý Tây Ban Nha Ranada và Trueba (thuộc trường đại học Complutense

Tấm bia mộ của người Maya

Madrid) thì để sét hòn xuất hiện, khí quyển phải nóng (do sét) đến... 29.700°C . Sét sẽ tạo ra một cái "nút" có sức mạnh từ tính cực cao bao quanh quả cầu lửa plasma có những ion của khí phát sáng. Nhưng lý thuyết này lại gây ra một cuộc tranh luận lớn trong chính giới nghiên cứu. Chẳng hạn, giáo sư M. Ulman - thuộc đại học Florida (Mỹ) cho rằng: nếu nhiệt độ là 29.700°C , thì ánh sáng sẽ rất chói chang và phải có màu trắng. Trong khi đó, đa phần các nhân chứng đều cho rằng ánh sáng của sét hòn chả mạnh hơn ánh sáng một bóng đèn vài chục watt bao nhiêu! Và chẳng, khí nóng sẽ bốc lên theo phương thẳng đứng chứ không "chạy ngang" như lời các nhân chứng. Bức ảnh duy nhất về sét hòn đã ra đời năm 1961, ở Castleford (Anh).

Tác giả là nhà nhiếp ảnh Roy Jennings. Nhưng các nhà khoa học không cho đây là sét hòn vì nó có hình... quả lê.

TẤM BẢN ĐỒ CHÂU MỸ

Không ai dám phủ định về tính xác thực của tấm bản đồ này, dù... không hiểu nó. Đó là tấm bản đồ Vinland ở đại học Yake, trị giá 24 triệu đôla. Nó được ghi ngày cẩn thận, nhưng người ta chỉ đọc được năm 1440, tức là 52 năm trước khi Christophe Colomb tìm ra quần đảo

Caribê. Tất cả các chuyên gia về bản đồ và các nhà sử học đều không thể hiểu nổi ai đã vẽ được tấm bản đồ này, và cuối cùng, họ tạm chấp nhận rằng người Viking đã đến vùng đất Vinland. Nhưng không có một sử liệu nào nói rằng người Viking biết vẽ và dùng bản đồ cả! đành phải "suy ra" rằng có ai đó đã biết đến Bắc Mỹ vào năm 1440 (thậm chí trước đó) để có thể... vẽ được bản đồ. Trên đó, người ta thấy rất rõ bờ biển phía Tây của châu Âu (Ai-xơ-len và Groenland), còn ở phía Đông là dòng chữ *Vinlanda insula*.

AI ĐÃ TẠO RA CUỘC SỐNG TRÊN TRÁI ĐẤT?

Câu hỏi này được trả lời từ lâu, với nước và các vi thể đơn bào, rồi tiến dần đến đa bào và các loại sinh vật, trong đó

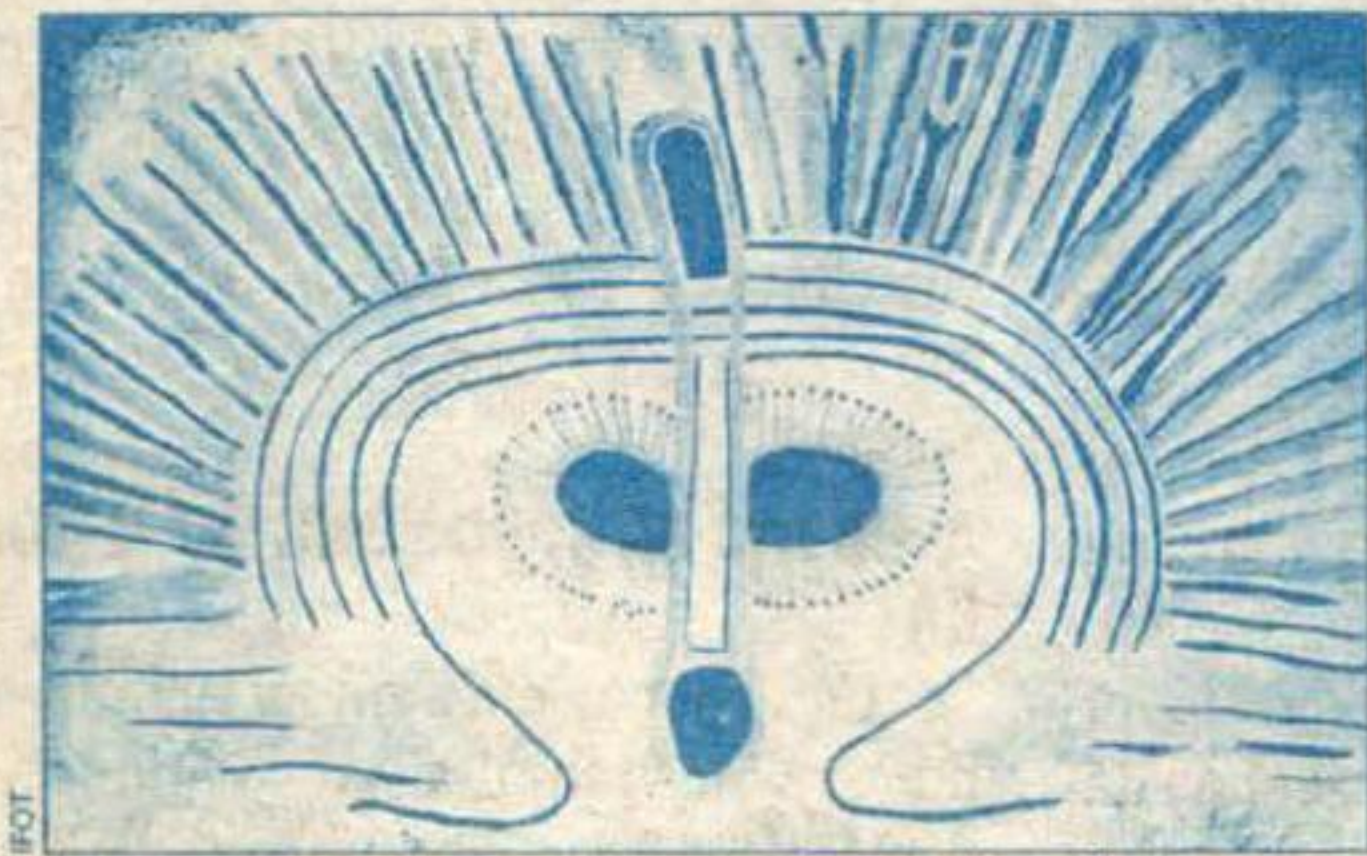
có con người. Nhưng có một quan điểm cho rằng chính các thế giới văn minh khác trong vũ trụ đã gieo rắc sự sống trên Trái đất. Lý thuyết này rất thịnh vào thập niên 1970, lặn đi một thời gian và trôi dạt lại. Một trong những nhân vật nổi tiếng là nhà văn Thụy Sĩ Erich Von Daniken đã cho in nhiều sách về chủ đề này. Erich dẫn nhiều công trình kiến trúc nổi tiếng như là bằng chứng của “người ngoài Trái đất”: tượng nhân sư ở Ai Cập, tượng ở đảo Phục Sinh, thạch trận (những hòn đá được sắp xếp như trận đồ) ở Stonehenge (Anh)... Tất nhiên, nhiều người phản đối, vì cho rằng việc xây tượng nhân sư ở Ai Cập là chuyện của... con người. Nhưng có một dẫn chứng còn được đặt trong vòng nghi vấn: tấm bia chạm nổi của dân tộc Maya ở châu Mỹ. Erich và những ai theo thuyết của ông cho rằng trên tấm bia ấy, có kể rõ chuyến du hành đến Trái đất của một sinh vật thượng đẳng. Sinh vật ấy đến từ một “máy bay” (hay đĩa bay gì đó), được mô tả khá rõ, nhất là buồng lái và động cơ! Chỉ riêng các nhà nghiên cứu về nền văn minh Maya là kịch liệt phản đối. Theo họ, tấm bia ấy chỉ là câu chuyện kể về Pacal, một vị vua Maya, tại thành phố

Palenque. Pacal qua đời năm 683. Các nhà làm bia đã kể về chuyến đi của ông vua này vào lòng đất, chung quanh là những biểu tượng về ranh giới giữa cái sống và cái chết. Mà đối với những ai quan tâm về nền văn hóa Maya thì những biểu tượng ấy là quá quen thuộc! Rồi tại một vùng sa mạc heo hút ở Tây Bắc nước Úc, người ta lại cho rằng có một hình ảnh “chính xác” về một nhà du hành vũ trụ đến từ hành tinh khác. Đó là một đầu người có đội một cái mũ tỏa hào quang, được vẽ trên đất sét và than. Với các nhà nhân chủng học và khảo cổ học, đây chẳng qua là ảnh thờ thần Mặt trời của thổ dân.

NGƯỜI SÓI

Năm 1920, nhà truyền giáo J.A.L Singh nghe mọi người đồn đại về “hai con quỷ” sống giữa bầy sói tại một khu vực gần làng Godamuri (Ấn Độ) chúng có dạng người - theo lời các nhân chứng - nhưng chạy bằng 4 chân và mắt sáng quắc, man dại như mắt sói. Singh quan tâm đến chuyện này và quyết định “thực mục sở thị” xem sao. Sau vài ngày lùng sục, ông phát hiện một tổ mối hoang mà đàn sói làm nơi trú ngụ. Ông đã tiêu diệt những con sói lớn rồi bò vào tổ mối, thấy một đám sói con và hai bé gái, một

2 tuổi và một 8 tuổi. Ông đặt tên chúng là Amala và Kamala. Hai bé gái này bò bằng hai tay và hai đầu gối, gặm gù y như sói và nằm ngủ co quắp không khác gì lũ sói con. Chúng chỉ ăn thịt sống và không nhận bất cứ loại thực phẩm nào. Một năm sau, Amala chết vì bệnh thận. Còn Kamala sống được 9 năm và

Đầu “nhà du hành vũ trụ” ở sa mạc Úc

cũng chết vì bệnh ấy. Trước khi chết, Kamala đã đi được như người và nói bập bẹ. Dù có ảnh tư liệu đáng hoàng về hai đứa bé này nhưng nhiều người vẫn kịch liệt phản đối, chẳng hạn bác sĩ Bruno Bettelheim, chuyên khoa phân tâm học trẻ em. Ông cho rằng đó là chuyện “dựng đứng” của một số người rỗi hơi, thích gây xì-xăng-đan. Tuy nhiên, về sau, con người càng khám phá ra nhiều Amala và Kamala khác, tất nhiên không chỉ với sói, mà với khỉ đột, báo gấm.

KHI CÁC NHÀ THIÊN VĂN BỊ THỔ DÂN QUA MẶT

Đây là chuyện đáng chú ý. Sắc dân Dogon ở Mali (châu Phi) đã biết về vì sao *Sirius B* từ 40 năm trước khi các nhà khoa học chụp ảnh được nó vào năm 1970! Theo nhà văn Mỹ R. Temple và hai nhà nhân chủng học người Pháp, sắc dân Dogon này có khả năng nhận biết những điều mới lạ (vượt quá xa nền văn minh của họ) nhờ một sức mạnh huyền bí. Họ đã biết đến sao *Sirius B* từ lâu và gọi nó là Po và biết luôn cả ngôi sao quay quanh Po (chu kỳ 50 năm), mà họ gọi là *Po tolo*. Họ cũng cho rằng có một giống người kỳ lạ đến thăm bộ lạc của họ (gọi là *Nommo*) và nói về các vì sao trên trời. Một điều quan trọng là không ai có thể nhìn thấy sao *Sirius B* bằng mắt thường. Chẳng lẽ dân Dogon còn đóng khố và dùng cung nỏ lại có... viên vọng kính?

Hai đứa bé - sói

Kevin Braithwaite đang biểu diễn trước Edward Naumov

NGƯỜI NAM CHÂM

“Naumov yêu cầu tôi tập trung tư tưởng và tôi đã làm được. Hai người khác ra sức giật những cái thìa kim loại, nhưng đã có cảm giác bị cưỡng lại, y như giật nó từ một thỏi nam châm”. Đó là lời kể của chàng trai người Anh Kevin Braithwaite. Năm 1994, anh đã đến gặp nhà cận tâm lý học Edward Naumov ở Matxcova. Thí nghiệm đã diễn ra trước mặt Naumov và nhiều cộng sự khác, phơi bày một sự thật không thể chối cãi. Kevin có lớp da hút kim loại! Chẳng ai đưa ra một lời giải thích nào.

HOA TRANH

Theo *Science Illustrée* và *Le Livre des Extrêmes*

hình lại
lịch sử

Chánh sứ doanh điền Phan Văn

KHAI PHÁ VÙNG KÊ RỘC

PHAN SĨ QUẢN

LÁNH NẠN ĐẾN... VÙNG ĐẤT MỚI.

Năm 1400, Hồ Quý Ly cướp ngôi nhà Trần. Chánh sứ doanh điền Phan Văn không muốn hợp tác với họ Hồ, bỏ về quê ở Hoàng Hóa, Thanh Hóa, nơi ông sinh ra và thi đỗ hương cống năm 1387. Bất đồng với những chính sách mới của Hồ Quý Ly và cảm thấy không yên, Phan Văn lại bỏ quê ra đi để lập kế lâu dài.

Sau nhiều ngày trốn tránh vất vả trên đường thiên lý, ông dừng chân ở Kê Rộc (ngày nay thuộc huyện Yên Thành - Nghệ An). Thời đó Kê Rộc còn là một vùng rừng bằng, cây cối rậm rạp, cảnh trí hoang vu. Là người đi lánh nạn, một thân một mình nơi đất khách, trong tay không tác sắt, ông sẽ làm gì đây trước cảnh núi non giăng trước mặt như thành, như lũy. Trong lòng mang chí lớn, ông không lùi bước, tiếp tục đi sâu vào rừng rậm. Một lần, trèo lên một u mối cao, Phan Văn chợt nhìn thấy trước mắt hiện ra một đầm nước rộng, lau lách mọc đầy. Vốn là quan doanh điền, Phan Văn hiểu rõ công dụng của đầm

nước. Nơi đó là Bàu Trang, nước tích tụ từ các con suối nhỏ ở núi Hào Hà, Lèn Voi, Động Dẻ chảy về.

Cải trang như một lão nông, ông đi vào các vùng dân cư sống bằng nghề làm rẫy quanh vùng, bàn bạc với họ về kế sách khai hoang trồng lúa nước. Thấy ông là một nho sĩ hiền lành, phương kế làm ăn hợp lòng dân, dăm bảy người theo ông xuống Bàu Trang làm ruộng. Lúa đủ nước, vụ đầu thu hoạch gấp rưỡi, gấp đôi lúa rẫy. Tiếng lành đồn xa. Dân vùng rẫy, vùng đồng cạn về Bàu Trang theo ông khai hoang, làm ruộng nước mỗi ngày một đông. Để dân nước tưới cho các cánh đồng xa, ông hướng dẫn dân đắp hai con đập là đập Bàu Trang và đập Bài.

Nhờ tài doanh điền của ông, sau hàng chục năm vất vả với đầm lầy, rừng rậm, một số cánh đồng mới, trang trại mới, thôn ấp mới hình thành. Phía đông đập Bàu Trang, một làng mới lập đặt tên là thôn Chánh Sứ (gọi theo chức danh của Phan Văn). Kê Rộc từ một

vùng rừng rậm hoang vu, thiên đường của chim muông, thú dữ, đã trở thành một vùng dân cư trù phú ở Đông Thành (tức Yên Thành bây giờ), với cánh đồng thẳng cánh cò bay, thượng từ Lèn Voi, hạ đến Đồng Bùn, với các chợ đông vui như chợ Rộc, chợ Bo, chợ Giai... Lúc này Phan Văn có thể nghỉ dưỡng già hưởng thú điền viên nhưng ông không cam chịu làm một ông già ẩn dật vì nợ nước chưa đền (bấy giờ giặc Minh bắt đầu xâm lược Đại Việt).

THỰC HIỆN CHÍ LỚN

Tết Mậu Tuất (1418), tin về cuộc khởi nghĩa Lam Sơn (Thanh Hóa) làm nức lòng dân Châu Hoan. Năm 1424, theo kế sách của Nguyễn Chích, nghĩa quân mở cuộc hành binh lớn vào Nghệ An, lấy Nghệ An (tức Châu Hoan) làm căn cứ. Đây là thời cơ để Phan Văn thực hiện chí lớn. Ông tiến nộp cho nghĩa quân 600 mẫu ruộng cùng hàng ngàn dân binh. Lê Lợi giao cho ông giữ chức Chánh sứ sơn phòng, trấn giữ miền Tây huyện Đông Thành (gồm vùng Yên Thành, Quỳnh Lưu bây giờ). Trên vùng đất Kẻ Rộc mà ông đã có công tổ chức dân khai phá, Phan Văn bắt tay vào việc huy động nhân tài, vật lực phục vụ cuộc kháng chiến chống giặc Minh. Ông lập sở chỉ huy ở phía Nam đập Bàu Trang, lập các kho dự trữ lương thực ở Thung Bồng, Cồn Kho. Theo lệnh của thống soái Lê Lợi, để chuẩn bị tấn công thành Trà (ở Diễn Châu) ông xây dựng thành Động Đình cách thành Trà 15km. Xây thành gần với doanh trại địch như thế là chuyện cực kỳ khó khăn. Làm sao giữ được bí mật để nghĩa quân bất thần xuất kích. Nhưng bằng tài tổ chức, ông đã hoàn thành việc xây dựng

thành Động Đình. Sách *Đại Nam Nhất Thống Chí*, phần *Nghệ An chí* do Cao Xuân Dục chủ biên, ghi: "Ở sách Quy Lai, dưới chân núi Động Đình có một vùng bằng phẳng, rộng rãi. Phía Tây có thành, trong thành có chứa nhiều hòn đá như viên đạn". Thành Động Đình cùng dân binh, lương thảo vùng Kẻ Rộc đã góp phần hỗ trợ cho nghĩa quân tiêu diệt thành Trà cứ điểm cuối cùng ở Bắc Nghệ An của giặc Minh, mở đường cho nghĩa quân tiến quân ra Thanh Hóa.

Kháng chiến chống quân Minh thắng lợi. Năm 1428, Lê Lợi lên ngôi vua. Xét công trạng của Chánh sứ sơn phòng Phan Văn, Lê Thái Tổ đã phong cho ông tước Chánh sứ Bái dương hầu.

Ông mất ngày 10 tháng 3 năm Kỷ Mùi (1439) tại vùng đất mới, thọ 75 tuổi. Với tài năng và chí lớn, từ một người lâm vào cảnh hoạn nạn, Phan Văn đã làm nên nghiệp lớn; để lại một vùng Kẻ Rộc trù phú với 3 xã Bắc Thành, Trung Thành, Nam Thành, một tấm gương cao đẹp về lòng yêu nước thương dân.

Từ khi ông mất đến nay, nhân dân 3 xã lập miếu, lập đền thờ, tôn ông là thành hoàng. Đầu năm 1994, Bộ Văn hóa đã công nhận miếu, mộ, nhà thờ ông là di tích văn hóa quốc gia. Hàng năm, vào ngày mùng 9 tháng 3 âm lịch, nhân ngày giỗ ông, con cháu ông ở khắp nơi cùng nhân dân Yên Thành tổ chức lễ hội trọng thể, đông vui. ■

Bài viết này dựa theo tài liệu:

- *Hồ sơ khoa học: Miếu mộ và nhà thờ Phan Văn do Trần Minh Siêu Sở VH TT tỉnh Nghệ An biên soạn*

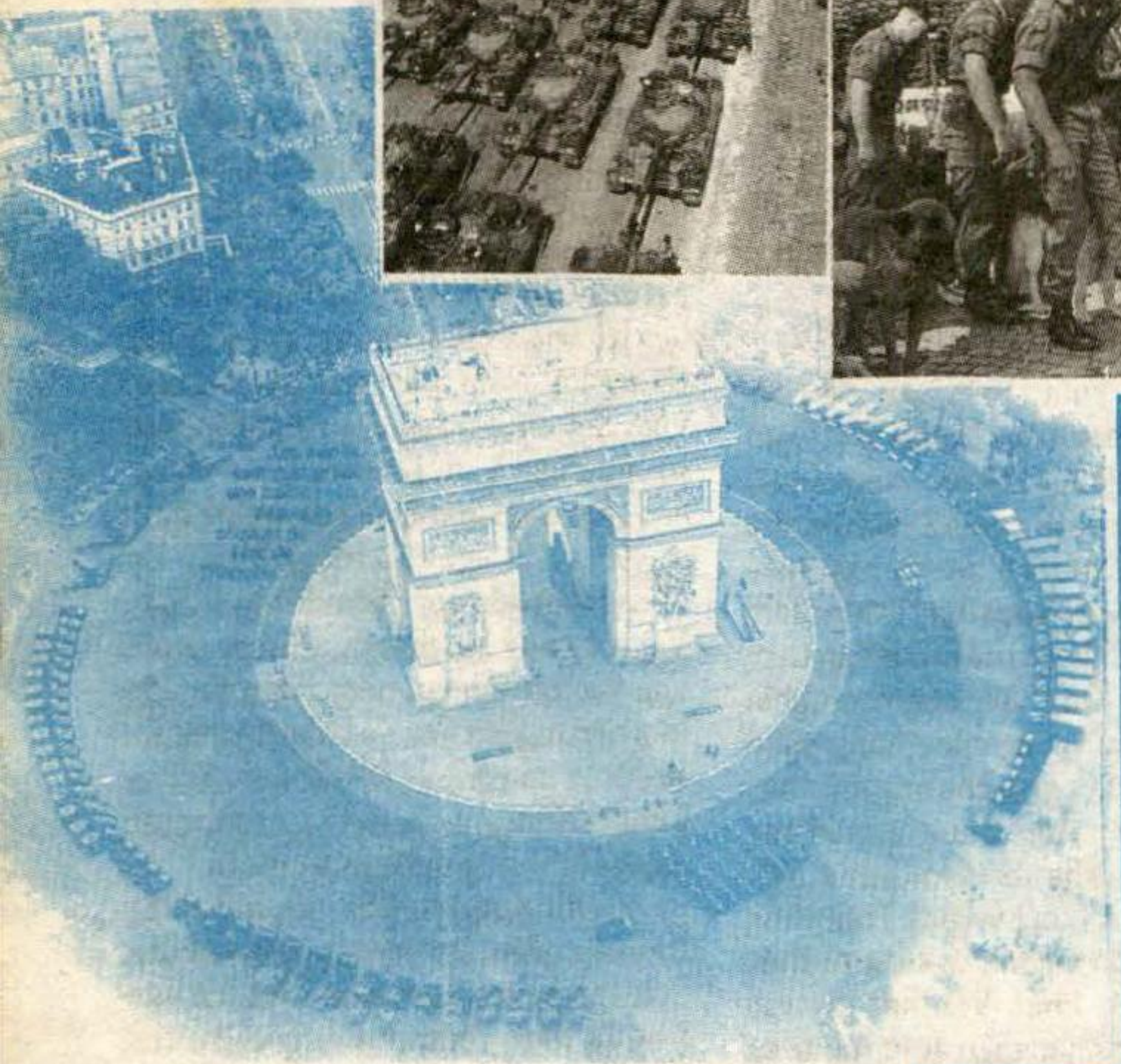
- *Thế phả họ Phan do ông Phan Tương biên soạn*

- *Lịch sử Việt Nam Tập I*

Đoàn chiến xa diễn
tập từ 15 ngày trước

6 giờ sáng ngày 14-7: chuẩn bị

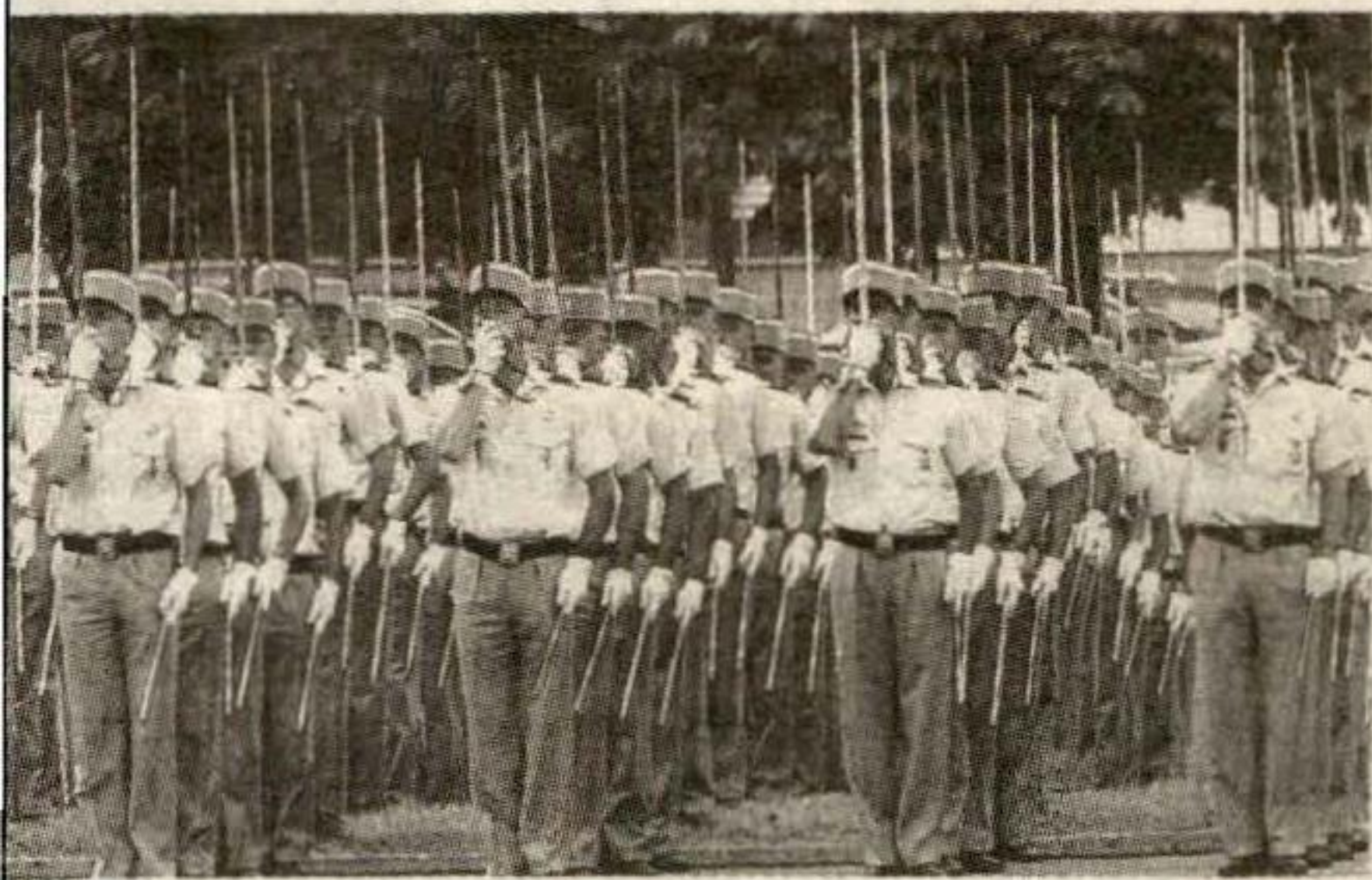

CUỘC ĐIỀU HÀNH NGÀY QUỐC KHÁNH PHÁP

ĐƯỢC CHUẨN BỊ RA SAO?

Đó là một trong các cuộc điều hành ngoạn mục nhất thế giới, đòi hỏi một sự tổ chức thật kỹ lưỡng và chuẩn bị lâu dài.

Với 5.000 binh sĩ, 89 máy bay các loại, 270

10 giờ: chờ lệnh khởi hành

sự cố, một chiếc xe Jeep P4 sẽ dẫn đường cho xe rờ-móc chạy đến nơi. Trong vòng 30 giây, nhóm người trên xe Jeep sẽ móc bàn câu nặng 200kg

con ngựa, 300 chiến xa: đó là cuộc "khiêu vũ quân sự" vĩ đại của ngày 14-7 hàng năm tại Paris. Chẳng có chi tiết nào được dành cho sự ngẫu hứng cả. Có thể vào dịp đó, một số quân nhân sẽ được nhìn thấy đại lộ Champs-Elysées lần đầu tiên, nhưng tất cả họ đều biết rõ sẽ phải làm những gì. Trước đó khoảng 10 ngày, một số binh sĩ đã đến thủ đô để nắm rõ đường hướng. Lạc lối trong ngày đó quả là một cơn ác mộng ghê gớm đối với một đội trưởng thiết giáp. Vì thế, hành trình điều hành được đánh dấu cẩn thận, được tính giờ, được nhận biết nhiều lần để thông thuộc. Từ lúc bình minh của ngày trọng đại đó, quanh quảng trường Charles-De-Gaulle, nơi xuất phát, vị trí của từng chiếc xe, từng đơn vị đều được đánh dấu chi li; đại lộ Champs-Elysées được vẽ phấn chỉ rõ đường lối cho từng đơn vị bộ binh, thiết giáp, kỵ mã...

Từ trước đó 15 ngày, mọi đơn vị đều phải thực tập lâu dài trên các đường băng sân bay. Nhưng công việc được chuẩn bị kỹ nhất là cách giải quyết khi thiết giáp bị hỏng hóc. Một chiếc thiết giáp rờ-móc đậu sẵn ở gần quảng trường Concorde. Khi được thông báo

vào xe bị hỏng. Chiếc thiết giáp rờ-móc lui vào móc vào bàn câu để kéo xe về. Tất cả công việc diễn ra không quá 3 phút.

Bộ phận "giải trí" của phái đoàn quân sự Paris sẽ lo chăm sóc tinh thần của các binh sĩ. Trong 8 ngày sống gần thủ đô, một số đơn vị sẽ được tham quan Paris về đêm bằng xe thương hạng và được xem phim miễn phí, thăm bảo tàng và đến hồ bơi. Họ cũng viếng tháp Eiffel và tháp Montparnasse. Ngày 13-7, họ sẽ lên tàu để ngắm cảnh dọc sông Seine. Đối với các binh sĩ ưu tú, một đại tiệc khoản đãi 1.300 quan khách sẽ được tổ chức tại Tòa thị chính ngay sau buổi điều hành.

Một trong các bài toán hóc búa đối với những sĩ quan tổ chức là tìm ra nhịp độ chung cho tất cả các đơn vị điều hành. Với vận tốc 5km/giờ, kỵ binh không gặp khó khăn gì, nhưng thiết giáp AMX sẽ phải chạy số 2, còn chiến xa Leclerc chạy số 1. Đơn vị bộ binh đi theo nhịp 108 bước/phút, còn lính lê dương bước theo nhịp 88 bước/phút, vì thế sẽ đi qua khán đài sau cùng.

Đúng 10 giờ 20, ngay vào lúc Tổng

11 giờ 15: trực thăng tập trung

thống Pháp an vị trên khán đài danh dự, hiệu lệnh được phát ra. Cách đây 50km, phi đội Alphajet tuần thám sẽ thiết lập đội hình. Những chiếc Hercule và Boeing, C135 to tướng cất cánh từ xa hơn. Các đơn vị chiến xa bắt đầu nổ máy trong lúc bộ binh tiến đến khán đài danh dự. Caméra của đài truyền hình được đặt trong một chòi nhỏ ngay bên dưới chỗ ngồi của Tổng thống. Như thế, khán giả truyền hình sẽ có được một tầm nhìn giống như của vị nguyên thủ quốc gia.

Những phi đội trực thăng Puma, Gazelle, Panther và Super-Frelon đã được tập trung từ ngày hôm trước tại căn cứ Compiègne. Hai giờ trước buổi lễ, chúng bay đến Saint-Denis phía Bắc Paris. Nếu thời tiết xấu, chỉ có trực thăng và phi đội Alphajet biểu diễn. Nếu có mây ở độ cao hơn 600m và tầm nhìn hơn 3km, tất cả mọi máy bay đều tham dự. Nhưng nếu mây thấp 450m, số máy bay chỉ còn 49 chiếc, còn phản lực sẽ nằm dưới đất. Dưới 400m, chẳng còn biểu diễn không quân nữa.

MINH LUÂN

Theo Ça m'intéresse, 7.1997

Người phụ nữ

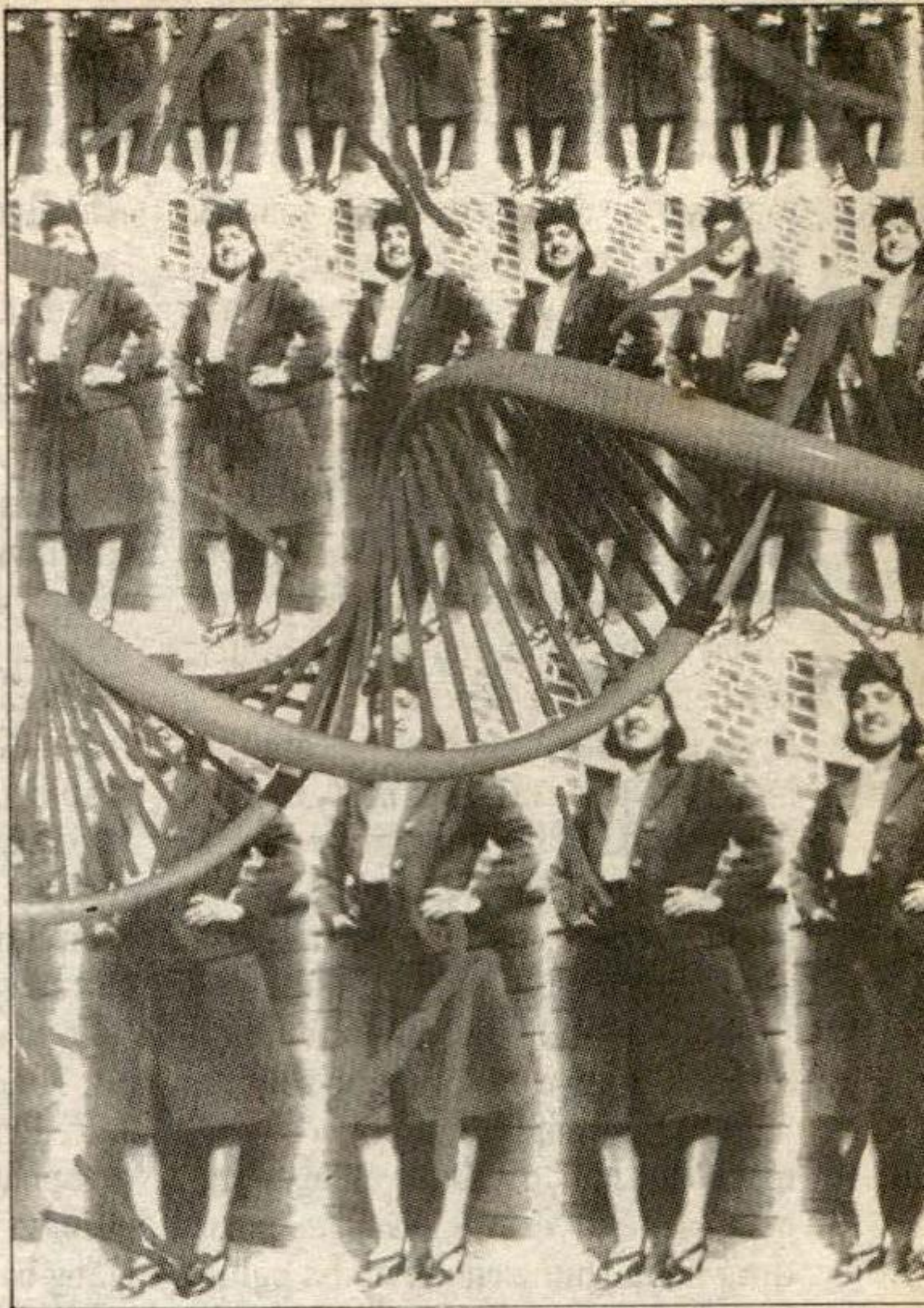
Đã có một thời gian dài, dù nỗ lực không ngừng, các nhà nghiên cứu cũng chỉ thành công trong việc nuôi cấy mô loài vật trong phòng thí nghiệm, còn ở mô của người, họ không đạt được thành tích nào. Gần đây, một sự kiện đã gây chấn động giới y học và sinh học toàn thế giới: các nhà khoa học ở Đại học y khoa John Hopkins đã nuôi cấy thành công một tế bào đặc biệt ở một phụ nữ da đen. Thành tựu này mở ra triển vọng to lớn trong việc điều trị nhiều chứng bệnh quan trọng, nhưng đồng thời cũng đặt ra những vấn đề gay gắt trong lĩnh vực đạo đức, chủng tộc và tài chính.

Dầu thập niên 1950, tại Baltimore, bang Maryland (Mỹ) có một tế bào độc nhất của con người. Tế bào này không giống như hàng tỉ tỉ tế bào khác, bởi vì nó sống mãi mãi. Nó chứa đựng 46 nhiễm sắc thể, gồm 23 cặp, cũng như hầu hết các tế bào khác của con người. Chỉ có một điều đặc biệt là nhiễm sắc thể số 11 không giống với nhiễm sắc thể ở những người khác, nó không chứa một gen gọi là "yếu tố triệt tiêu khối u" (tumor-suppressor). Nhờ ở sự dị biệt có một không hai đó mà tế bào này trở thành bất tử và là một công cụ

KHÔNG BAO GIỜ CHẾT

quan trọng bậc nhất trong công cuộc nghiên cứu y sinh học suốt 50 năm qua.

Chúng ta biết rằng ung thư là một dạng sinh sản vô tính, khởi đầu từ một tế bào. Bình thường, các tế bào phân chia trong một số lần nhất định rồi chết. Nếu trong quá trình phân chia này, có một trục trặc xảy ra, hoặc phân tử ADN gặp khối thuốc lá, tia bức xạ hay một yếu tố nào đó liên quan đến môi trường thì bệnh ung thư có thể khởi phát. Khi ấy một gen có thể biến đổi, suy yếu hoặc bị loại bỏ. Nếu gen này lại là "yếu tố triệt tiêu khối u" thì tế bào có thể trở thành tế bào ung thư. Chúng phân chia thành hàng tỉ những bản sao giống hệt và hình thành các khối u. Khi cơ thể của người (mang những khối u đó) chết đi, các tế bào sẽ chết theo. Riêng tế bào ở Baltimore kể trên lại là loại tế bào may mắn nhất trong lịch sử con người. Nó xuất phát từ cơ thể của Henrietta Lacks, một phụ nữ da đen sinh năm

Tế bào đặc biệt của Henrietta (ảnh) được nhân lên hàng tỉ bản sao

1920 tại Clover, bang Virginia, có chồng là David Lacks. Năm 1942, họ cùng hàng ngàn cư dân ở Clover kéo nhau lên phía Bắc, đến Baltimore để tìm việc làm. Tại đây, họ cư ngụ trong căn hộ số 713 đại lộ New Pittsburgh; David đi làm vào ban đêm còn Henrietta ở nhà để trông nom 5 đứa con.

Tháng 1-1951, cảm thấy cơ thể có điều bất ổn, Henrietta đi khám bệnh ở phòng khám phụ khoa thuộc Bệnh viện John Hopkins ở Baltimore. Tiến sĩ Howard Jones - là thầy thuốc phụ khoa - phát hiện một mẫu mô rộng 2,5cm trên cổ tử cung của Henrietta. Đây là một khối u được nuôi dưỡng bởi nhiều mạch

máu hơn bất cứ khối u nào mà Jones đã phát hiện trước đây. Ông chuyển một mẫu nhỏ khối u cho một nhà bệnh lý học phân tích và nhận được kết quả là Henrietta bị ung thư cổ tử cung. Trong tình huống này, chỉ có hai phương thức trị liệu: hoặc tiến hành phẫu thuật hoặc dùng xạ trị. Tiến sĩ Jones chọn phương án sau. Ông khâu tạm một ống có chứa những viên radium vào trong cổ tử cung của bệnh nhân. 24 giờ sau, ông lấy ống ra và ghi nhận: "bệnh nhân cảm thấy hoàn toàn thoải mái đêm nay". Radium được xem là có tác dụng tốt trong việc điều trị bệnh ung thư cổ tử cung; hầu hết bệnh nhân sống được khoảng 5 năm sau khi điều trị.

Trở về nhà, điều mà Henrietta không biết được - và gia đình chị cũng không biết trong suốt 25 năm sau - là nhà phẫu thuật đã cắt từ cơ thể chị một mẫu mô lành và một mẫu mô bị ung thư rồi gửi chúng cho một nhà nghiên cứu thuộc trường Đại học Y khoa John Hopkins. Đó là tiến sĩ George Gey, trong suốt 20 năm, đã cùng vợ là Margaret thực hiện việc nuôi cấy mô trong phòng thí nghiệm. Họ thành công mỹ mãn với mô loài vật nhưng chưa có một kích lệ nào với mô người. Nhưng lần này, với mô của Henrietta vừa nhận được, họ đã đạt đến thành công hằng mong đợi. Tế bào trong mẫu mô được cho vào một môi trường nuôi cấy đặc biệt gồm một chất dịch có chứa huyết thanh gà con và sau một thời gian, nó phát triển dần, có vẻ như không có gì ngăn cản được sự phát triển của nó nữa. Lần đầu tiên, tế bào của người sống được trong phòng thí nghiệm và đã trở thành một sự kiện vĩ đại đối với giới khoa học, nhưng cũng đồng thời cũng là tin tức khủng khiếp

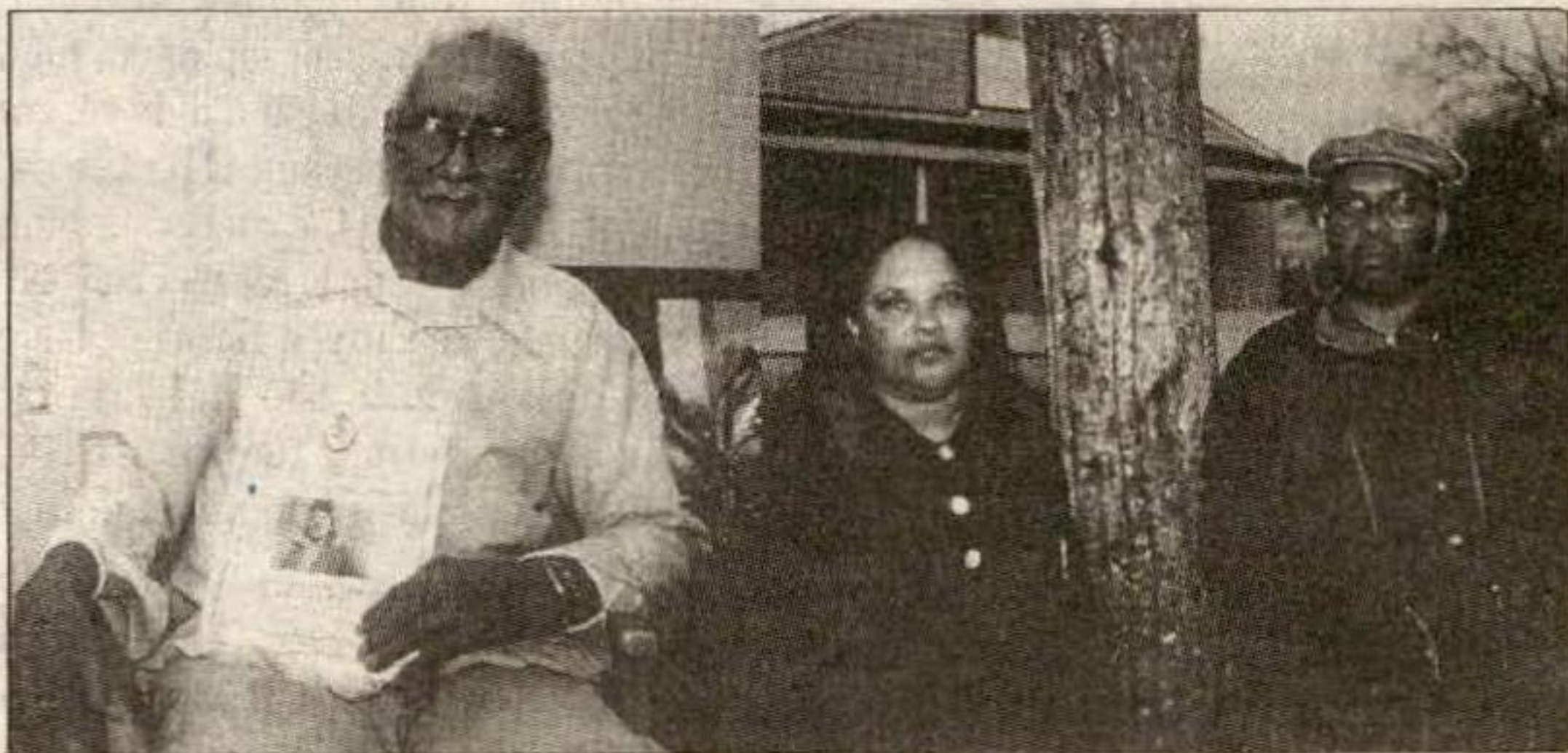
cho Henrietta. Sức mạnh mãnh liệt của căn bệnh ung thư ở chị tiếp tục hoành hành. Chất radium làm khối u ở cổ tử cung co lại nhưng những khối u khác lại phát triển khắp người chị. Tháng 8-1951, chị được đưa vào Bệnh viện John Hopkins để điều trị. Một tháng sau, chị bị chứng tăng urê huyết (uraemia), chất độc không được lọc ra khỏi máu và điều này trở thành nỗi tuyệt vọng. Ngày 4-10-1951, Henrietta trút hơi thở cuối cùng. Khi David Lacks từ sở làm trở về vào ban đêm, mới hay rằng mình vừa trở thành người góa vợ. Anh chấp nhận cho các nhà y học phẫu tích xác, hoàn toàn không biết rằng cơ thể của người vợ quá cố, lại được quan tâm đặc biệt đến như vậy.

Trong lúc đó, các tế bào đầu tiên của Henrietta được nuôi cấy vẫn tiếp tục phát triển. Theo thói quen, Gey luôn bảo vệ tính nặc danh của người hiến tặng bộ phận hay mô cơ thể nên đặt tên cho tế bào đặc biệt của Henrietta là HeLa và tên giả của người hiến tặng là Helen Lane hay Lelen Larson. Từ đó, ông bắt đầu gửi những mẫu tế bào HeLa đi khắp thế giới. Ông làm việc này không vụ lợi và những gói hàng loại này do ông gửi đi được gọi là Helagrams. Victor McKusick, giáo sư di truyền học ở Viện John Hopkins cho rằng tế bào HeLa rất hữu dụng. Lần đầu tiên, các nhà khoa học có được một nguồn cung cấp tự đổi mới cho hầu hết những mô bình thường của con người, nhờ đó họ có thể thực hiện được những gì họ muốn. Nhiều ứng dụng của những hiểu biết này trong lĩnh vực y học như việc tiêm HeLa cùng với virus bệnh bại liệt trở thành một bước quan trọng trên con đường khai triển vắc-xin Salk. Trong

hầu hết những cuộc nghiên cứu về hoạt động của tế bào ở con người, HeLa trở thành một mẫu mực bằng vàng, một điểm chuẩn để xác định các kết quả nghiên cứu. Nó là trung tâm sự phát triển vượt bậc của khoa học về di truyền. Bởi vì theo McKusick, “tế bào của Henrietta có tính cơ bản tuyệt đối cho mọi hình thức sinh hóa tế bào và chức năng tế bào”. Henrietta cũng trở thành người phụ nữ đầu tiên đi vào không gian: tế bào của chị được đi theo vệ tinh Discoverer XVII. Ngày nay, HeLa vẫn còn giữ được tiêu chuẩn mẫu mực của nó và người ta cho rằng tất cả tế bào HeLa của Henrietta sử dụng trong các phòng xét nghiệm trên thế giới cộng lại, tính đến nay đã nặng hơn cả trọng lượng cơ thể của Henrietta khi còn sống.

Đến đầu thập niên 1970, Gey thông báo với nhà nghiên cứu Kubicek rằng không còn cần thiết phải giấu kín tên của Henrietta nữa. Trong khi đó, gia đình ông David Lacks, người chồng của Henrietta cảm thấy sừng sốt và bối rối. Các con của họ không hiểu tại sao người mẹ đã chết hơn 45 năm lại vẫn “còn

sống”. Họ cho rằng Viện John Hopkins đã bùng bít mọi vấn đề liên quan đến mẹ của họ. Cô con gái út là Debbie Pullum cảm thấy bị sốc thực sự. Theo cô, lẽ ra các nhà khoa học kể trên phải cho gia đình cô biết sự việc khi mới bắt đầu diễn tiến, ít ra người được biết phải là cha cô. Về phần Viện John Hopkins, họ cho lấy mẫu mô của 4 người con của Henrietta (một người đã chết vì bệnh viêm phổi vào thập niên 1950) nhưng sau đó cũng không thông báo kết quả cho gia đình Lacks. Trên thực tế, những mẫu mô này rất quan trọng. Chúng giúp các nhà khoa học xác minh bản chất vô tính của bệnh ung thư và khẳng định rõ ràng bệnh ung thư của Henrietta không có tính di truyền. Tuy nhiên, toàn bộ vấn đề liên quan đến tế bào đặc biệt của Henrietta không chỉ có tính cách khoa học; nó còn là biểu hiện của những sự phân biệt chủng tộc vô vọng trong xã hội Mỹ. Các con của chị cảm thấy cay đắng vì không được thừa hưởng gì ở tiếng tăm kỳ lạ của mẹ họ. Họ cảm thấy bị xúc phạm. Người ta đã thực hiện một cuộc quảng bá dối trá là mẹ họ đã tự

Ông David Lacks (trái) chồng của Henrietta và các con

nguyên hiến mô. Trên thực tế, không có điều đó. Khi còn sống, Henrietta (và cả David Lacks) đều không hề thỏa thuận về điều này. Vậy mà nay, tế bào HeLa của Henrietta được đặt hàng, chuyển giao, phổ biến như món hàng trong một siêu thị!

Về mặt chủng tộc, có một tâm trạng kỳ thị trong đó, bởi vì các nhà khoa học biết Henrietta là một phụ nữ da đen nhưng đặt giả tên của người hiến mô là Helen Larson, một cái tên nghe như hoàn toàn của người da trắng. Một trong những người con của Henrietta tìm đến một công ty của những luật gia ở Baltimore nhưng được cho biết rằng thời hạn khiếu nại hợp pháp đã qua rồi, mặt khác, những trường hợp tương tự trước đây ở California hầu như không có sự xác định quyền sở hữu đối với các tế bào sử dụng trong nghiên cứu khoa học.

Về khía cạnh tài chính, thân nhân Henrietta không tin rằng Viện John Hopkins đã không khai thác các tế bào

BẠN CÓ NHẬN RA?

Người trong ảnh là ai? Ông nổi tiếng về lĩnh vực gì? (Xem giải đáp tr. 54)

HeLa vào lĩnh vực thương mại. Nếu những tế bào này được bán lấy tiền thì doanh thu có thể lên đến hàng triệu, thậm chí hàng tỉ đôla. Nay thì một trong những an ủi đầu tiên đã đến với gia đình David Lacks là người ta đã xác định nguồn gốc da đen của Henrietta. Chị trở thành một nữ anh hùng của châu Mỹ da đen. Ở Atlanta, ngày 19-10 được công nhận là ngày Henrietta Lacks, văn phòng viên thị trường phát đi lời tuyên bố công nhận sự đóng góp của Henrietta Lacks vào việc đẩy mạnh những nỗ lực nghiên cứu y học và khoa học để đối phó với bệnh ung thư, bệnh bại liệt và những chứng bệnh khác. Tiến sĩ Barbara Wyche là một nhà xã hội học người da đen cho rằng vấn đề cốt lõi là thừa nhận chứ không phải cho phép phớt lờ những đóng góp của người da đen. Để đạt điều này, trước tiên người da đen phải biết tôn vinh người hùng của họ và buộc người da trắng thừa nhận là họ đã từng đóng góp xương máu, âm nhạc, thể thao và vốn quý tinh thần cho nước Mỹ. Một lần nữa, sự kiện tế bào lịch sử của người phụ nữ da đen Henrietta gợi lên trong lòng những người cùng màu da với chị những cay đắng về một lớp người luôn cảm thấy mình bị lãng quên để rồi trở nên giận dữ và phạm pháp. Ở Baltimore, gia đình Lacks tiếp tục cuộc sống bình thường, thỉnh thoảng bị các nhà báo "tấn công", đòi họ kể chuyện Henrietta. Dù muốn dù không, tế bào HeLa đã trở thành bất tử và trong tương lai, có thể còn đóng góp nhiều hơn nữa cho cuộc sống loài người.

LÊ NGUYỄN

Theo *The Australian magazine*,
27.4.1997

Kho tư liệu mật của một quốc gia là chuyện lớn. Và một khi kho tư liệu ấy được nước khác khai thác thì sự chú ý của mọi người càng tăng lên gấp bội. Nước Nga đã đồng ý cho người Mỹ khai thác kho lưu trữ tối mật của mình, tất nhiên là để đánh đổi hàng đồng đôla. Đó là một bản hợp đồng chưa từng có trong lịch sử. Năm 1992, Ủy ban Nhà nước về tư liệu mật của Nga (Ros Arkhiv) đã bán cho người Mỹ quyền

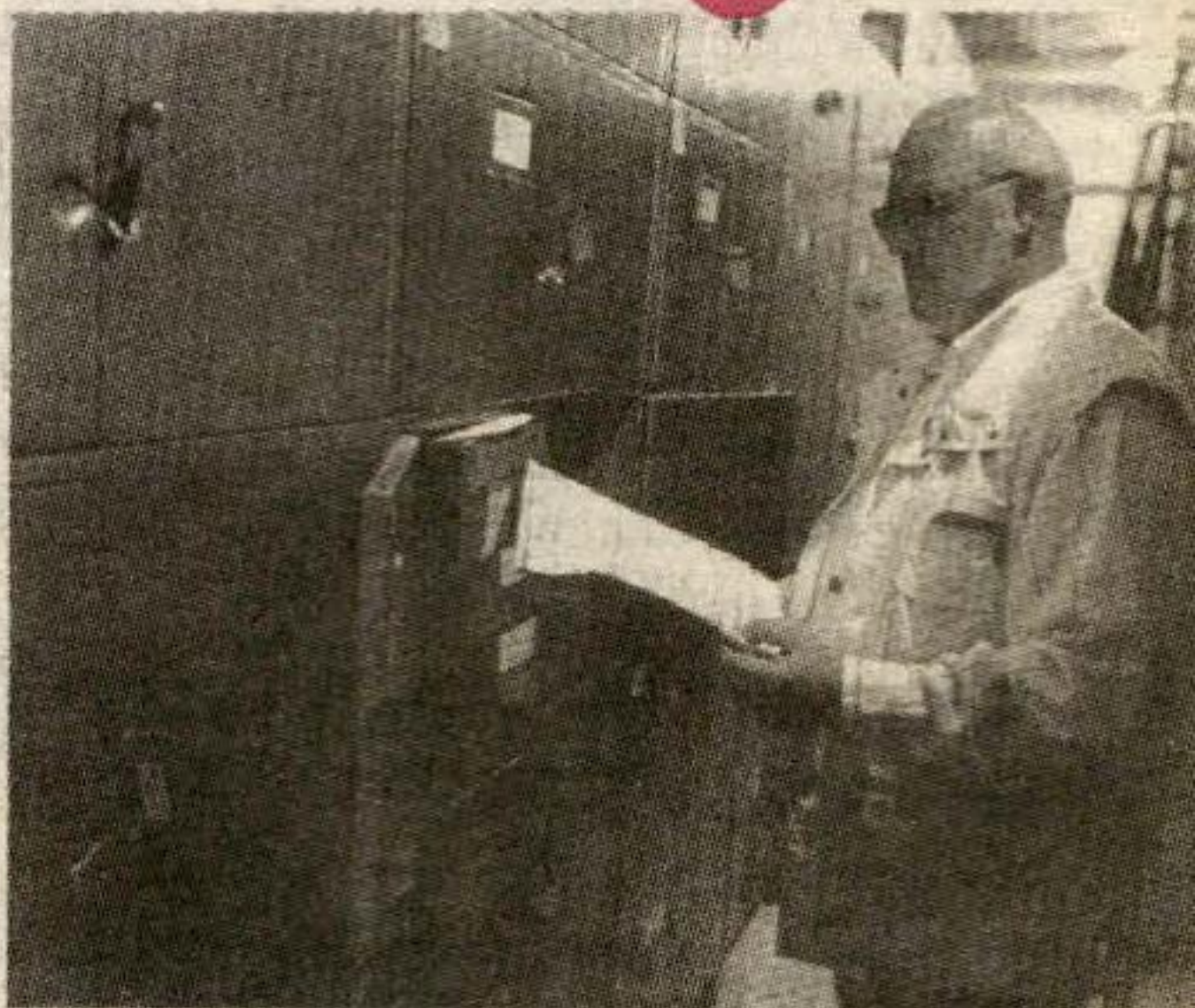
Kho tư liệu nước Nga - từ năm 1991 -

đã mở ra phần nào cánh cửa đồ sộ và bí hiểm của nó. Một số người lách nhẹ vào, tìm hiểu những mực đen giấy trắng và phim ảnh trong đó. Một số người vùng tiền ra để thỏa óc hiếu kỳ, hoặc để thực hiện những mưu đồ đen tối. Người Nga vẫn có thể khẳng định: “Những gì tuyệt mật vẫn là tuyệt mật”. Nhưng trên thực tế, rất nhiều người đã dừng dừng với kho tư liệu mật này, phần lớn là người Nga. Còn người nước ngoài lại rất quan tâm. Tại sao?

chụp ảnh (bằng vi phim) phần chủ yếu của những gì suốt một thời gian dài được xem là “an ninh quốc gia”. 25 triệu trang giấy được chụp ảnh, đổi lấy 3 triệu đôla. Bí mật - suốt bao thập kỷ - của nước Nga và nhiều nước khác được vén lên phần nào và theo nhiều nhà quan sát thì “đó là những biến cố quan trọng bậc nhất của lịch sử hiện đại”. Bản hợp đồng lịch sử này được ký bởi Rudolph Pikhov (chủ tịch *Ros Arkhiv*) và Tổ chức *Hoover* (đặt tại California - Mỹ), có giá trị đến hết năm 2002. Nhưng ngày 31-12-1995, phía Rudolph đã được lệnh: “Dẹp ngay trò hợp tác với *Hoover*. Không thể bán

DIỀU GÌ ĐÃ XẢY RA

Ở kho tư liệu nước Nga?

Cyril Anderson

Rudolph Pikhoia - từ chức sau khi "hợp đồng thế kỷ" bị cắt đứt

đứng lịch sử quốc gia như thế được". Ngày 12-1-1996, trước sự chứng kiến của người Mỹ, bản hợp đồng bị hủy bỏ. Phía *Hoover* bị một đòn đau, nhưng họ đã kịp có trong tay 7 triệu tấm ảnh đáng đồng tiền bát gạo. Từ thập niên 1920, tổ chức nằm trong lòng Đại học Stanford này đã thu thập và tích trữ nhiều tài liệu chống cộng. Đến năm 1993, *Hoover* đã đặt luôn cơ sở chụp vi phim trong lòng... tổng kho lưu trữ trung ương của Nga, với cái tên "Trung tâm bảo tồn và nghiên cứu tư liệu lịch sử hiện đại Nga". 5 kỹ thuật viên người Nga được trả lương hậu đã chụp đến 5.000 ảnh mỗi ngày! Trong đó, có những tư liệu cực kỳ quan trọng như văn kiện của Ủy ban Trung ương, biên bản các hội nghị Trung ương Đảng từ 1917-1953, những tư liệu về các vị lãnh tụ các đảng cộng sản khắp châu Âu. Tất cả đều được niêm phong trong những tủ kim loại đặc biệt và có khả năng đề kháng với hỏa hoạn bằng những hệ thống hơi ngạt kỳ lạ. Cyril Anderson (50 tuổi) - người đứng đầu trung tâm này - cho biết: "Khi hệ thống này đã hoạt động thì không ai thoát khỏi trong vòng 15 giây".

Ngự trị ở đây từ năm 1992, Cyril là

đối tác chính trong bản hợp đồng thế kỷ nói trên. Ông ta nói thêm: "Chúng tôi cho ngân hàng *Resource Bank* thuê tiền sảnh của kho lưu trữ với giá 2.000 đôla/tháng. Số tiền này, cộng thêm trợ cấp của chính phủ, chỉ đảm bảo nổi một nửa kinh phí hoạt động của chúng tôi. Phần nửa còn lại, chúng tôi phải tùy cơ ứng biến, làm tất cả những gì mà bộ luật hình sự cho phép".

Do vậy, Cyril đã kéo dài bản hợp đồng với *Hoover* đến 3 năm, với lý do "phải tự cứu mình, vì mọi lời hứa hẹn giúp đỡ đều rơi vào không khí cả". Khi người Nga nhận ra sự thật thì đã muộn: người Mỹ cố gắng chụp ảnh càng nhiều càng tốt và sự cố gắng của nhiều thế hệ quản thủ kho lưu trữ đã tan thành mây khói. Cyril tỏ vẻ ngạc nhiên vì "bao nhiêu năm nay, chẳng ma nào ngó ngàng gì đến kho tư liệu này, dùng một cái, nó bị xâu xé".

Hai năm trước, các nhân viên của Cyril đã đình công và kho lưu trữ phải đóng cửa một thời gian. Cyril thậm chí không có tiền để đảm bảo cho quạt thông gió hoạt động. May thay, Tổ chức *Feltrinelli* và Viện lịch sử xã hội Amsterdam (Hà Lan) đã trợ giúp một số tiền. Lương tháng của một nhân viên tại kho lưu trữ chưa đến 130.000 rúp (chưa đến 160 đôla), như muối bỏ biển trong thực trạng lạm phát của nước Nga. Trong khi các cơ quan khác có đến 1/4 nhân viên nghỉ việc thì tại đây, Cyril chỉ ghi nhận được 4 trường hợp từ nhiệm (trong số 240 nhân viên). Cyril cho rằng đây là sự may mắn vì nhân viên của ông ta toàn là cựu chiến binh, không nghiện rượu và biết suy nghĩ. Nhưng

lương tháng của họ không đủ trả tiền xe, còn tiền thưởng thì càng biệt vô âm tín. Thế là xoay qua đủ cách. Chẳng hạn, photocopy tư liệu cho người nước ngoài với giá 1-2 đôla/trang. Tìm và chuẩn bị tài liệu theo yêu cầu: 100 đôla. Nhưng quan trọng hơn cả là việc tái bản các tư liệu này ở nước ngoài. Nhà xuất bản *Gallimard* (Pháp) đã trả 10.000 đôla để được phép tái bản quyển *Những quan hệ bí mật thời Xô viết*. Ngân ấy tiền đủ để Matxcova trả lương suốt năm cho 42 con người.

Ngay sau khi Liên Xô biến động, nạn tham nhũng đã xuất hiện. Chính giám đốc Văn khố trung ương đã bị sa thải vì vôi tiền trong việc “bán đứng” một kho tư liệu về tù binh Mỹ trong chiến tranh tại Việt Nam. Vitali Afiani - chuyên viên về lịch sử Nga từ thế kỷ XVIII-XIX và là người quản thủ tư liệu về Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô từ 1953-1991 - cho biết: “Đến giờ, vẫn nhiều người nước ngoài được phép xem chán chê kho tư liệu mật này, sau khi vung tiền ra”. Hiện tại, người Nga vẫn photocopy và cố gắng bán nguyên bản. Nhưng dù sao, những bức thư viết tay của Feliks Dzerjinski (người sáng lập Cơ quan mật vụ Nga) đã được rao bán khắp Matxcova với giá 2 triệu rúp. Chẳng cao hơn lương toàn năm của một nhân viên thủ thư bao nhiêu.

Khi hợp đồng thế kỷ bị cắt ngang, phía *Hoover* vẫn tỏ ra bình tĩnh. Họ không mời luật sư, cũng không phản đối gì. Sự âm ỉ mà nhiều người tiên đoán đã không diễn ra. Tất cả chỉ gói gọn trong một câu nói: “Phía Nga đã đơn

phương rút hợp đồng. Phía Mỹ chấp thuận quyết định đó bằng một sự thông cảm”.

Nhưng sau đó là vô số bản hợp đồng “mini” mà Cyril mong muốn. Người Mỹ vẫn bình thản, vì theo lời ông Nicolas Werth, một trong những chuyên gia nghiên cứu về nước Nga - thì “người Mỹ rất mạnh ở Matxcova và họ hiểu rõ điều đó”. 90% các nhà sử học chuyên về nước Nga là người Mỹ! Đây là một chi tiết rất đáng chú ý. Nhiều vị trong số đó đã đảm nhiệm luôn cả chức vụ đại diện cho một công ty nào đó trên đất Nga, chẳng hạn *Apple* hay *IBM*.

Trong những gian phòng đọc thênh thang của kho tư liệu, chẳng có mấy người Nga. Từ tháng 10-1991, một đạo luật mới cho phép họ “đến gần” các tư liệu này, nhưng cũng chỉ có 1% người (rất ít) lai vãng. Ngay những trang “tế nhị” nhất của KGB cũng không thu hút người Nga và khi chúng bị lược bỏ, cũng chỉ có sự thờ ơ đáp trả. Chẳng có một nhà nghiên cứu nào đủ sức soạn nổi bộ sách giáo khoa về lịch sử ở lớp cuối trung

Bức ảnh cảm công bố: nạn đói ở Nga sau năm 1917

học. Bộ Giáo dục Nga lại vừa phải dịch bộ *Lịch sử liên bang Xô viết* (hơn 1 triệu bản) của tác giả người Pháp Nicolas Werth, Nhà xuất bản *Presses Universitaires de France*, năm 1992! Nikita Okhotin - một nhân viên lưu trữ - cho biết: "Điều tệ hại nhất là chúng ta đã và đang nhập khẩu lịch sử của chính mình".

Ngày 24-8-1991, ông Eltsine ký một sắc lệnh chuyển toàn bộ văn khố của Liên Xô (cũ) thành văn khố quốc gia liên bang Nga, giao cho giáo sư Rudolph Pikhovskiy quản lý. Tiếp theo, người Nga lại thành lập "Ủy ban quốc hội về việc công bố các tài liệu mật của Đảng Cộng sản Liên Xô và của KGB" do tướng Volkogonov đứng đầu. Vị cựu giám đốc học viện lịch sử quân sự đã cùng với Pikhovskiy bóc hàng trăm phong bì được niêm kín. Bên trong đó là những tài liệu tuyệt mật chỉ dành cho những nhân vật cao cấp thuộc ngành cảnh sát và an ninh Nga. Rồi còn nhiều tư liệu khác về Chiến tranh thế giới lần thứ hai, chẳng hạn hiệp nghị thư năm 1939 giữa Nga và Đức về vấn đề Ba Lan, những vụ thảm sát 26.000 người Ba Lan, trong đó có 5.000 sĩ quan Ba Lan tại rừng Katy từ năm 1940-1941, những trận bút chiến giữa Nga và Đức về trách nhiệm của những cuộc thảm sát này. Hoặc việc bố trí tên lửa mang đầu đạn hạt nhân ở Cuba, kế hoạch can thiệp quân sự vào Ba Lan năm 1980... Ngày nay, các nhà nghiên cứu đã có thể xem đến 95% các tư liệu trên. 5% còn lại thuộc về "vấn đề xem xét lại" hoặc những kế hoạch tối mật.

Trong vòng 2 năm, ủy ban của ông Volkogonov đã sắp xếp được 78 triệu pho tư liệu khác nhau. Nhưng ông

Volkogonov cũng cho biết: "10% các tư liệu này là cực kỳ nguy hiểm, nếu được công bố, sẽ gây rắc rối lớn. Chúng tôi phải bảo mật tuyệt đối". Đó là danh sách những điệp viên Nga hoạt động ở nước ngoài, những kỹ thuật quân sự, các khoáng chất hiếm, một số quan hệ với các tổ chức khủng bố...

"Từ năm 1993, - Vitali Afiani kể lại - nhiều vị trí thức và cả bọn láu cá vật đã đổ xô đến đây từ nhiều quốc gia. Lịch sử của Liên Xô cũ không gói gọn trong lãnh thổ nước này mà là một phần lịch sử thế giới". Tại kho lưu trữ của Nga, các nhà sử học có thể tìm được nhiều điều quan trọng khác, chẳng hạn tư liệu của Đức quốc xã về trại tập trung Auschwitz (do luật sư người Pháp Serge Klarsfeld và nhà nghiên cứu Jean-Claude Pressac - thuộc Trung tâm nghiên cứu khoa học quốc gia Pháp CNRS - tìm lại được vào năm 1993). Hoặc tư liệu về các nước bị chiếm đóng, bị Đức cất giấu từ năm 1940. Ngay người Pháp cũng có thể biết được nhiều điều vì KGB đã lưu giữ (từ hơn 50 năm nay) nhiều tư liệu về hoạt động tình báo và quân sự Pháp!

Tất cả hoạt động sôi sục ấy làm Cyril Anderson chán ngán đến dừng dưng. Ông ta tuyên bố: "Chúng tôi như người bán dao. Có con dao được dùng để cắt pho-mát và cũng có con dao bị dùng để cắt cổ người. Chúng tôi chỉ chịu trách nhiệm về các tư liệu này và không liên quan gì đến việc sử dụng chúng".

Bây giờ, kho tư liệu khổng lồ của Nga vẫn đang được khai thác theo kiểu "mua dao" như vậy...

NHÀ CHI

Theo *Le Vif de L'Express* và *Nouvel Observateur*

Các tổ chức ăn cắp mã số điện thoại di động đơn dòng (analog) đang giúp đỡ đặc lực bọn tội phạm quốc tế bằng cách giúp chúng gọi điện qua số máy của người khác (và dĩ nhiên là tiền cũng do người khác trả!). Mặc dù cảnh sát Mỹ đã triệt phá được hàng trăm hoạt động gian lận loại này nhưng bọn tội phạm vẫn ngày càng có cơ may lẩn tránh được pháp luật nhờ công nghệ gian lận ngày càng gọn nhẹ và dễ sử dụng.

Nhìn vẻ ngoài, Robert William Anderson - biệt danh Busy B. Bob - không phải là loại người mà bạn có thể nhớ đến ngay, khi nói về các nhà tài phiệt viễn thông. Sinh năm 1965, Anderson đã rời lĩnh vực xây cất nhà tại East Cambridge, Massachusetts để tham gia mạng lưới buôn bán cocaine trải dài từ bang New England đến bang Caroline (cả Bắc lẫn Nam). "Bất cứ cái gì bất hợp pháp, hắn ta cũng dính líu đến. Kể cả ma túy, súng, thẻ tín dụng giả và xe hơi lậu" - David Burke, một linh dũ bang Massachusetts nói.

Năm 1992, Anderson lọt vào danh sách truy nã của FBI vì hắn bỏ trốn lúc

SINH SẢN VÔ TÍNH VÀ CHỐNG SINH SẢN VÔ NH

Bố cáo truy nã Robert William Anderson

bằng điện thoại di động

Robert Weaver

đang tại ngoại (chờ ra tòa vì tội buôn lậu ma túy). Lập tức, “doanh nhân” 27 tuổi này cắt bỏ mái tóc dài, sử dụng căn cước giả và đến Guadalajara Mexico chính hình dấu vân tay để bắt đầu cuộc sống mới dưới cái tên Derrick Watson - một người sống bình an tại một cao ốc yên tĩnh ở Lower East Side, Manhattan, New York.

Đĩ nhiên bên trong, Derrick Watson vẫn là Busy B. Bob - kẻ thích ăn chơi với các cô gái bằng đồng tiền tài trợ từ thẻ tín dụng giả. Anderson rất đam mê công nghệ mới và trên thực tế, hắn đã sử dụng bản năng kinh doanh sáng chói cùng trí thông minh lỗi lạc của một doanh nhân vào lĩnh vực thông tin liên lạc không dây: Anderson đã sớm tìm ra cách “sinh sản vô tính” (cloning) điện thoại theo phương thức sau:

Như ta đã biết, một cuộc gọi điện

thoại hợp pháp được thực hiện trên điện thoại di động đơn dòng (analog cellular phone) bằng cách truyền dãy số liệu điện tử (electronic serial number hay ESN) và số căn cước của máy (mobile Identification number hay MIN). Tuy nhiên, hai số này lại là chìa khóa để “sinh sản vô tính” điện thoại (tức ăn cắp mã số đăng ký của người khác để người này phải trả tiền cho các cuộc gọi từ máy điện thoại chung mã số với mình). Muốn đánh cắp hai số trên từ khoảng không, một tổ chức sinh sản vô tính chuyên nghiệp phải dùng các máy quét điện tử đặc biệt.

Tại New York City, bọn chúng nấp ở các xe hơi trang bị máy quét (scanner) tại những nơi có mật

độ giao thông đông đúc hay tại các bãi đậu xe trong phi cảng. Đơn giản hơn, chúng ngồi trong xe lái vòng vòng như cách làm ăn của một “sư phụ cloning” từng bị bắt ở Missouri (lúc bị bắt, hắn khai đã dùng scanner thu gom được 3.000 ESN và MIN truyền đi trong khu phố Midwest). Sau đó, sử dụng một máy tính cá nhân (có thể là máy tính đặt ở đuôi) và phần mềm đặc biệt, một tên trộm có thể lập trình lại các máy điện thoại di động khác để chúng nhập các ESN và MIN đánh cắp được. Như vậy, các máy này sẽ là anh em song sinh với các máy điện thoại hợp pháp và tất cả các cuộc gọi của chúng đều được ghi vào biên lai tính tiền của người chủ máy hợp pháp (vốn không ngờ là có kẻ gọi “chùa” theo mã số máy của mình!). Điều này chỉ được phát hiện khi hóa đơn tính tiền gửi đến. Độc chiêu hơn nữa, những cuộc gọi

“chùa” thường đến từ các máy điện thoại bị đánh cắp hay gọi từ nước ngoài, nên rất khó dò ra chủ nhân của chúng.

Sinh sản vô tính điện thoại xong, Anderson bán chúng cho bọn buôn lậu ma túy và các bọn tội phạm khác. Thậm chí, hắn còn đánh cắp cả mã số các điện thoại của cảnh sát để nghe lén các cuộc điện đàm bí mật.

Nhưng Anderson không phải người độc nhất mà có nhiều kẻ đã làm như hắn. Nếu bán mã số điện thoại đánh cắp chỉ thu được từ 3 đến 5 đôla một cặp số ESN và MIN thì cho thuê máy điện thoại đã được lập trình theo mã số của người khác sẽ thu được từ 50 đến 60 đôla/tuần. Theo ước tính, kỹ nghệ điện thoại di động tại Mỹ đã bị thiệt hại 650 triệu đôla vì bọn sinh sản vô tính điện thoại.

Cho đến lúc này, công chúng và cả một số thẩm phán vẫn xem nhẹ bọn sinh sản vô tính điện thoại dù chúng đã được FBI xếp vào loại tội ác tằm cỡ như giết người, bắt cóc, khủng bố, buôn lậu ma túy và kinh doanh phim ảnh khiêu dâm trẻ em. Sau đây là vài ví dụ điển hình:

- Mùa hè qua, Paul River - trùm băng Together Forever (Bên nhau mãi mãi) bị lực lượng đặc nhiệm của Weaver bắt tại một “nhà máy điện thoại sinh sản vô tính” ở Coney Island, Brooklyn, New York. Robert Weaver phụ trách lực lượng chống tội ác điện tử từ năm 1995 - lúc nó mới thành lập. Ông nói: “Sự bùng nổ công nghệ cộng với mạng Internet và sự chậm trễ ban hành các luật mới đã giúp cho bọn tội phạm nhiều thuận lợi. Trong khi đó, các cơ quan thi hành luật pháp lại không có tài nguyên, nhân lực và không được đào tạo đầy đủ để chống lại chúng”.

- Tháng 7-1996, lực lượng đặc nhiệm của Weaver cũng bắt được một kẻ tình nghi có quan hệ với bọn tội phạm có tổ chức ở Nga. Nhà máy điện thoại sinh sản vô tính của hắn có đến 80.000 mã số điện thoại đã đánh cắp được ở khu vực New York.

- Tháng 8-1996, trong một hoạt động gài bẫy gọi là “Cellmate” ở Jacksonville, Florida, văn phòng chương lý bang đã cùng với các viên chức an ninh của Công ty dịch vụ điện thoại không dây AT&T mở một “cơ sở” bí mật chuyên cho thuê điện thoại dùng mã số ăn cắp với giá 50 đôla/tuần. Kết quả: có 92 “con mồi” đến đăng ký, trong đó có cả thủy thủ và bọn rửa tiền, buôn súng.

Đầu năm ngoái, Anderson mới hết thời khi thành viên của một băng đối thủ tố cáo hoạt động phạm pháp của hắn với lực lượng đặc nhiệm. Sử dụng lệnh cho phép khám nhà, cảnh sát đã tịch thu toàn bộ trang bị sinh sản vô tính điện thoại tại căn hộ hắn ở. Phát hiện được kẻ mật báo, Anderson đến nhà người này với khẩu súng giấu trong người thì hắn bị 6 cảnh sát ém sẵn bên trong tóm cổ.

Theo Weaver, các công cụ giúp điện thoại sinh sản vô tính ngày càng rẻ, nhỏ, nhanh và tốt hơn. Thế hệ mới các công cụ này cho phép cả những kẻ ít hiểu biết về điện tử cũng đánh cắp được mã số điện thoại. Việc nghe lén cũng dễ dàng không kém. Ví dụ: chiếc máy ESP lớn cỡ quyển tạp chí Reader's Digest có thể “bắt” và lưu giữ 1.000 mã số điện thoại truyền trên không. Giá máy chỉ khoảng 3.500 đôla. Rồi “hộp ma thuật” lớn cỡ... gói thuốc lá (giá 1.200 đôla) giúp cho việc lập trình lại các chip nhớ điện thoại bằng các mã số ăn cắp được. Chỉ cần

mua các mã số điện thoại đánh cắp là người ta có thể thay đổi mã số máy trong vài phút bằng cách gắn điện thoại di động với hộp (ném cái hộp đi thì điện thoại sẽ trở lại tình trạng hợp pháp như cũ. Điện thoại hữu tính thành vô tính và ngược lại, chỉ trong nháy mắt!).

Vậy thì các công ty dịch vụ điện thoại di động chống lại bọn sinh sản vô tính điện thoại bằng cách nào? Họ đi theo 4 bước sau đây:

1- Sử dụng các hệ thống dò tìm điện thoại vô tính dựa vào việc phân tích các mẫu gọi của chủ nhân. Khi một cách gọi bị xem là khác thường, máy sẽ được ngắt mạch tự động.

2- Sử dụng dấu vân tay điện tử từng dùng trong quân đội Mỹ (dấu vân tay thể hiện tần số vô tuyến). Nếu tần số này không tiếp với tần số máy, chúng tỏ

nó được gọi đến từ một máy vô tính.

3- Người thuê bao máy được cung cấp một mã số đặc biệt để đi vào hệ thống. Người ta hy vọng bọn gian lận không thể gọi được nếu không có mã số này (tiếc thay: mã số cũng truyền trên không nên bọn trộm tình khôn vẩn có thể dò ra được nó!).

4- Biện pháp hữu hiệu nhất cho đến lúc này để chống lại bọn gọi điện thoại "chùa" tại Mỹ là sử dụng điện thoại di động kỹ thuật số. Trên các mạng điện thoại digital, người thuê bao sử dụng cách gài mã và mã căn cước đặc biệt để chặn đứng việc gọi "chùa" bằng số máy của mình. Hiện chưa có kẻ nào sinh sản vô tính được điện thoại digital nhưng tương lai thì... còn phải xem lại!

LƯƠNG THÁI SỸ

Theo Time Digital, 21.7.1997

BẠN CÓ NHỚ?

- ❶ Có ba người cùng sáng lập *Bình Dương thi xã* để sáng tác ngâm vịnh, nổi tiếng là ba nhà thơ xuất sắc của đất Gia Định vào thế kỷ thứ XVIII. Hai người kia là Trịnh Hoài Đức và Ngô Nhân Tĩnh. Người thứ ba là ai?
- ❷ Ai là tác giả của tháp Eiffel ở Paris? Ông cũng là người dựng khung một công trình khác rất nổi tiếng ở Mỹ. Đó là công trình nào?
- ❸ Tác phẩm *Viên Mỡ Bò* (*Boule de Suif*) là của: Gustave Flaubert? Guy de Maupassant? Paul Eluard? André Maurois? André Malraux? Alfred de Musset? Alfred de Vigny? Aragon? Henri Troyat?
- ❹ Montevideo là thủ đô: Uruguay? Paraguay? Panama? Argentina? Chile? Colombia? Mexico? Honduras? Cuba?
- ❺ Nền trắng, một vòng tròn đỏ ở giữa. Đó là quốc kỳ của: Hàn Quốc? Monaco? Ba Lan? Lào? Indonesia? Canada? Liban? Nhật Bản?
- ❻ Chữ V.I.P (để chỉ nhân vật quan trọng) là viết tắt của những chữ gì?
- ❼ Khi hắt hơi, chỉ có người lớn phải nhắm mắt, còn trẻ con vẫn mở mắt được. Đúng hay sai?

TUẤN ANH

(Xem giải đáp tr. 54)

Thế giới
khôa học
kỹ thuật

Núi

**BAO
NHIÊU
TUỔI**

GỌI LÀ NÚI NON?

Con người hiện đại chỉ xuất hiện trên hành tinh này độ 200.000 năm, bằng cách nào, chúng ta biết được Trái đất có tuổi 4,5 tỉ năm? Sau khi vò đầu bóp trán trong nhiều thế kỷ, cuối cùng, vào năm 1955, con người đã giải đáp được bí mật rất lớn này...

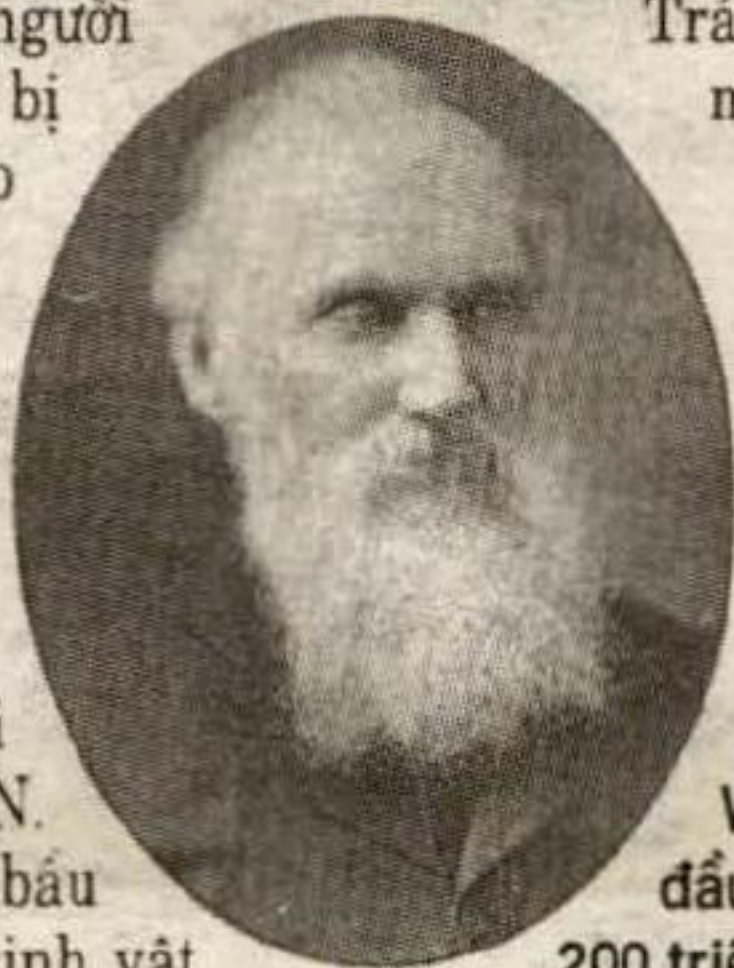
Những năm mật mù của quá khứ

Người Hy Lạp cổ đại cho là sự hình thành của Vũ trụ và của Trái đất do các đấng thần linh tạo ra, nhưng tạo ra từ bao giờ thì họ không quan tâm đến. Vào thời triết gia Aristote (384-322 trước CN) thời gian không có giới hạn như ngày nay. Vũ trụ được xem như vô thủy vô chung. Sau đó, người Trung Hoa tin là thế giới bị tiêu hủy và tái tạo lại theo một chu kỳ gần 24 triệu năm một lần. Dân tộc Maya ở Nam Mỹ cũng tin vào sự tái sinh vĩnh hằng của vũ trụ. Theo họ thì lần sau cùng gần đây nhất, Vũ trụ đã được tái sinh vào năm 3114 trước CN.

Theo "Sấm thế kỷ" thì bầu trời, Trái đất và tất cả sinh vật

đều đã được tạo ra chỉ trong 6 ngày. Quyển sách này được xem là "khuôn vàng thước ngọc" cho người Do Thái, những người theo Công giáo rồi kể đến ngay cả người Hồi giáo. Trong một thời gian dài, không ai dám, mà cũng chẳng có ai buồn thảo luận vấn đề to lớn như vậy. Nhưng bước vào thời đại Phục Hưng, sau đêm dài Trung cổ, người dân châu Âu bắt đầu thắc mắc nhiều về hành tinh họ đang sống. Năm 1654, sau nhiều năm nghiên cứu, James Ussher, một nhà truyền giáo Ireland đã... cương quyết công bố ngày sinh của Trái đất là đúng 9 giờ tối ngày 23-11-4004 trước CN! Tuy nhiên, ít nhất đây là lần đầu tiên, con người bắt đầu nhận thức

Trái đất phải có ngày sinh như mọi loài nó cứ mang chứ không phải đã có mặt từ muôn thuở. Nhà tự nhiên học Buffon là người đầu tiên đưa ra nhận định Trái đất, cũng như các hành tinh khác của Thái dương hệ, có thể đã phát

William Thompson, người đầu tiên cho rằng Trái đất có 200 triệu năm tuổi

sinh từ một va chạm dữ dội giữa một sao chổi và Mặt trời. Từ cú sốc lớn lao đó, chất lỏng và chất khí thoát ra từ Mặt trời rất nhiều dần dần nguội lại và cấu thành các hành tinh. Trong làng ở vùng Bourguignon quê hương ông, Buffon đã cố gắng tái tạo lại... Hệ Mặt trời bằng cách nung sôi thật nhiều quả cầu với nhiều kích cỡ khác nhau và bằng nhiều vật liệu khác nhau, sau đó, ông đo đạc thời gian nguội lại của chúng và lập bảng so sánh. Năm 1775, Buffon đưa ra kết luận là giả thuyết về tuổi Trái đất của J. Ussher là vô giá trị, vì theo ông, Trái đất đã già đến 75.000 năm!

Những bước mò mẫm của khoa học

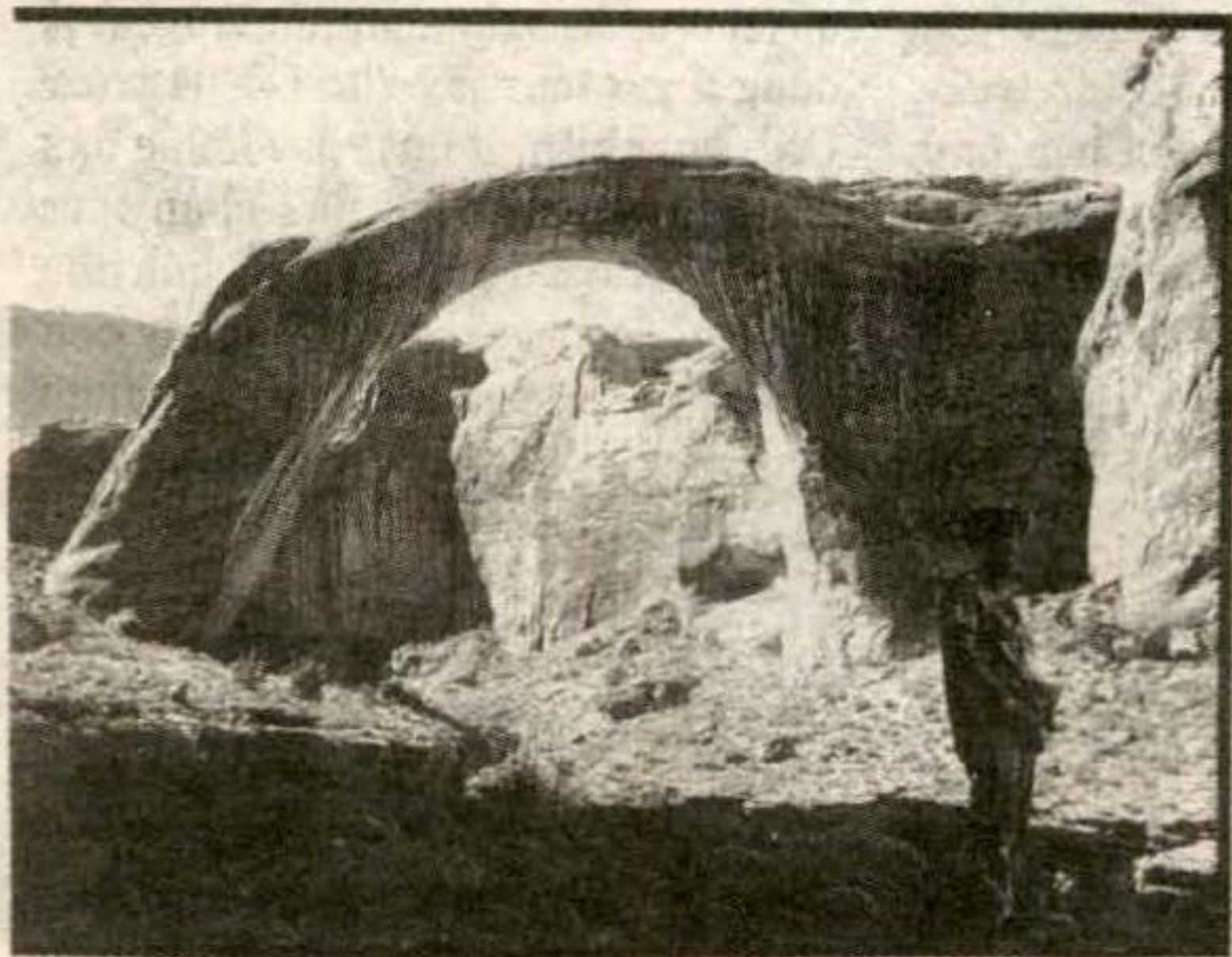
Môn địa chất học ngày càng được đánh giá cao. Ngay từ những năm 1700, nhà địa chất người Đan Mạch Nicolas Sténow đã chủ trương: các lớp đất địa tầng của Trái đất, vốn đầy dẫy các sinh vật hóa thạch, có thể kể lại lịch sử Trái đất. Các nhà địa chất đồng ý với nhau là sự hình thành bề mặt lồi lõm của Trái

đất phải trải qua rất nhiều thời gian. Năm 1812, nhà tự nhiên học nổi tiếng Gheorges Cuvier đã nói đến “nhiều ngàn thế kỷ” hình thành Trái đất. Năm 1830, nhà khoa học người Anh Charles Lyell đã trình bày quan điểm của ông, theo đó Trái đất phải có quá khứ rất lâu dài. Đất đá và các hóa thạch đã cho thấy việc hình thành Trái đất trải qua các thời kỳ địa chất, mỗi thời kỳ có thể kéo dài hàng trăm triệu năm.

Đến cuối thế kỷ XIX, cuộc tranh luận bùng lên sôi nổi. Một nhà vật lý nổi tiếng, William Thompson cho rằng thoát dầu, Trái đất là quả cầu nhão và thật nóng, sau đó theo luật tải truyền nhiệt, Trái đất phải mất từ 98 triệu đến 200 triệu năm mới nguội được lớp vỏ bên ngoài. Con số này làm các nhà địa chất học lúng túng, nhất là các nhà khoa học ủng hộ thuyết tiến hóa của C. Darwin vì theo họ, để muôn loài tiến hóa và mang đủ hình dạng kích cỡ như hiện nay, phải mất ít nhất 300 triệu năm. Tuy nhiên,

vào lúc đó, luận cứ của Thompson về vật lý là không thể bác bỏ được nên mãi đến đầu thế kỷ XX, cuộc tranh luận trở nên im ắng. Các nhà vật lý, đặc biệt là các nhà địa chất, tạm chấp nhận con số do Thompson đưa ra.

Những tảng đá như thế này đã gợi ý cho các nhà khoa học về tuổi của Trái đất

Năm 1896, một nhà vật lý người Pháp, Henri Becqueret đã tìm ra được tính phóng xạ. Vật chất, kể cả các tảng đá rắn chắc, thường được cấu thành do các nguyên tử bền vững. Nhân của nguyên tử bao gồm neutron và proton được các electron xoay tròn xung quanh. Tuy nhiên, có khi nhân của một số nguyên tử đảo lộn, các neutron và proton thoát ra ngoài và mạnh vào các nguyên tử lân cận. Năm 1909, nhà khoa học người Anh John Joly chỉ ra là nhiệt độ bề mặt Trái đất (khoảng 15°C) có được một

Một vẩn thạch có cấu tạo giống đất đá của Trái đất thuở xưa

phần do các va chạm nguyên tử này, tức là tính phóng xạ của đất đá. Đến đây thì thuyết của Thompson đã bắt đầu lung lay, để rồi hoàn toàn sụp đổ vào năm 1955. Tính phóng xạ của vật chất là phương pháp chắc chắn nhất để định tuổi Trái đất vì sự biến đổi một thành tố hóa học thành một thành tố hóa học khác diễn ra tuần tự chính xác như cái đồng hồ treo tường. Thí dụ như một mẫu uranium 235 (92 proton và 143 neutron), muốn các nguyên tử của nó phân rã và trở thành nguyên tử chì (207) thì phải cần 700.000 năm. Các nhà vật lý bắt đầu nói về các "thời kỳ" do con số quá dài này. Để đánh giá tuổi một tảng đá, cần sử dụng một quang phổ kế, đo số lượng các nguyên tử "bố" (uranium) và các nguyên tử "con" (chì). Đối với Trái đất thì công việc phức tạp hơn nhiều vì Trái đất vẫn còn liên tục hoạt động, nó đã đánh mất các khối đá nguyên thủy đầu tiên. Nhưng giới khoa học có thể đo đặc lượng chì trong đất đá và so sánh với hàm lượng chì chứa trong các vẩn thạch, xuất phát từ đám vẩn thạch xoay

giữa sao Hỏa và sao Thổ. Cấu trúc các vẩn thạch rất giống với cấu trúc Trái đất lúc được thành lập. Năm 1955, Clair Patterson và các đồng sự thuộc Viện đại học California đã xác định được tuổi của Trái đất là 4,5 tỉ năm với biên độ sai lệch khoảng 70 triệu năm. Con số này được chấp nhận rộng rãi cho đến ngày nay.

Đã có ngày sinh hẳn phải có ngày tử. Khi nào thì Trái đất sẽ... trút hơi tàn? Theo các nhà vật lý vũ trụ, từ 5 đến 8 tỉ năm tới, Mặt trời sẽ tàn lụi và trở thành một "sao lùn trắng" bay lang thang trong vũ trụ. Trước đó nhiều tỉ năm, có thể Trái đất đã là một hành tinh chết, không còn một sinh vật nào sống được vì nhiệt độ bề mặt đã lên đến vài ngàn độ và tất cả biển, sông ngòi đều bốc hơi sạch hết. Nhưng cụ thể bao nhiêu năm thì không ai tiên đoán được.

Chúng ta cứ yên tâm sống thêm... vài tỉ năm nữa!

LÊ LỘC

*Theo Science & Vie Junior
và Réponse à Tout*

Túi phồng cải tiến (ảnh 1)

Lớn hơn chiếc túi phồng cổ điển, loại túi phồng mới của hãng xe *Renault* bảo vệ tài xế tốt hơn bằng cách phân phối năng lượng cú va chạm trên một phần cơ thể lớn hơn. Thêm vào đó, hiệu quả còn tăng lên khi nó được nối với một thất lưng an toàn "thông minh". Khi cú va chạm mạnh có thể gây nguy hiểm

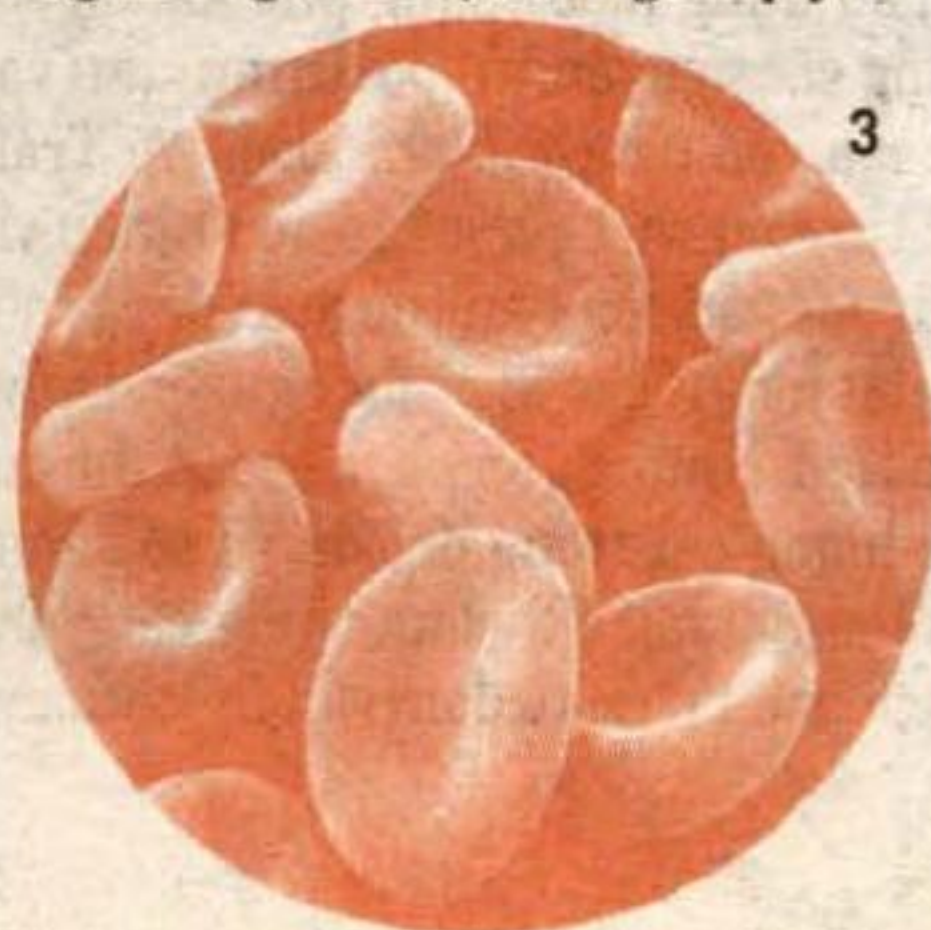
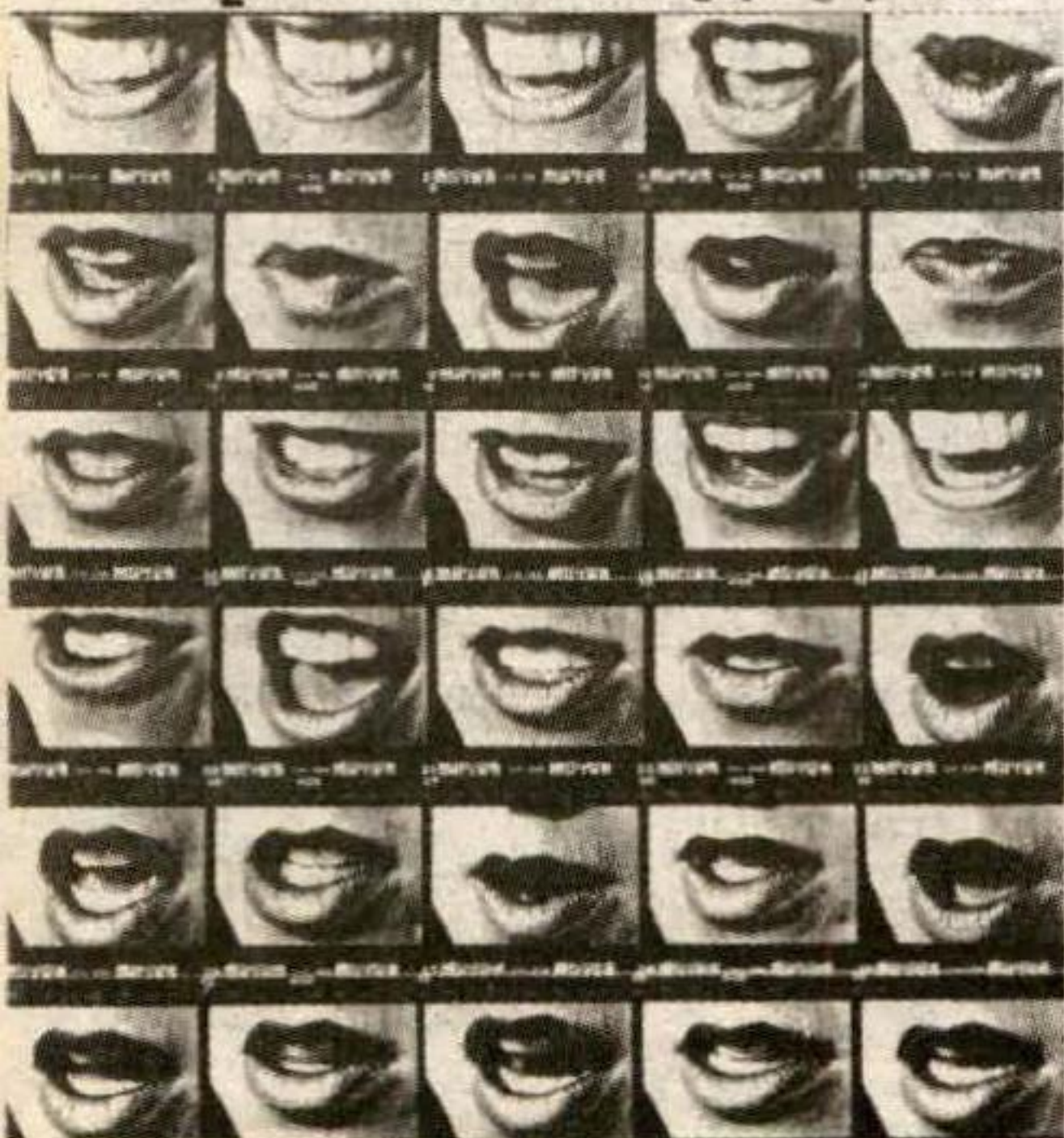
cho lồng ngực, thất lưng sẽ làm cho túi được mềm hơn. *Renault* hy vọng rằng loại túi phồng này trong một vụ đụng xe ở mặt trước, có thể giảm 30% tỉ lệ tử vong và bị thương nặng.

Máy tính biết nghe lời (ảnh 2)

Trong tương lai không xa, bạn không cần bấm phím máy tính, vì nó có thể hiểu được mệnh lệnh từ miệng của bạn. Cho đến nay, điều này còn chưa thể vì máy không thể phân biệt lệnh của con người và môi trường ồn ào chung quanh. Tuy nhiên, các nhà nghiên cứu Anh ở Đại học East Anglia có thể đã tìm được giải pháp bằng cách ghép một camera trên máy tính. Trong khi lắng nghe bạn, máy sẽ quan sát miệng và như thế có thể xác định được âm tương ứng với hình dạng của môi và các tạp âm sẽ bị loại bỏ. Hiện nay, máy tính đã nhận ra các từ "có", "không" và 10 mẫu tự. Một khởi đầu khiêm tốn nhưng hứa hẹn.

Máu vạn năng (ảnh 3)

Cho đến nay, việc truyền máu trong các ca cấp cứu luôn gặp trở ngại về sự bất đồng nhóm máu. Thật vậy, nếu máu người nhận không tương hợp với máu của người cho, máu sẽ bị vón cục và dẫn đến tử vong cho người nhận. Để giải quyết

4

trở ngại này, các nhà nghiên cứu Mỹ đã có sáng kiến bọc tế bào hồng cầu lại bằng chất *polyéthylène glycol*. Như vậy, các phân tử bề mặt mang lại đặc trưng cho nhóm máu (A, B, AB và O) bị che lại và hồng cầu không thể vón cục. Hiện nay, thử nghiệm chỉ mới diễn ra trên vài loài động vật và trong ống nghiệm. Thử nghiệm cho người có lẽ bắt đầu trong 3-4 năm tới. Nếu thành công, nó sẽ giải quyết được nạn khan hiếm máu trong cấp cứu.

Bút biên dịch (ảnh 4)

Hãng *Lexibook* vừa tung ra thị trường cây bút biên dịch có tên *Quicktionary*. Thật ra, bút là một máy quét ghi nhớ được 400.000 từ và thành ngữ. Chỉ cần đưa đầu bút trên một từ, nó sẽ hiện lên màn hình ý nghĩa chính, các nghĩa phụ và vài thành ngữ của từ. Tuy nhiên, để có

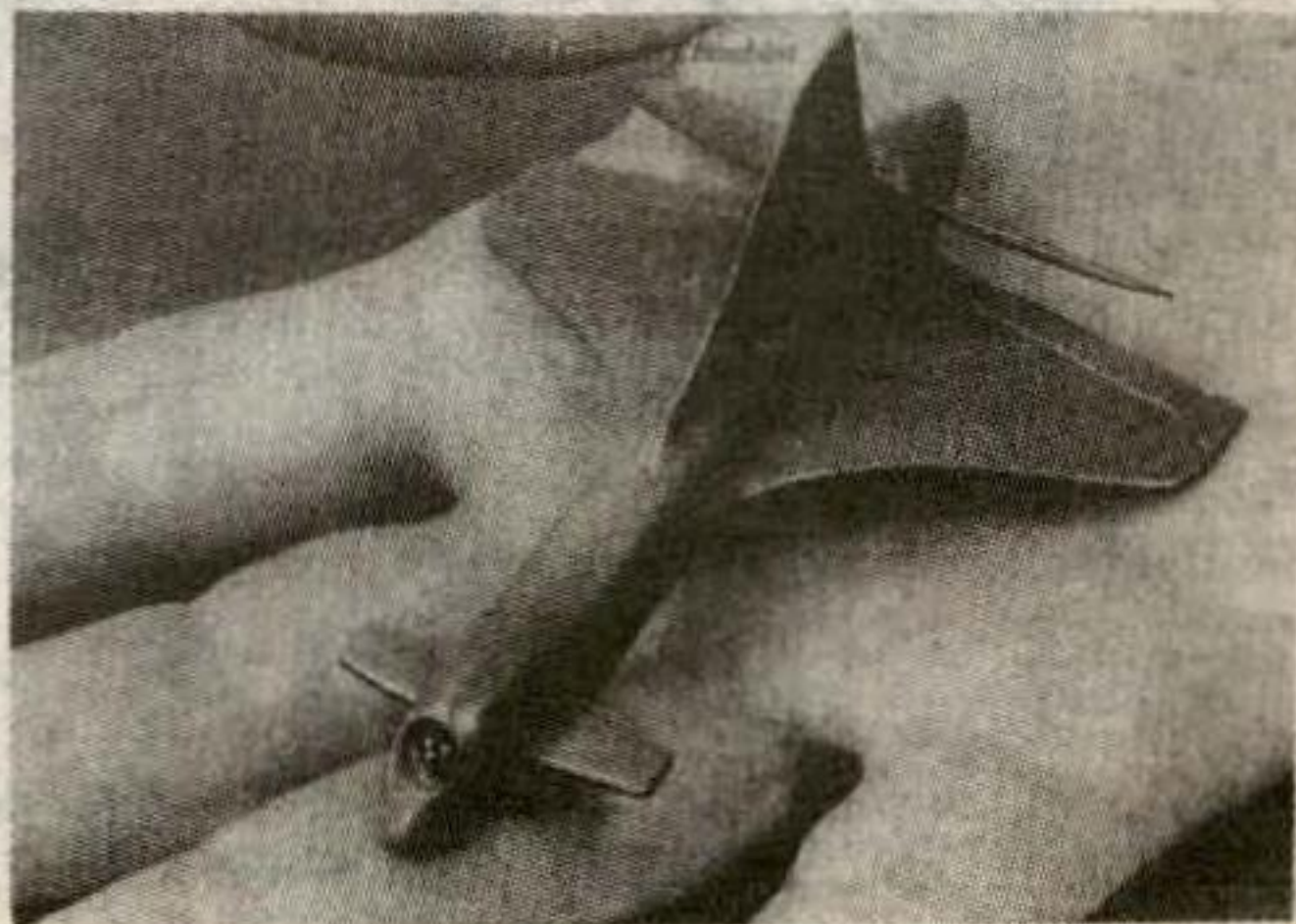
thể quét, các chữ cần được in đen. Hiện nay, chỉ có loại bút dịch Anh-Pháp hay Pháp-Anh. Để sử dụng tốt, người ta cần phải qua vài buổi huấn luyện.

Máy bay tí hon (ảnh 5)

Sải cánh 15cm, nặng chưa đầy... 100g, đó là đặc điểm của chiếc máy bay *Micro Flyer* tí hon do các nhà nghiên cứu tại Viện Công nghệ Georgia thiết kế. Độc đáo hơn máy bay được đẩy bởi một vi động cơ phản lực dài chưa tới 10cm. Không chỉ được dùng với mục đích tình báo quân sự, *Micro Flyer* rất có ích trong tai nạn hạt nhân vì nó có thể xâm nhập vào những chỗ con người và robot không thể đến được và ở tại chỗ vô hạn định để tránh lây nhiễm. Trong khi đó, sở cứu hỏa của Mỹ còn định dùng *Micro Flyer* để nhận diện người sống sót trong các vụ hỏa hoạn lớn và động đất.

Nhờ các máy quay siêu nhỏ và các bộ cảm ứng video, hồng ngoại, nó có thể hạ cánh xuống một nơi nào đó rồi ghi nhận tất cả để mang về. Với giá thành 1.000 đôla/chiếc, *Micro Flyer* quả là một thiết bị có ích.

CHÂU GIANG

5

hàng tuần

Chuột chũi lông vàng: thở sâu trong cát

Chuột chũi lông vàng vùng hoang mạc Namib - là động vật mù, nhỏ xíu và hay đào bới -

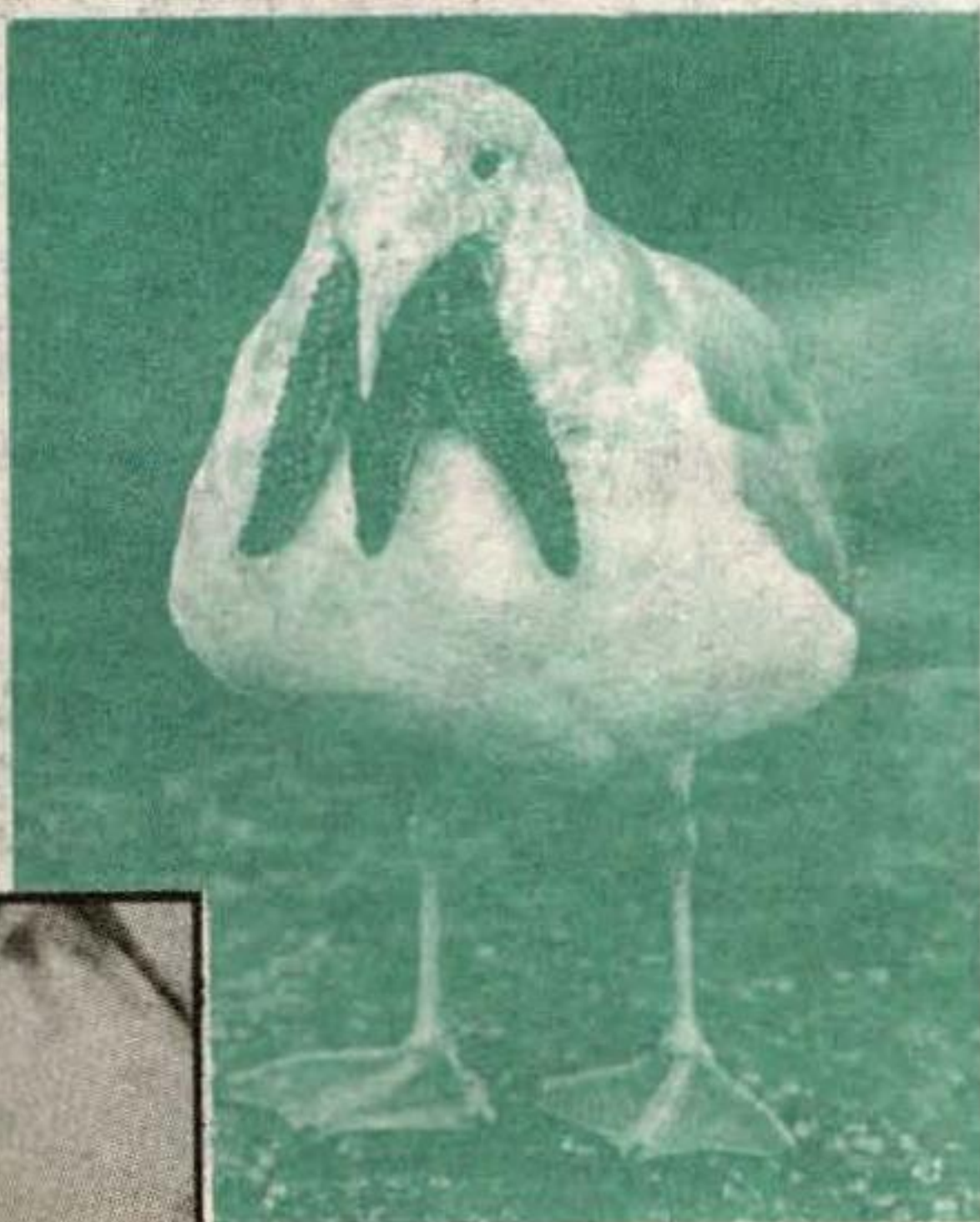
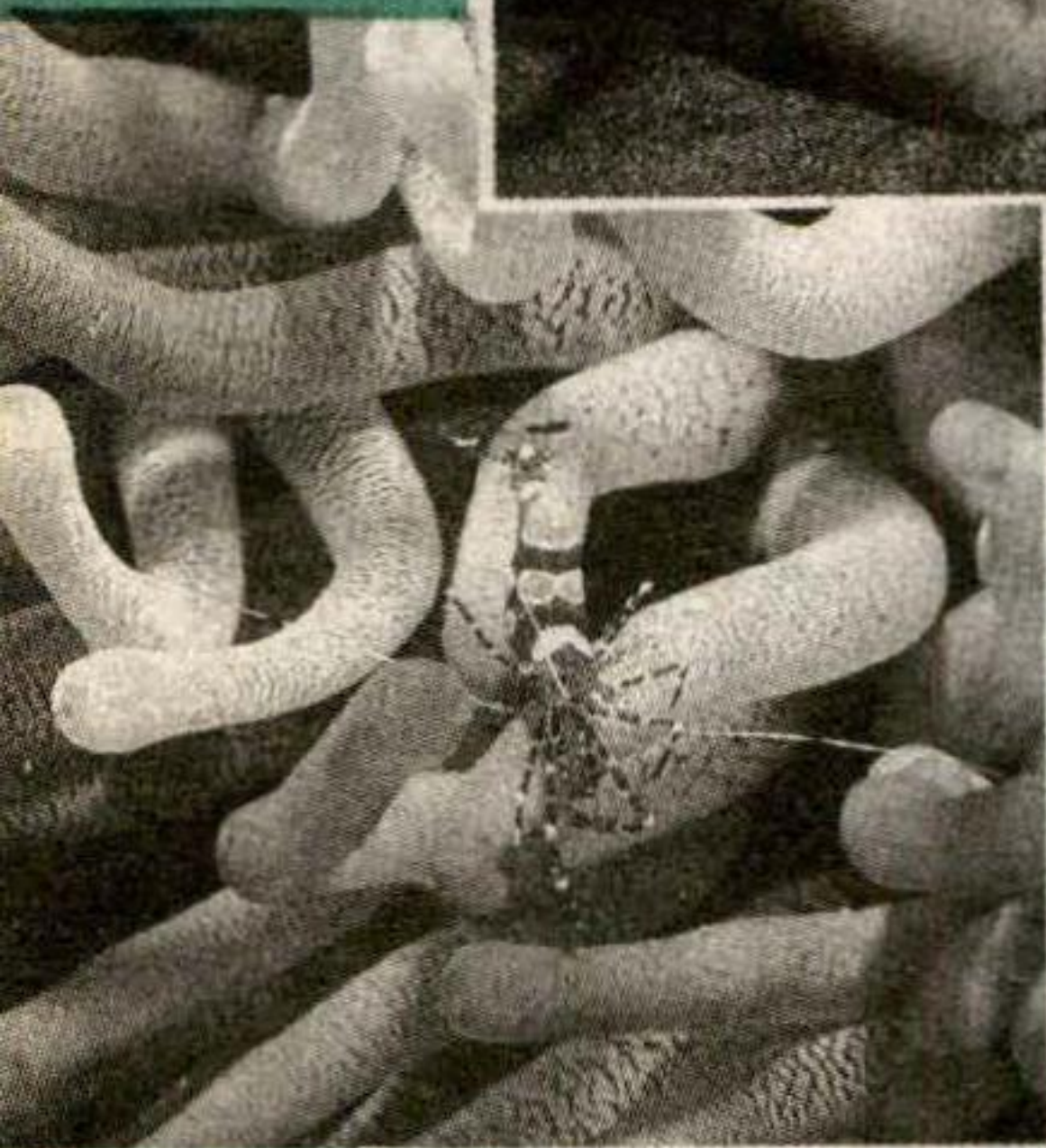
có những mưu mẹo sinh tồn xuất sắc (ảnh 1). Sau khi săn được mồi, chúng đào một hang cát sâu khoảng 0,3m và nằm bất động ở đó suốt 19 giờ hoặc hơn nữa, trong lúc cơ thể chúng giảm nhiệt độ - tức giảm nhu cầu năng lượng.

Cộng sinh: đôi bên cùng có lợi

Không bị tác hại bởi các vết châm làm yếu sức dân, một con tôm đốm "thu mẫu đơn" dài 2,5cm nằm ẩn mình giữa các "tay" vôi của hoa thu mẫu đơn biển cực lớn. Tôm và thu mẫu đơn sống cộng

sinh nơi vùng biển Tây Ấn Độ. Có lẽ loài tôm này hút chất bổ dưỡng trên các vôi của thu mẫu đơn và còn được bảo vệ kỹ khỏi loài cá biển háu ăn.

Hoa thu mẫu đơn biển nhận năng

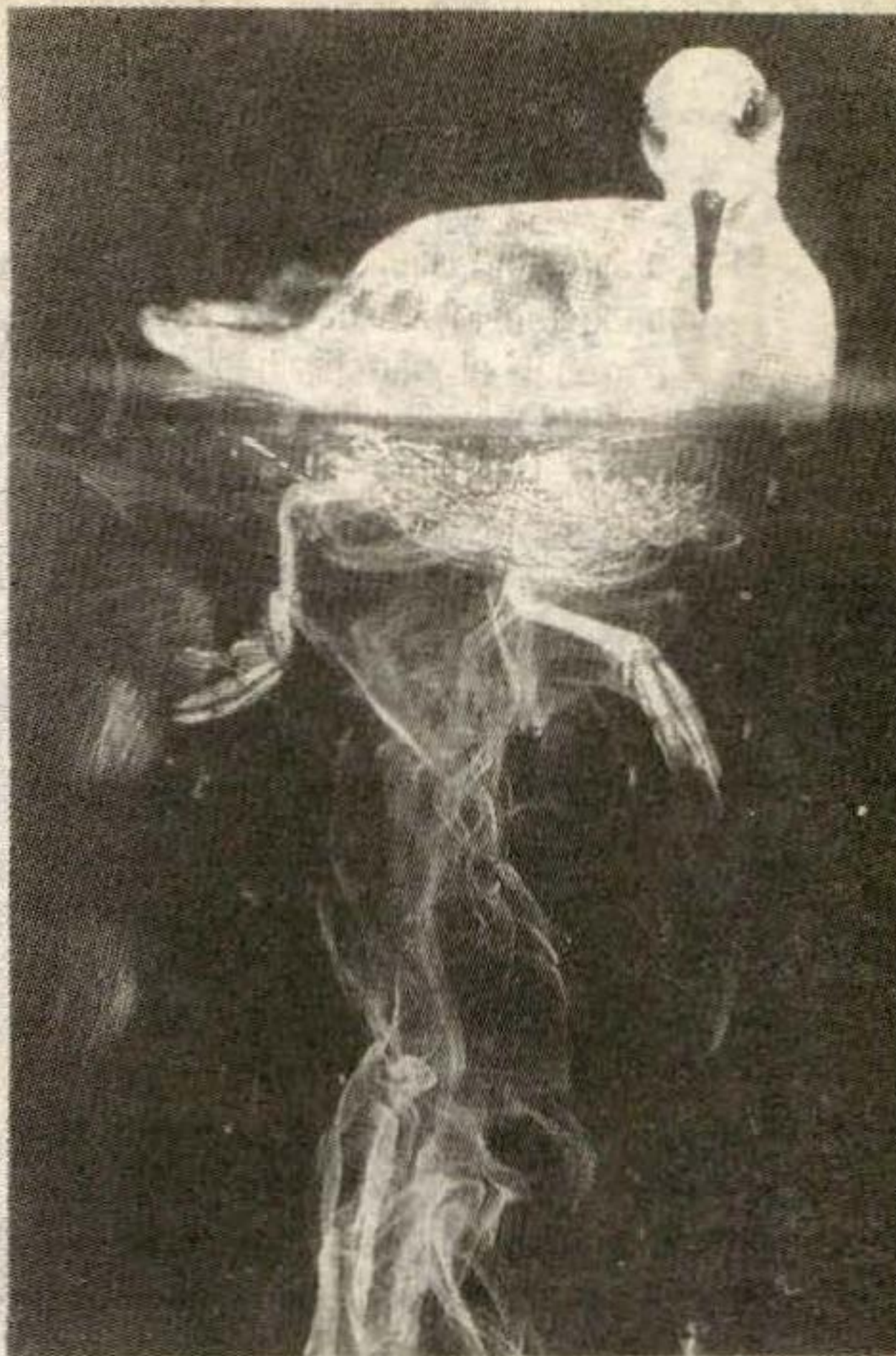
lượng từ các thực vật đơn bào bên trong các mô của chúng gọi là *zooxanthellae*. Dạng thực vật này cần nitơ, thường rất khan hiếm ở các nguồn nước nhiệt đới. Không phải mọi loài thu mẫu đơn đều có tôm sống cộng sinh, nhưng chính loài thu mẫu đơn này (ảnh 2) rất may mắn, bởi vì chúng lấy nitơ từ dung dịch amoniac do tôm đốm bài tiết ra.

Hải âu nuốt môi hơn cả trăn!

Hiếm khi hải âu phải cố sức dù chúng có khả năng xé nát con mồi, vì vậy con hải âu nuốt trọn con sao biển (ảnh 3) vùng bờ biển trung tâm California không gặp khó khăn gì. Thuộc loài động vật ăn xác chết dưới biển lẫn đất liền, trưởng thành dài cỡ 76,2cm, hải âu có thể ăn gần như mọi thứ: côn trùng, tôm cua, sò hến, trứng và con của đồng loại (!), vịt trời con, dâu tây và hoa màu có hạt, thậm chí cả hải cẩu chết. Nhân một chuyến du khảo Bắc Cực năm 1829, các nhà khoa học bắt được con hải âu màu lục lam. Nó đã nuốt một con thiên nga chân dài. Sau khi mổ xác hải âu ra, trong dạ dày lại có con thiên nga chân dài thứ hai!

Đã khám phá bí ẩn bướm giao phối

Các tín hiệu ánh sáng rất cần thiết cho việc giao phối ở loài bướm. Giờ đây, các nhà khoa học biết rằng bướm (đực và cái) có các thụ thể ánh sáng (*photo-receptor*) trên bộ phận sinh dục. Khi ánh sáng đến các thụ thể ánh sáng của bướm đực bị nghẽn hoàn toàn, tức bộ phận sinh dục ngoài của cả hai con đã trùng khớp chính xác, lúc đó chúng có thể giao phối. Nếu ánh sáng "bị rò rỉ", việc giao phối không diễn ra. Kentaro Arikawa và các đồng nghiệp của ông phát hiện

điều này trên loài bướm vàng đuôi én (ảnh 4).

Cách bắt mồi của chim dẽ nước (ảnh 5)

Chim dẽ nước, một loài chim biển chân cao, biết cách xoi các sinh vật lặn sâu hơn tầm với của nó khá độc đáo. Nó lôi mồi lên bằng cách quậy nước với tốc độ gây choáng váng. Các nhà khoa học do William M. Hamner - nhà sinh học thuộc trường đại học Los Angeles ở California - đứng đầu, đã phát hiện tốc độ quay nước bằng chân của chúng là trọn 1 vòng/giây. Con chim này ăn cũng rất nhanh: nó giạt lùi độ 7-8 lần/vòng và chúi đầu theo cách mổ tách rời để đớp mồi, nuốt chưa đầy nửa giây, ở mức 180 lần mổ/phút".

NHƯ NGUYỆT

Theo *National Geographic*, 5.1997

Dù sẵn sàng chiến đấu với vi khuẩn, hàng trăm loại thuốc kháng sinh - tự bản chất - lại phân chia thành ba hoặc bốn nhóm. Và khi một vi khuẩn nào đó trở nên lờn với một loại thuốc, nó cũng có thể lờn luôn với cả toàn bộ nhóm thuốc. Các loại tân dược (tốn hàng chục triệu đôla chi phí sản xuất và mất hàng chục năm mới tới được thị trường) lại thường chỉ có hiệu lực trong khoảng thời gian giới hạn nào đó. Thời hiệu này bị tùy thuộc vào khả năng đề kháng của vi khuẩn.

Chloroquine - loại thuốc sốt rét đầu tiên được sử dụng rộng rãi và triển khai suốt thời gian Chiến tranh thế giới lần thứ hai - đã gặp phải sức kháng cự quyết liệt của vi khuẩn sốt rét vào đầu thập niên 1960. Kể từ đó đến nay, vi khuẩn ấy càng ngày càng lờn thêm nhiều loại thuốc. Gân thị trấn Pailin của Campuchia đã được nhận diện là nơi đầu tiên xuất hiện loại vi khuẩn sốt rét lờn nhiều loại thuốc. Lý do thật đơn giản: Pailin là trung tâm mỏ đá quý - hầu hết là đá rubi - nên thu hút hàng trăm nghìn thợ đào mỏ, hầu hết đến từ Thái Lan. Họ thường mang theo số lượng nhu yếu phẩm đủ dùng cho hai tuần, rồi trở về trang bị thêm, thời gian đủ cho vi khuẩn sốt rét từ muỗi thâm nhập vào máu của họ. Trong số những người đến đào mỏ, chỉ một số ít tìm thấy đá quý, nhưng tới 100% đã mắc phải vi khuẩn *falciparum* và rất nhiều người không hẹn ngày về. William Rooney - một viên chức

lão thành của Tổ chức Y tế thế giới WHO, giải thích: "Mỗi lần trở về với mầm bệnh trong người, họ được điều trị bằng một loại thuốc. Loại thuốc này đi theo cơ thể họ tới mỏ đá quý. Cứ mỗi lần như vậy, vi khuẩn lại tăng thêm sức đề kháng với một loại thuốc mới. Rốt cuộc, chúng trở nên lờn với mọi loại thuốc trong người họ". Từ khu vực Pailin, các thành phần đào và buôn bán đá quý lại truyền các chủng loại vi khuẩn nhiều khả năng đề kháng ấy tới Mae Sot - một thị trấn kinh doanh đá quý - rồi từ đó, chúng lây lan tới các nước Đông Nam Á khác, cũng như khắp thế giới.

Tới nay, bệnh sốt rét vẫn tiếp tục tấn công con người tại hơn 90 nước trên thế giới. Biện pháp tạo hiệu quả cấp thời vẫn là ngủ trong mùng có tẩm thuốc sát trùng. Theo báo cáo của Văn phòng đại diện WHO ở Manila (Philippine), cách phòng ngừa bằng mùng đã đẩy lùi khoảng 90% các cơn dịch sốt rét ở Trung Quốc từ giữa thập niên 1980. Ngay cả một loại thuốc sốt rét mới, cực mạnh, được triển khai với chi phí 100 triệu đôla để thay thế các dược phẩm thuộc loại bị lờn và được tung ra vào năm 1985, cũng đã trở nên vô dụng sau 5 năm, trong 60% các trường hợp sốt rét tại vùng biên giới Thái và Campuchia. Trong khi đó, các công ty dược phẩm đa quốc gia lại cảm thấy không mấy hứng thú khi triển khai biệt dược chuyên trị sốt rét. Cựu viên chức của WHO - Rooney, giải thích: "Đó là công việc tốn nhiều tiền và nhiều thời gian. Tất nhiên, các công ty dược muốn thu hồi vốn, nhưng sốt rét lại là một loại bệnh của người nghèo nên bệnh nhân khó lòng hoàn trả đủ tiền - nhất là khi chúng tôi yêu cầu các công ty tặng thuốc miễn phí". Chẳng những vậy,

CUỘC ĐO SỨC

BẮT TẬN GIỮA

VÀ

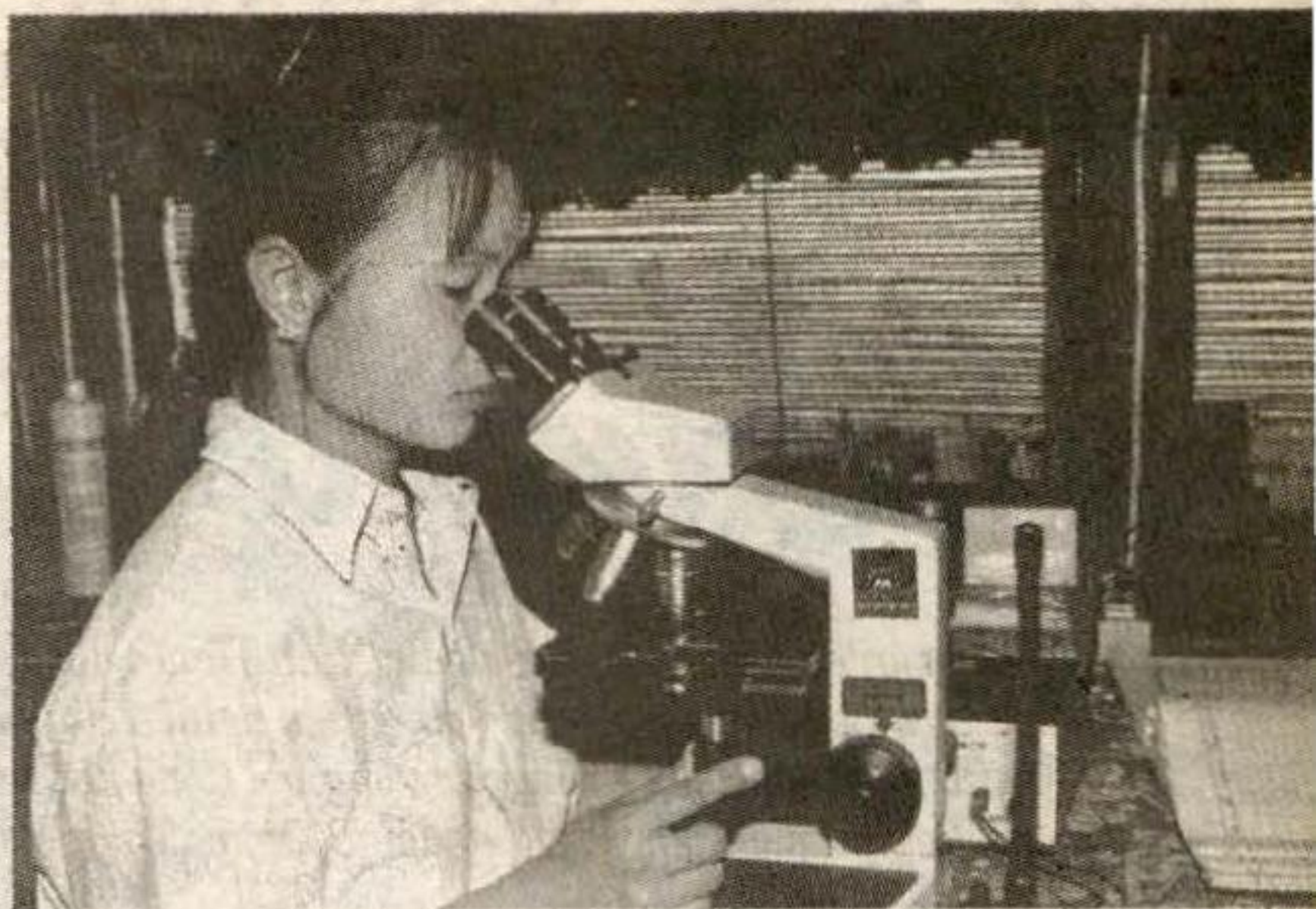
thuốc kháng sinh

vi khuẩn

ngay cả khi một công ty chịu bỏ ra hàng trăm triệu đôla chế tạo một loại thuốc mới thì hầu hết các loại thuốc nhiệt đới lại có hàm lượng độc tố cao và những phản ứng phụ cực kỳ khó chịu. Nicholas White - chủ nhiệm Chương trình nghiên cứu nhiệt đới của Đại học Oxford ở Bangkok, giải thích: "Chỉ cần vài du khách người Mỹ bị bệnh và thêm đôi ba luật sư sắc sảo đứng

ra kiện cho họ. Thế là coi như chi phí phát triển ấy sẽ bị mất cả chì lẫn chài!".

Mới đây, Tập đoàn dược phẩm *Glaxo Wellcome* khổng lồ đã thử nghiệm thành công dược phẩm Malarone. Họ phối hợp hai loại thuốc cũ chế ra Malarone và đã thực nghiệm được hiệu quả cực mạnh của nó. Cũng tích cực góp phần diệt trừ sốt rét, hai công ty dược khác là *Rhône-Poulenc Rorerv* và *Novartis* đã liên doanh với Trung Quốc, để chuyển hóa cây ngải hương (artemisinin) - một loại dược thảo cổ truyền Trung Quốc - chế thành một loại dược phẩm mới. Đây là loại thuốc đang được coi như một thần dược mới, có thể trị được nhiều chủng loại sốt rét khác nhau - kể cả giai đoạn nặng nề nhất là sốt rét não bộ (cerebral malaria). Các nhà khoa học hy vọng rằng: loại thuốc ngải hương ấy sẽ thoát được tình cảnh vi khuẩn lờn thuốc, nhờ nồng độ của nó chỉ lưu lại một thời gian ngắn trong cơ thể bệnh nhân. Các loại thuốc sốt rét như mefloquine thường để lại dấu vết dược tính trong huyết mạch bệnh nhân tới một tháng. Còn chất chuyển hóa artemisine sẽ thải ra khỏi cơ thể chỉ sau vài giờ, nên vi khuẩn không có mấy cơ hội đối mặt với thuốc ở nồng độ thấp, để có thể tạo được khả năng lờn thuốc. Muốn chắc ăn hơn, các giới chức y tế đang

Săn lùng vi khuẩn dưới kính hiển vi tại một trạm xá ở biên giới Thái Lan - Campuchia

cố kê toa một cách giới hạn được chất artemisinin cho những bệnh nhân sốt rét ở giai đoạn nặng nề. Nhưng các bản báo cáo về tình trạng artemisinin bị lạm dụng tràn lan ở một số nước châu Á đã làm dấy lên nỗi lo sợ về sự thất thủ ở cả phòng tuyến cuối cùng ấy. Tình trạng vi khuẩn lờn thuốc không chỉ áp tới bệnh sốt rét, mà còn làm hết phương cứu chữa các căn bệnh như lao, thương hàn, sung phổi, sung màng óc và nhiều chứng bệnh thông thường khác.

Trong số ấy - lao đang là căn bệnh truyền nhiễm nặng nề nhất, sau sốt rét, ở châu Á. Theo tiên đoán về bệnh lao của giới y khoa, trong 5 năm tới, tại đây, mỗi năm sẽ có khoảng 1,3 triệu trường hợp nhiễm bệnh. Hiện nay, WHO đang vận động khẩn trương cho chiến lược đẩy lùi sức đề kháng càng ngày càng mãnh liệt của các chủng loại vi khuẩn trong bệnh lao để có thể cứu vớt hàng triệu sinh mạng khắp toàn cầu. Chiến lược này bao gồm một toa thuốc đa dược, loại pha trộn hỗn hợp như phương cách được sử dụng chống lại tình trạng vi khuẩn sốt rét kháng thuốc ở Đông Nam Á.

PHÚC NGUYỄN

*Theo Far Eastern Economic Review
FEER, 17.4.1997*

Lăng lê

VŨ TUYỀN HOÀNG

Dưới ánh nắng chiều chói chang Ninh Thuận, tôi đi thăm cánh đồng thí nghiệm các giống bông lai của Trung tâm nghiên cứu cây trồng tại Nha Hồ, cách thị xã Phan Rang không xa, vùng nổi tiếng khô hạn nhất nước, lượng mưa hàng năm chỉ khoảng 700 đến 800mm. Tôi hỏi anh giám đốc Trung tâm:

- Trước đây, sâu hại bông ghê gớm lắm, đến nay, các bạn phòng trừ sâu thế nào?

- Chúng tôi áp dụng biện pháp phòng trừ tổng hợp, không phun thuốc trừ sâu nữa, trước đây mỗi vụ phải phun 15 đến 20 lần, nay chỉ phun 1 đến 2 lần vào cuối vụ. Tôi nhớ đến ý kiến của một giáo sư chuyên ngành bảo vệ thực vật đang đảm nhiệm chương trình phát triển cây bông. Theo anh, sau khi điều tra, nghiên cứu tình hình các loài côn trùng trên ruộng bông, có thể không dùng hóa chất trừ sâu như trước nữa. Trong điều kiện tự nhiên, có các loài côn trùng ăn hại cây trồng, lại có các loài côn trùng thiên địch tiêu diệt bọn phá hoại. Các loài sâu hại bông khá nhiều, nhưng nguy hiểm nhất là sâu xanh và rầy xanh. Sâu xanh ăn nụ, đục, ăn quả làm rụng hết nụ, quả bông, hại rất lớn. Rầy xanh bám mặt dưới lá, chích hút nhựa cây, làm lá bông bị cháy khô vì hết dinh dưỡng, cũng hại nhiều. Phun thuốc làm chết rầy xanh, nhưng không tiêu diệt được hết, sau 4-5 ngày chúng lại sinh sản nhiều như cũ, lại phải phun thuốc tiếp tục. Theo phương pháp cũ, cứ cách một tuần lễ phải phun một lần, trồng bông 4 tháng phải phun 16 lần hoặc nhiều hơn. Phun nhiều như thế, các loài thiên địch cũng chết theo luôn, trong đó có thiên địch của sâu xanh. Thế là số lượng sâu xanh lại bùng phát. Sử dụng hóa chất trừ sâu xanh, thường chỉ diệt được 30 đến 60%. Qua điều tra, ước tính trong quần thể côn trùng, số lượng các loài thiên địch có ích chiếm tới 94%, các loài có hại chỉ khoảng 6%, trong số lượng này, sâu xanh chiếm 2%. Như vậy, số lượng thiên địch phong phú có thể áp đảo số lượng sâu hại, khống chế bọn này, đưa lại hiệu quả kinh tế trồng bông. Thử nghiệm cho thấy không dùng thuốc sâu, các loài thiên địch sống và phát triển, đã trừ được hại sâu xanh. Còn đối với rầy xanh, tạo ra các tổ hợp bông lai có lông dày phía dưới lá và lông nhiều phía trên mặt lá, rầy không bám vào được. Lại còn thiên địch diệt thêm rầy xanh nữa.

Cuộc trao đổi ý kiến giữa chúng tôi và các chuyên gia về cây bông thật lý

thú. Máy con côn trùng bay đi bay lại một cách lặng lẽ. Chẳng thể nào phân biệt được loài nào với loài nào, vì chúng nhỏ như những hạt phấn hoa. Lặng lẽ thế mà đang từng giây từng phút diễn ra cuộc đấu tranh tàn khốc. Thiên địch của sâu xanh nhan nhản khắp nơi: các loài nhện ăn thịt sâu xanh, các loài bọ rùa ăn trứng sâu xanh, ong mắt đỏ ký sinh... loài ong này đẻ trứng vào trứng sâu xanh, ong con nở ra lấy trứng sâu làm thức ăn.

Anh giám đốc trung tâm nói như tổng kết:

- Biện pháp phòng trừ tổng hợp, không phun thuốc trừ sâu đã được áp dụng trong sản xuất bông ở phía Nam Trung bộ, Đông Nam bộ và Tây Nguyên. Hiệu quả rất tốt, nếu cần lắm mới phun một lần cuối vụ. Trước năm 1985, diện tích bông khoảng 1 ngàn hecta, phun liên tiếp thuốc sâu, năng suất chỉ 5-7 tạ bông hạt mỗi hecta. Từ 1994 đến nay sử dụng bông lai kết hợp phòng trừ sâu bệnh tổng hợp năng suất bình quân tăng đến 10 tạ mỗi hecta trên diện tích 15 ngàn hecta. Có tới 20% hộ nông dân trồng bông đạt từ 20 tạ trở lên. Năng suất cao này ngang với năng suất bông có tưới ở Mỹ và Trung Quốc, mà ở ta chỉ mới dựa vào nước trời. Nhiều nước trên thế giới còn dùng lượng thuốc trừ sâu lớn, trong khi ở nước ta trồng bông không dùng nữa. Các chuyên gia ngoại quốc và cả hội nghị quốc tế gần đây đều đánh giá cao, có người còn ngạc nhiên về việc này.

Tôi chúc mừng thành tựu mới của các nhà khoa học trồng bông. Xung quanh tôi, những con côn trùng nhỏ xíu đang bay đi bay lại. Cuộc đấu tranh khốc liệt đang diễn ra với vẻ ngoài lặng lẽ.

Giải đáp khoa học (Tiếp theo tr.44)

- Kính Skylight 1A-2A: tăng sắc độ chung, trong đó tác động mạnh lên màu đỏ. Trường hợp này thì nên dùng kính UV để hình ảnh thu được hài hòa hơn vì kính UV có công dụng giảm màu đỏ.

- Kính UV: tăng độ tương phản, bớt đi sắc độ đỏ trên màu da, dùng chụp ảnh nơi vùng cao có nhiều tia cực tím, sương mù...

- Kính Multicoated: khắc phục phần ngả màu nâu trên ảnh. Tăng sắc độ lam-lục-đỏ-vàng. Dùng cho các ống kính đời cũ rất tốt và không kén phim.

- Kính lam nhẹ: bớt đi màu đỏ trên da người, tăng sắc độ màu khi chụp hoa, tăng sắc độ với phim có màu dịu.

- Kính sao (cross-star): dùng chụp ảnh ban đêm; vòng quang sáng của đèn tròn sẽ phát ra tia như những chấm sao. Dùng chụp ảnh trong trường hợp muốn tạo phong cách lạ.

- Kính R (đỏ nhẹ): tăng sắc độ cho màu xanh; dùng để chụp tĩnh vật, khung cảnh (nhớ mở thêm 1/2 khẩu quang).

GIẢI ĐÁP KHOA HỌC

• **Vương Thanh Tâm** (Đồng Nai, 20 tuổi): *Cách đây 2 năm tôi bị hạt thóc bắn vào mắt và kéo màng. Điều trị ở bệnh viện tỉnh 1 tháng, xuất viện về nhưng vẫn còn màng trắng và không thấy đường. Đi khám, các bác sĩ nói bị sẹo giác mạc. Xin cho biết có cách nào điều trị để thấy đường lại không?*

BS. Trần Phương Thu:

Theo anh mô tả thì anh đã bị viêm loét giác mạc do thóc bắn vào mắt gây nhiễm trùng, đã điều trị khỏi, để lại di chứng là sẹo giác mạc. Cách điều trị duy nhất để mắt có thể nhìn thấy trở lại là ghép giác mạc. Ở nước ta hiện chưa có ngân hàng mắt, phải mua giác mạc tươi ở nước ngoài, nên giá thành đắt. Muốn ghép giác mạc, tốt nhất anh nên đến Trung tâm mắt (TP. Hồ Chí Minh) để khám và làm xét nghiệm lại tình trạng mắt có chỉ định ghép được hay không: sau khi ghép còn vấn đề đáp ứng miễn dịch giữa mắt người được ghép và người cho, nên kết quả ghép không bảo đảm 100% giống như thay tim, thay thận... Mọi chi tiết cụ thể sẽ được giải thích tại Trung tâm mắt.

• **Trần Nam** (TP. Vinh, Nghệ An): *Hiện nay tôi 40 tuổi, cách 4 tháng trước cảm thấy đau ở vùng thắt lưng, đến bệnh viện khám và kiểm tra bằng Xquang thì các bác sĩ kết luận là bị gai L4 (cột sống) cùng hóa L5. Xin cho biết đó là bệnh gì và cách chữa.*

BS. Nguyễn Văn Thanh Hải (Trung tâm chấn thương chỉnh hình TP. Hồ Chí Minh):

Thoái hóa cột sống (Osteoporosis) hay "gai" cột sống là một hiện tượng có ở tất cả mọi người từ 30 tuổi trở lên. Đó là quá trình vôi hóa hệ dây chằng cột sống, thoái hóa đĩa đệm, loãng xương... (yếu tố dinh dưỡng, tư thế sai trong lao động, sinh hoạt cũng góp phần thoái hóa cột sống hay xuất hiện gai sớm). Trong quá trình thoái hóa cột sống, một số chức năng động tác sẽ bị hạn chế và gây đau (thí dụ: cúi người, ngồi lâu...).

Chữa trị đau lưng thoái hóa cột sống bao gồm:

- Thuốc giảm đau (không sreroide) như: Voltaren 50mg, Ossopan 600mg... và vitamine nhóm B, calcium, vài loại chất khoáng.

- Vận động liệu pháp: nhằm mục đích tăng cường cơ lưng, cơ bụng, hệ thống dây chằng cột sống. Ngoài ra cần thay đổi những tư thế xấu trong lao động sinh hoạt.

Tình trạng thoái hóa cột sống nặng có thể làm hẹp ống sống (spinalstenogis) chèn ép rễ tủy thần kinh, trường hợp này cần được can thiệp phẫu thuật.

• **Lê Văn Năm** (Thanh Hóa): *Tôi nghe dùng kính lọc để chụp ảnh màu sẽ khắc phục được những nhược điểm của ống kính và phim. Vậy cụ thể các hình đó có tác dụng như thế nào?*

KS. Nguyễn Văn Thanh:

Một số kính lọc khắc phục các nhược điểm của ống kính và phim. Cụ thể:

(Xem tiếp tr.43)

VỢ HÓA THẠCH

Tô Thắng Trung cư trú ở Ngô Thê (Đài Loan) là người rất say mê công việc sưu tầm vật lạ. 10 năm trước đây, khó khăn lắm anh mới mua được

một mẫu xương động vật hóa thạch của một ngư dân tìm thấy ở Bành Hồ. Theo anh, đó là xương đùi của loài voi ma mút thuộc thời kỳ băng hà. Nhưng có người nói đó là xương đùi của... loài người cách đây hai triệu năm!

Xương hóa thạch của loài voi ma mút?

Hai triệu năm trước đây, diện mạo con người như thế nào? Họ có khả năng là những người khổng lồ, cao đến 3m? Câu hỏi này được đặt ra khởi đi từ sự kiện một vật hóa thạch dài 1,2m, nặng 120kg đã tìm thấy.

Khối hóa thạch này được một ngư dân tình cờ tìm thấy khi đánh cá ở Bành Hồ. Khi vớt lên, anh cứ tưởng đó là một khúc gỗ. Nhưng qua giám định, người ta mới phát hiện đây là hóa thạch.

Đầu tiên, vị ngư dân bán khối hóa thạch ấy cho một người bạn của Tô Thắng Trung. Biết Tô Thắng Trung đã

VỀ LOÀI NGƯỜI CÁCH ĐÂY 2 TRIỆU NĂM ?

Tô Thắng Trung (phải) và chiếc xương hóa thạch nặng 120kg

Chiếc ngà voi quý giá

Tô Thắng Trung âm thầm tìm hiểu nhưng không thể xác định nó là hóa thạch của loại động vật nào. Để vén bức màn bí ẩn đó, anh đã mua nhiều sách vở nước ngoài. Căn cứ trên các tài liệu có được, anh đoán định khối hóa thạch to lớn này có khả năng là của loài voi ma mút, ông vua trên đất liền thời đại băng hà cách nay hai triệu năm. Trong các loài voi, voi ma mút có thể hình cực kỳ to lớn, cao độ 4m, nặng từ 6-9 tấn, sinh sống ở Bắc châu Mỹ vào thời đại băng tuyết. Để tồn tại, chúng phải vừa đi vừa sử dụng chiếc ngà khổng lồ của mình xuyên qua lớp tuyết dày, tìm cây cỏ làm nguồn lương thực.

Hóa thạch của loài người cách đây hai triệu năm?

Cách nay khoảng 10.000 năm, loài voi ma mút đã tuyệt chủng. Tô Thắng

Bộ kỹ trà hóa thạch trên 1000 năm có một bộ sưu tập ly kỳ cổ quái, anh ta mang đến cho bạn khối hóa thạch nặng nề và còn nguyên vẹn. Đã 10 năm qua,

Trung suy đoán, khối hóa thạch trên là hình ảnh xương đùi của loài ma mút. Thế nhưng, vì sao vết tích của ông vua thời kỳ băng hà lại được phát hiện nơi đáy biển Bành Hồ? Câu hỏi đó đẩy Tô Thắng Trung tới trước một bức màn sương dày đặc của kiến thức. Anh tự hỏi, phải chăng mình đã nhầm. Nếu như không phải là hóa thạch của xương loài voi ma mút, thì là của loài động vật nào?

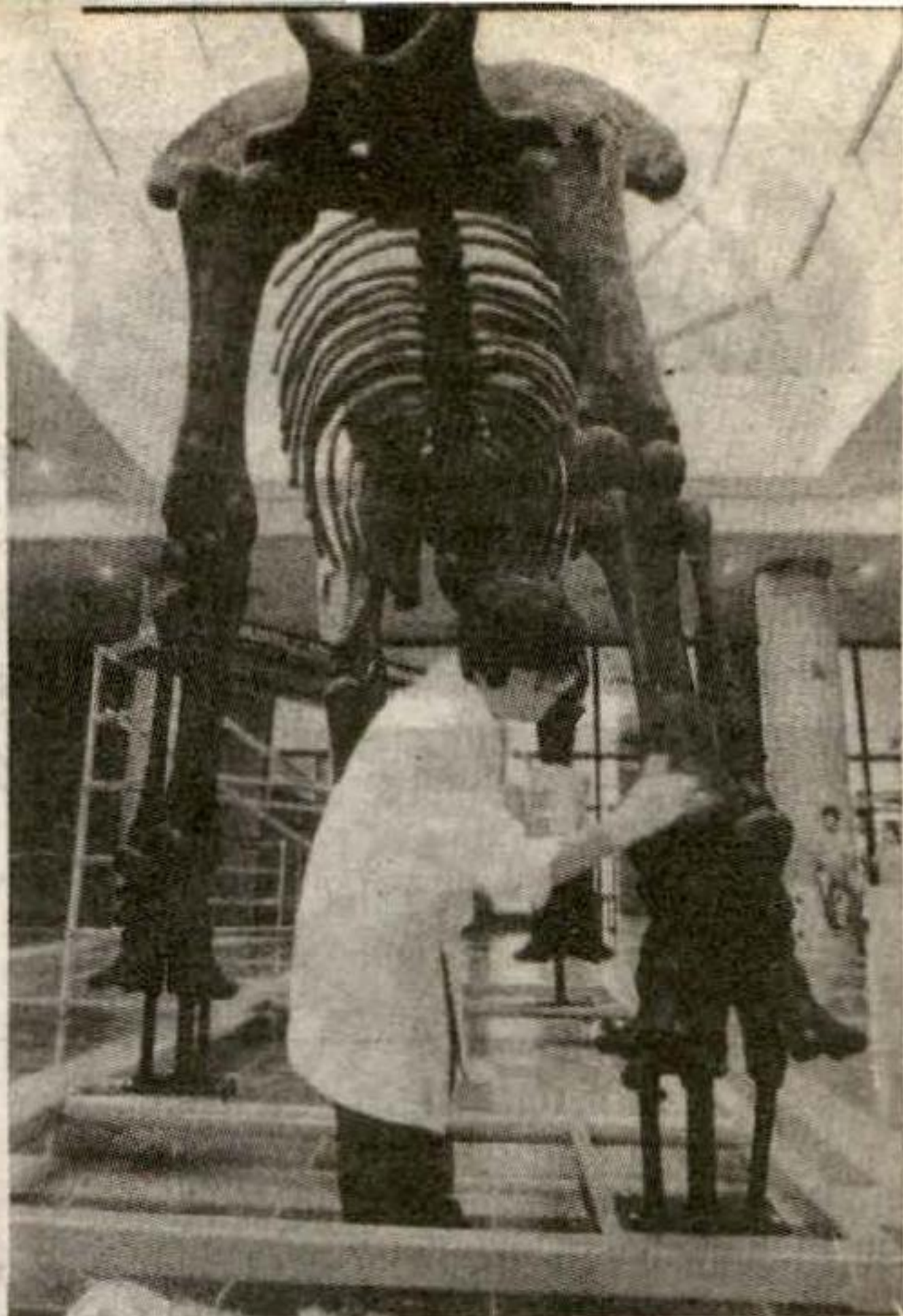
Thế là anh công khai giới thiệu vật hóa thạch và đặt vấn đề trên với mọi người. Lập tức nó trở nên hấp dẫn. Nhà nghiên cứu Lý Tài Cát

đề xuất một quan điểm táo bạo: ông cho rằng đây không phải là hóa thạch của loài voi cổ đại mà là xương đùi của loài

người cách đây hai triệu năm. Lý Tài Cát là giám đốc một công ty âm nhạc nhưng rất uyên thâm về kinh điển Phật giáo. Căn cứ vào tài liệu *Phật môn dị ký*, ông cho rằng khối hóa thạch này phải là hóa thạch xương chân của loài người thời đại trước Phật Ca Diếp, cách nay hai triệu năm. Ông chỉ ra rằng vật hóa thạch trong bộ sưu tập của Tô Thắng Trung có nguồn gốc liên quan với tượng Phật “Đa bảo thạch” quý giá ở Thành Đô. Tài liệu *Bảo cảm thông ký* đời Đường Cao Tông từng ghi chép một đoạn đối thoại với “người trời”, đại ý: tại Thành Đô, (Ích Châu) có một tượng Phật “Đa bảo thạch”, người Thục biết nó linh thiêng khác thường nhưng không ai biết xuất xứ từ đâu. Bình nguyên Thành Đô thời Phật Ca Diếp hiện nay đã biến thành biển cả. Có người bên sông Tây Nhi chế tạo một tượng Phật toàn thân để cung cấp cho chùa Cư Sơn.

Sau nhiều biến đổi bề dẫu, đến thời đại nhà Tấn (vào thế kỷ thứ 4), tăng lữ đi qua bình nguyên Thành Đô, nhận ra thế đất nổi lên đặc biệt. Cảm thấy lạ, họ dùng dụng cụ khai quật ở độ sâu một trượng, phát hiện tượng Phật “Đa bảo” cùng hài cốt con người và gỗ mục của chiếc thuyền. Chân cẳng của hài cốt rất to lớn, gấp mấy lần con người hiện nay, chứng tỏ người cổ đại rất cao lớn.

Lý Tài Cát nhận định: hóa thạch của Tô Thắng Trung rất giống hài cốt khai quật đời nhà Tấn. Do sự biến động của vỏ Trái đất, có khả năng nó bị phân tán khắp nơi. Mặc dù suy luận của Lý

Mô hình hóa thạch loài voi ma mút

Tài Cát chưa đủ chứng cứ khoa học, nhưng ông nhấn mạnh, ghi chép trong *Phật môn dị ký* là một tài liệu tham khảo cần thiết. Nếu giả thuyết của Lý Tài Cát đúng - khối hóa thạch ấy chính là xương đùi của con người cách đây hai triệu năm - thì đó là một phát hiện mới của ngành nhân loại học.

Nếu quan sát kỹ, ta sẽ thấy khối hóa thạch bí ẩn ấy có màu cà phê, bên ngoài tương đối trơn bóng, các đường vân rất rõ. Phải hai người mới di chuyển nổi nó. Tô Thắng Trung từng làm qua thử nghiệm sau: kê đầu lưỡi gấn khối hóa thạch, lưỡi bị một sức hút, hút sát vào. Điều này đã được nhiều người chứng kiến và thử qua.

Bộ sưu tập quý giá

Tô Thắng Trung có niềm say mê đặc

biệt đối với việc sưu tập những vật quý hiếm và kỳ lạ. Hiện nay, anh vẫn còn ở nhà thuê vì toàn bộ tiền bạc kiếm được, anh đều chi vào khoảng mua thêm "kỳ phẩm dị vật". Ngoài khối hóa thạch to lớn và hoàn chỉnh này, bộ sưu tập của anh có nhiều thứ đặc thù khiến mọi người thích thú và ngạc nhiên. Trong số đó, bộ kỷ trà vỏ sò hóa thạch cách đây hơn 1.000 năm được khai quật ở Gia Nghĩa là cả một công trình thiên nhiên xảo diệu. Với bộ đồ trà độc đáo này, việc pha trà phảng phất phong vị cổ kính. Quý giá hơn cả có thể là chiếc

ngà voi với cách tạo hình kỳ lạ. Tô Thắng Trung cho biết bảo vật này được đăng ký và chụp hình lưu trữ tại "Nông ủy hội". Nhân viên ở đây cho biết chưa từng thấy một chiếc ngà voi như vậy. Có người trả giá tới 1.800.000 nguyên cho chiếc ngà voi ấy, nhưng chủ nhân họ Tô vẫn chưa đồng ý bán. Đối với anh, giá cả ấy không quan trọng. Điều quan trọng nhất của anh hiện nay là vật hóa thạch bí ẩn thực ra có liên quan tới loài người như thế nào?

VI BÌNH

Theo Trung Quốc thời báo, 1997

Bọn mafia tại các nước cộng hòa thuộc Liên Xô (cũ) đang câu kết với bọn buôn lậu ma túy tại Trung, Nam Mỹ. Chúng chọn Florida (Mỹ) làm mảnh đất để ký hợp đồng hai chiều, đổi vũ khí lấy ma túy - kể cả vũ khí hạt nhân.

Hợp đồng với THẦN CHẾT

Với tay vào chiếc cặp samsonite, Alexander Darichev rút ra những quyển sách mỏng in màu và trao chúng cho những kẻ trung gian thương lượng của cartel ma túy Colombia. Sách mỏng ấy đến từ Armimex, một nhà cung cấp vũ khí, đạn dược ở Bulgaria. Bên trong sách giới thiệu hai loại tên lửa đất đối không Strela và Iгла - loại vũ khí của Liên Xô (cũ) đã từng được dùng trong các cuộc nội chiến ở El Salvador và Angola. Darichev 36 tuổi và đồng nghiệp Alexander Porgrebeshski 28 tuổi (cả hai là người bản xứ Lithuania) muốn khẳng định mình không phải kẻ nói dóc mà sự nối kết với Đông Âu của chúng có thể mang lại cho khách hàng Mỹ các loại vũ khí hạt nhân chiến thuật và các tên lửa đất đối không phi hạt nhân.

Nói có sách mách có chứng. Tại một văn phòng ở khách sạn Hampton Inn gần sân bay quốc tế Miami, hai người Lithuania xuất trình giấy chứng nhận giả với chữ ký giả của Bộ trưởng quốc phòng Lithuania. Theo đó, các vũ khí sẽ lấy ở Armimex và giao cho Lithuania - một nước cộng hòa thuộc Liên Xô (cũ). Tuy nhiên, Darichev và Porgrebeshski cho biết họ đã sắp xếp sẵn một con tàu vận tải neo ở cảng Alexandria, Ai Cập để đưa các tên lửa đến Puerto Rico rồi vào Mỹ thay vì Lithuania. Khi người mua hỏi nếu tên lửa được dùng để bắn hạ các máy bay hành khách thì nó có bị phát hiện xuất xứ không thì

Darichev vẫn an là không (vì các giấy tờ giả khẳng định chúng vẫn còn ở... Lithuania!). Như vậy, với 330.000 đôla trao tay, bọn trùm ma túy sẽ có được một loại vũ khí rất lợi hại.

(Từ trái sang phải): Juan Almeida, Nelson Yestor và Ludwig Fainberg

Tuy nhiên, những kẻ trung gian mà hai người Lithuania đã tiếp xúc ngày 26-6-1997 - sau hai năm thương lượng kiên trì từ Miami đến Luân Đôn - không phải đại diện cho các trùm ma túy mà là nhân viên tình báo của chính phủ Mỹ. Ngày 27-6-1997, họ tự tiết lộ danh tánh của mình với bọn buôn lậu trước khi bắt giữ chúng. Dù vậy, Billxanttoponlo - luật sư của Porgrebeshski, vẫn khẳng định là thân chủ của ông ta không hề buôn bán vũ khí hạt nhân mà "chỉ làm tất cả những gì có thể làm được để kiếm sống như số đông người nhập cư khác". Có điều Bill không nói rõ thân chủ ông kiếm sống cụ thể bằng nghề gì.

Các viên chức Mỹ cho biết: vụ bắt giữ này là ví dụ mới nhất về việc Florida trở thành mảnh đất lý tưởng để "ve vãn" nhau giữa bọn mafia Nga và bọn buôn lậu ma túy. Theo cơ quan bài trừ ma túy Mỹ (DEA) thì hai người Lithuania lọt vào đích ngắm của họ trong "cuộc hành quân Odessa". Một lực lượng đặc nhiệm đã được tung vào cuộc hành quân này để dò tìm các kẻ tội phạm Nga có tổ chức ở phía Nam Florida. Càng ngày, Nam Florida càng trở thành điểm tập kết của bọn mafia đến từ các nước thuộc Liên Xô (cũ). Chúng buôn bán cocaine và tẩy rửa tiền, kinh doanh gái mại dâm và tổng tiền... "Nhiều người Nga thích cocaine và mafia Nga đã kiểm soát việc cung cấp này - Pam Brown, nữ phát ngôn viên của DEA nói - doanh lợi béo bở làm cho bọn buôn bán ma túy tối mắt".

Vũ khí luôn có sẵn cho các hợp đồng hai chiều. Từ ngày Liên Xô sụp đổ, các nước cộng hòa độc lập có thể thoải mái bán các công nghệ vũ khí hiện đại ra thị trường mà không sợ bị sờ gáy. Việc bắt hai người Lithuania đến chỉ sau 4 tháng khi Ludwig Fairberg (một di dân Nga chủ quán rượu Porky tại bờ biển Miami) cùng hai cộng sự - Juan Almeida và Nelson Yestor - bị buộc tội đứng đằng sau âm mưu mua một tiềm thủy đình Nga trị giá 5,5 triệu đôla. Các viên chức Mỹ cho biết 3 tên này đã tiếp xúc với Bộ trưởng quốc phòng Nga thông qua một công ty xây cất. Bề ngoài chúng tuyên bố mua con tàu để nghiên cứu đại dương nhưng bên trong, chúng sẽ sử dụng nó vào việc buôn lậu ma túy. Chúng đã kiếm được một cựu đô đốc quân đội Nga để nhờ chỉ huy tàu cùng 18 thủy thủ.

Theo luật sư của Fainberg thì hẳn chỉ là một kẻ khoác lác chứ không dính gì đến các tổ chức tội ác. Nhưng các viên chức thi hành luật pháp Mỹ không đồng ý như vậy. Họ xem vụ Fairberg chỉ là một phần trong các hoạt động ngày càng táo bạo của mafia Nga (thường gọi là Redfellas). Fainberg - có passport Israel - đang chờ ra tòa. Còn Yestoz thì dính líu đến các tội buôn bán ma túy khác từ 1991. Almeida được tại ngoại. Biên hộ cho hắn tại phiên tòa ngày 10-11 là luật sư Roy Black, nổi tiếng nhất Miami...

TRUNG NGUYÊN

Theo Time 14.7.1997

Chiết tự: **KHOA HỌC** hay **TRÒ BÍP?**

Bonaparte

Chữ ký của Napoléon Bonaparte

Có thể xem nước Pháp là cái nôi của thuật chiết tự (graphologie). Chính tại đây năm 1871, thầy tu Jean-Hippolyte Michon đã cho ra đời tác phẩm quan trọng đầu tiên nói về các phương pháp chiết tự. Theo ông, cũng như tất cả ngôn ngữ, chữ viết là biểu hiện tức thời của một sinh vật trí tuệ, đạo đức và sâu sắc là con người. Michon cũng tạo ra một hệ thống thuật ngữ vẫn dùng cho đến nay. Ông còn nói về sinh lý học biểu đồ, là ngành nghiên cứu các chuyển động, chức năng và các kết hợp đường nét.

Qua nghiên cứu chữ viết của nhiều người thuộc các dân tộc khác nhau, Michon đã nêu hai định luật chi phối thuật chiết tự:

- Chữ viết phản ánh trung thực tính cách của một con người và không ai có thể ngụy trang tính cách mình bằng một

dạng chữ khác.

- Chữ viết là cố định vì nó xuất phát từ những điều kiện cố định về tâm sinh lý.

Tuy nhiên, Michon lại trở nên khiên cưỡng và vô đoán khi phân ra 8 loại chữ viết chính, mỗi loại lại phân ra họ, thứ và nhóm. Dù vậy, ông cũng được xem là ông tổ của thuật chiết tự và cũng từ đây Jean Crépieux Jamin đã phát triển để xây dựng nên một ngành nghiên cứu hiện đại.

Khác với Michon, Crépieux Jamin phân tích chữ viết theo 7 tiêu chuẩn mà ông gọi là loại, đó là: hình dạng, kích thước, hướng, áp lực, vận tốc, tính liên tục và trật tự. Mỗi loại lại bao gồm rất nhiều giống khác nhau và thực chất, đây chỉ là những đặc tính riêng của loại. Chẳng hạn, chữ viết góc cạnh được xếp vào loại hình dạng, chữ viết to nhỏ thì

Thật khó mà tưởng tượng rằng chỉ nhìn qua những dòng chữ bằng cách phân tích kích thước, độ nghiêng, áp lực, vận tốc của nó mà người ta có thể biết về một con người: sống nội tâm hay hướng ngoại, kín đáo hay cởi mở, sâu sắc hay hời hợt, dễ tiếp xúc hay khó chịu... Đúng hay sai, đây là vấn đề còn gây tranh cãi.

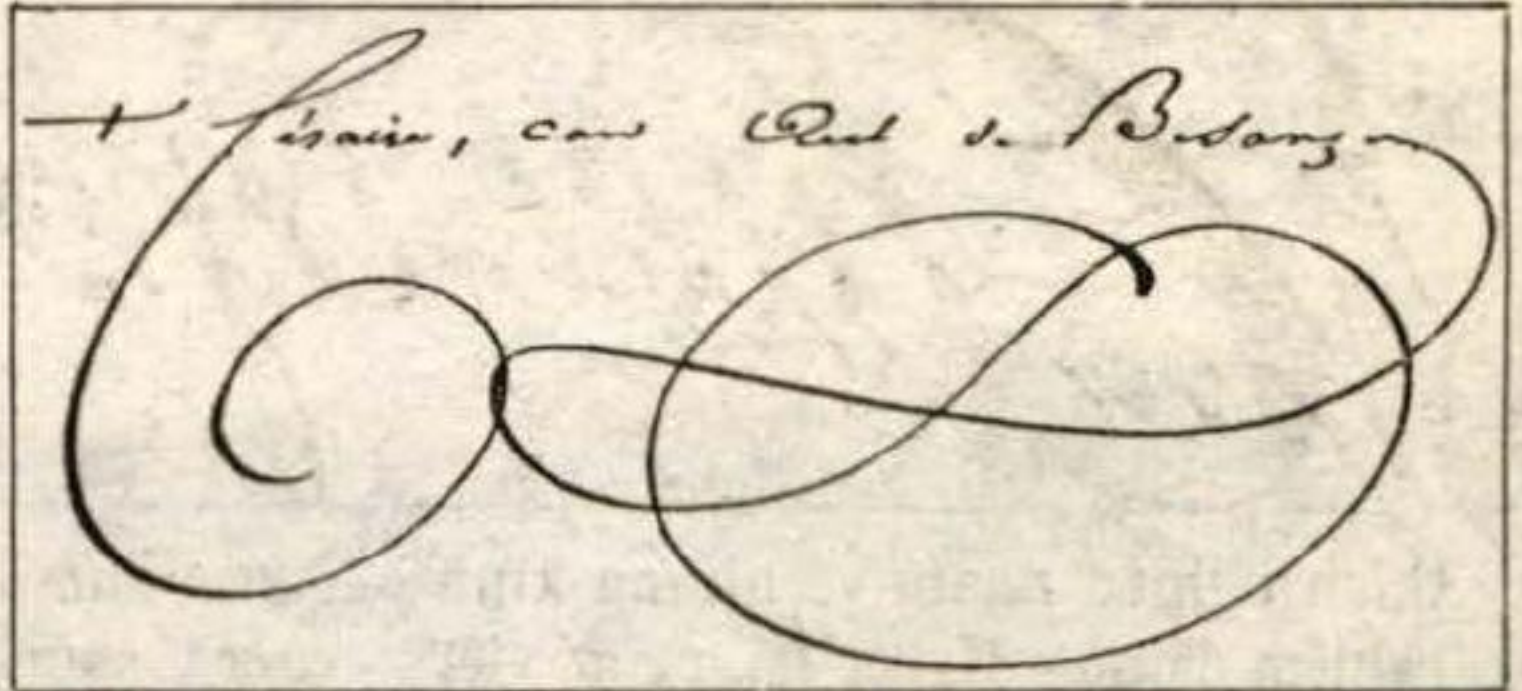
thuộc loại kích thước, còn chữ viết nghiêng - thẳng lại thuộc loại hướng...

Trong số các giống, có giống này quan trọng hơn giống kia và Crépieux Jasmin gọi các giống quan trọng là giống chất lượng vì chúng biểu thị những đặc tính sinh lý chủ yếu nhất của con người.

Sơ lược về chiết tự:

Hình dạng: Một chữ viết gồm nhiều phần khác nhau: thân, bụng, chân hoặc nét ngang. Khi dạy cho một đứa trẻ học viết, người ta thường cung cấp cho nó nhiều quy tắc chặt chẽ về độ lớn chữ, giữa các dòng... Nhìn chung, sự truyền đạt này đều tương tự cho mọi trẻ, nhưng chúng sẽ thể hiện tùy theo khả năng và tính cách riêng của chúng. Chữ viết mảnh như chỉ có thể tiết lộ một cá tính tự phát hay không ổn định. Chữ nối kết như vòng hoa là dấu hiệu của một tư tưởng và khả năng thụ cảm cởi mở. Chữ dạng mái vòm: dấu hiệu một người suy nghĩ hay cần xuất hiện. Chữ góc cạnh: người hung hăng, thích gây sự hoặc thiếu kiên nhẫn. Đối với chữ t, nếu thanh ngang bị đẩy ra trước, đây là người có tính xung động, đẩy ra sau; người nhút nhát, sợ sệt, thanh ngang có dạng V: dấu hiệu chối bỏ; thiếu thanh ngang: cầu thả, vô trật tự.

Về chữ i cũng vậy. Nếu dấu chấm đặt chệch về bên trái, đây là người cẩn thận, biết cân nhắc khi hành động. Nếu dấu chấm đặt chính xác nhưng thấp xuống dưới: người có óc quan sát và trí nhớ tốt nhưng óc sáng tạo hơi tồi. Nếu dấu chấm đặt về phải và hơi xiên: người có hoài bão, tham vọng và óc tưởng

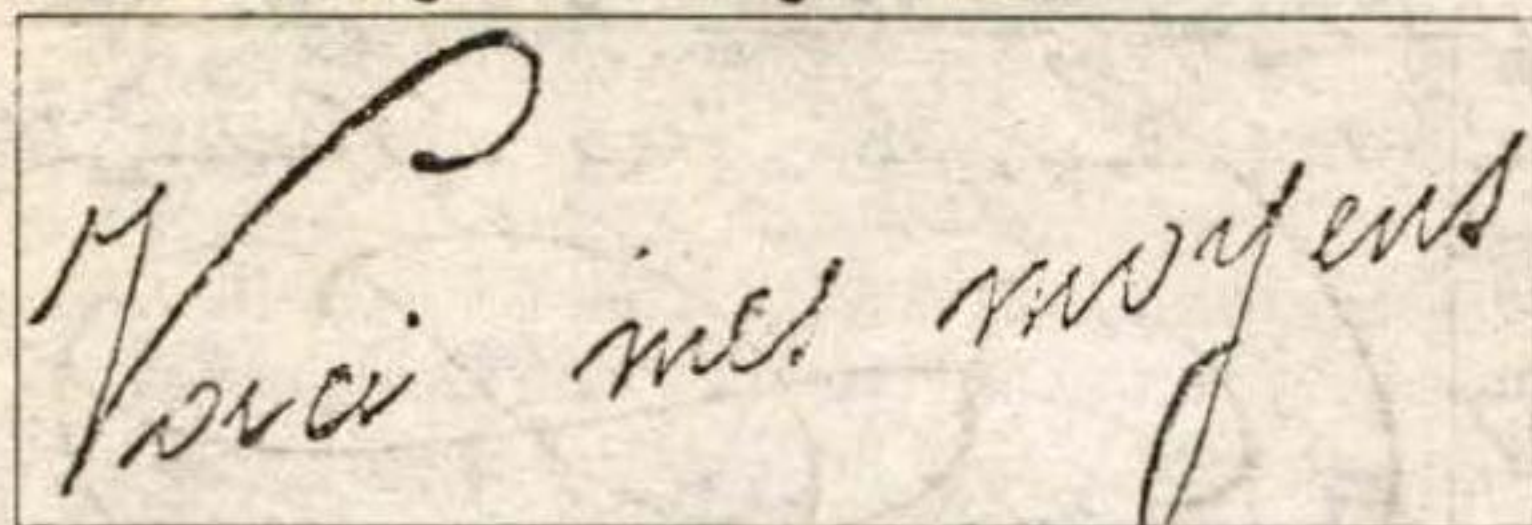

tượng...

Kích thước: Đây là dấu hiệu quan trọng trong thuật chiết tự. Nó cho biết thái độ xã hội của bạn, những gì bạn cảm nhận đối với người chung quanh và phương cách bạn đối phó. Loại chữ viết rất to thuộc về người thích bộc lộ, phô trương và có nhu cầu mạnh mẽ để diễn đạt. Ngược lại, những người viết chữ nhỏ là người quan tâm đến công việc hơn là con người. Loại chữ này thường tìm thấy ở đa số nhà khoa học, trí thức. Chữ viết trung bình (gặp ở đại đa số người) biểu hiện sự cân bằng tốt đẹp giữa ý nghĩ và cảm xúc. Người này không muốn phô trương quá đáng cái tôi, hay giấu giếm ý nghĩ và cảm xúc về mặt xã hội, dễ hòa nhập và giao tiếp.

Hướng chữ: Bỏ qua các lý do bệnh tật, thì các nét chữ đi lên, nằm ngang, đi xuống hay uốn lượn phản ánh chính xác tính cách của một người. Một người bi quan, thiếu can đảm dĩ nhiên chẳng thể giữ chặt tay khi viết và nét chữ của họ cũng phải đi xuống. Ngược lại, nét chữ đi lên, phóng khoáng sẽ biểu hiện của người lạc quan, có hoài bão và mạnh mẽ. Dạng chữ thẳng thuộc về người làm chủ bản thân rất tốt. Bộ óc họ biết điều khiển con tim. Chữ viết nghiêng phải là người có khuynh hướng thân mật, dễ hòa nhập. Người viết nghiêng trái lại là người sợ hãi, ngờ vực, nhút nhát hoặc

Chữ viết của người kiêu căng và tàn ác

thích nghiền ngẫm về những kinh nghiệm đã qua. Ngược lại, người viết pha trộn lúc trái lúc phải là người dễ thay đổi và hiếu động.

Áp lực: Đây là năng lượng mà người viết bỏ ra để chiến thắng sức cản của giấy viết với ngòi bút. Tình trạng sức khỏe và tính tình bộc lộ rõ ràng qua áp lực của nét chữ. Áp lực đều đặn là dấu hiệu tốt cho thấy đây là người ổn định và có nguồn năng lượng không nhiều quá hay thấp quá. Viết với áp lực không đều là người tính tình thất thường và tình cảm không ổn định, mặc dù có thể đây là người khôn ngoan và nhiều tài. Trong khi đó, nét chữ có áp lực mạnh được gặp ở một số người mất cân bằng tinh thần.

Vận tốc: Vận tốc viết được đánh giá qua sự trôi chảy và liên tục của nét chữ. Viết rời rạc thường không nhanh bằng viết dính nhau. Người thông minh thường thích viết nhanh để tiết kiệm thời gian. Ngược lại, người suy nghĩ chậm chạp, ít sâu sắc chẳng cần đến điều này. Bàn tay họ chậm chạp và nét chữ do vậy cũng rời rạc. Người thông minh cũng thích cách viết tắt hoặc tạo các ký hiệu riêng để diễn đạt mau chóng tư tưởng của mình. Tuy nhiên, nếu viết quá nhanh thì đây lại là người hấp tấp, vội vàng. Nét chữ trở nên lộn xộn, khó đọc. Theo thống kê, 75% nhân loại có cách viết từ trung bình đến chậm, 23% có cách viết nhanh ngoại lệ và 2% viết

cực chậm.

Trật tự: Là việc chữa lề, không gian và vị trí mà bản văn chiếm trong trang giấy và hướng của những đường nét.

Người chữa lề rõ và lớn bên trái là người có óc tổ chức, coi trọng luật lệ và thứ tự. Người viết bỏ lề là người thiếu chín chắn và khó hòa nhập trong một cộng đồng.

Cách thức bạn kiểm soát hàng chữ - dù viết trên giấy kẻ ô hay không kẻ ô - cũng là dấu hiệu để khám phá con người. Người viết thẳng một hàng ngang là người sống thẳng bằng và có kiểm soát. Viết leo dốc là người lạc quan, phấn khởi, tham vọng, hay đôi khi thiếu thực tế. Viết xuống dốc là người mệt mỏi, chán nản, thiếu tự tin hay bị ám ảnh. Viết theo thang bậc là người hay do dự. Viết theo đường vòng lên là người biết cách khởi đầu và kết thúc rất tự tin. Viết lôm xống gập ở người có tài và đôi khi sáng tạo.

Tính liên tục: Dù đây là đặc điểm phụ của chữ viết, nhưng ta cũng cần quan sát kỹ. Người viết liên tục là người ít tạo ra những chỗ dừng và dường như họ chỉ quan tâm đến mục đích. Ngược lại, người viết các từ và đôi khi các mẫu tự dưới dạng cắt khúc lại đặt mục đích ở vị trí thứ hai. Tuy nhiên, có thể đó là dấu hiệu của sự suy nghĩ, chọn lựa, ngần ngừ, thư giãn và nhất là ức chế.

Tranh luận về thuật chiết tự

Theo một thăm dò mới đây, 75% người Pháp tin vào chiết tự. Họ cho rằng nó đáng tin vì được xây dựng trên những nền tảng khoa học chứ không phải trên những niềm tin đơn giản như bói toán, chiêm tinh học. Thậm chí, người ta còn

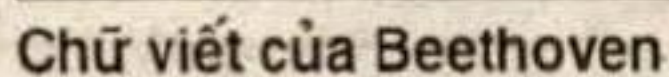
Phải nói rằng ý tưởng xuất phát của những ông tổ chiết tự không hoàn toàn mơ hồ! Nếu các từ dùng để diễn tả tư tưởng thì tại sao phương cách chúng ta viết nó lại không bộc lộ một đặc điểm nào đó về nhân cách của chúng ta? Theo các nhà chiết tự, chúng ta không chỉ viết bằng tay, vì đó chỉ là một dụng cụ, một phương tiện được điều khiển bởi một động cơ. Động cơ này, là sự kết hợp tinh tế của cơ bắp và thần kinh và chính nó cũng được điều khiển bởi một lực vận động do bộ não chỉ huy. Từ lý luận này mà các nhà chiết tự đã thực hiện các quan sát để có nhận xét. Chẳng hạn, họ thấy rằng chữ viết sắc nhọn và góc cạnh là dấu hiệu của sự hung hăng, chữ viết nhẹ nhàng là dấu hiệu của sự thẳng băng, một chữ ký với nét đầu quá khổ chỉ ra một nhu cầu phô trương, muốn thu hút sự chú ý của người khác... Thoạt nhìn, điều này quả có lý!

điều này đúng, nhưng cần phải chứng minh!

Marilou Bruchon-Schweitzer - giáo sư tâm lý đại học Bordeaux II - người đã bỏ ra nhiều năm trời nghiên cứu về chiết tự - nói: "Hàng trăm cuộc nghiên cứu của cộng đồng khoa học đều dẫn đến cùng một kết luận: chiết tự chẳng phải là một phương pháp có giá trị dùng để đánh giá tâm lý hay khả năng trí tuệ, nghề nghiệp của một người. Giống như các ngành giả khoa học - chiêm tinh học, hình thái tâm lý học, xem tử vi - chiết tự cũng dựa trên các giả thuyết không được chứng minh và chẳng bao giờ hết gây thắc mắc từ hơn một thế kỷ nay".

Các tranh cãi về chiết tự còn chưa ngã ngũ, song dù sao nó cũng được ứng dụng rộng rãi trong thực tế. Phổ biến nhất là việc tuyển dụng nhân viên. Ngày nay, 8/10 xí nghiệp của Pháp áp dụng cách này! Bởi vậy, chẳng lạ gì khi một ngày nào đó, đi xin việc tại một công ty Pháp, bạn phải viết tay mọi thứ giấy tờ. Không cần biết hay tiếp xúc với bạn, chỉ cần nhìn nét chữ, người ta đủ biết bạn là ai!

Thuật chiết tự còn được áp dụng trong các phương pháp giáo dục trẻ con, nhất là ở các trại cải huấn. Tại Pháp, các trại này thường có một người rành

về chiết tự. Từ đây, người ta sẽ biết được tính tình của đứa trẻ ra sao để có cách giáo dục cho đúng. Cũng trên cơ sở này, mà người ta định hướng nghề nghiệp cho trẻ. Chúng sẽ được khuyên học những nghề phù hợp với tính cách của mình.

Trong đời thường, các thầy chiết tự có rất nhiều đất dụng võ. Dựa trên nét chữ, ông ta có thể xem hai người đang định tiến tới hôn nhân có ăn đời ở kiếp được không. Nếu chữ viết cho thấy họ có hai cá tính mạnh mẽ, hai bản tính tốt đẹp nhưng lại không bổ sung cho nhau hoặc có hai khuynh hướng đối nghịch nhau thì ông ta khuyên đôi uyên ương này nên đường ai nấy đi cho sớm! Chẳng biết lời thầy nói đúng bao nhiêu phần trăm, song số người đến văn phòng các thầy xem tướng chữ cũng khá đông. Giá xem nào có rẻ gì: 500 franc một lần

là giá chót!

Thuật chiết tự còn được ứng dụng trong ngành tội phạm học, tâm lý bệnh học, hình thái - tâm lý học (morpho psychologie), phân tích tâm lý... Thú vị nhất là ứng dụng trong liệu pháp về nét chữ (graphothérapie). Nguyên tắc khá đơn giản: người ta dùng nét chữ để sửa đổi tính tình của những người "có vấn đề". Chẳng hạn người có tính phô trương, kiêu ngạo có nét chữ quá to, quá hoa mỹ giờ đây phải học cách viết nhỏ gọn hơn. Hoặc người khô khan, thiếu mềm dẻo với mình và người chung quanh thường có nét chữ cứng rắn, góc cạnh sẽ được sửa thành nét mềm mại, tròn trịa...

Nhìn chung, chiết tự đã có những ứng dụng tốt đẹp vào cuộc sống này. Tuy nhiên, nó còn phải vượt qua sự chê bai của nhiều người vì sự khiên cưỡng và thiếu tính khoa học. Nhưng dù sao, ngày nay, nó cũng chấp nhận để khoa học đánh giá bằng phương pháp thống kê. Đúng hay sai, thời gian sẽ trả lời.

PHAN SƠN

Theo La Graphologie của Herbert Hertz và Science & Vie Junior 7.1997

Giải đáp BẠN CÓ NHẬN RA?

- Cố họa sĩ Bùi Xuân Phái (1921-1988) "họa sĩ của phố phường Hà Nội". Tranh của ông lột tả nét sinh hoạt thường nhật của những khu phố thủ đô, thân tình đến độ có "thuật ngữ" "phố Phái". Đặc biệt, tranh sơn dầu của ông về sân khấu chèo là những kiệt tác, lột tả vẻ đẹp của những thiếu nữ miền Bắc. Suốt 40 năm miệt mài lao động, Bùi Xuân Phái đã để lại nhiều tranh và ảnh minh họa (cho sách báo) có giá trị. Tranh của ông được trưng bày ở Bảo tàng mỹ thuật Việt Nam và nhiều viện bảo tàng nước ngoài.

Giải đáp BẠN CÓ NHỚ?

- ❶ Lê Quang Định.
- ❷ Gustave Eiffel (1832-1923). Tượng Nữ thần Tự do ở New York.
- ❸ Guy de Maupassant.
- ❹ Uruguay.
- ❺ Nhật Bản.
- ❻ Very Important Person (nhân vật rất quan trọng).
- ❼ Sai. Không ai có thể mở mắt khi hắt hơi.

Giới chức môi sinh ở Đài Loan đang đối mặt với một công tác cực kỳ nặng nề: loại trừ những phản ứng phụ khó chịu sinh ra từ phép lạ kinh tế như rác rến, không khí ô nhiễm... Một số nước khác ở châu Á cũng đang bị ám ảnh về những địa danh rác khủng khiếp của họ, như núi mù khói ở Manila (Philippines), "Đảo mơ mộng" (Dream Island) vịnh Tokyo (Nhật)... và một địa danh mới thành hình: "Bức tường thành các phế liệu" (Great wall of trash) ở Đài Loan.

O Đài Loan, trong cuộc đi dạo chiều tối, tới một góc đường gần nhất, người ta thường ném luôn bịch rác xuống đó. Cứ thế, chẳng mấy chốc, các gói đồ phế thải chất thành đồng và tới khuya, chúng sẽ được chuyển đi trên các xe tải lớn. Nhưng các xe rác ấy bỗng... biệt vô âm tín: trong vòng hai tháng trở lại đây, chúng không còn đến thu gom rác ở Chungli - một thành phố kỹ nghệ có 300.000 dân tại Taoyuan, cách Đài Bắc khoảng 60km nữa. Hậu quả là hàng vạn tấn rác hiện ngang nằm phơi mình dọc theo các đường phố ở Chungli, chúng trở thành miền

đất màu mỡ cho ruồi nhặng, chuột bọ, chó hoang và còn là nơi tuôn ra vô số mùi vị giữa cái nóng mùa hạ. Người dân ở đây bắt đầu gọi đó là "Bức tường thành các phế liệu". Bên cạnh đó, một bầu không khí ô nhiễm bao gồm khí hydrocarbon lại luân phiên phun khói ra từ các xe hơi, xe gắn máy đủ loại (Đài Loan hiện nay đang lưu hành khoảng 14,5 triệu xe hơi và xe gắn máy, đồng thời có hơn 90.000 nhà máy. Năm ngoái, trong tổng số khí thải ô nhiễm, các phương tiện vận chuyển phải chịu trách nhiệm 60%, còn các cơ xưởng - bao gồm các trạm năng lượng - là tác nhân gây ra 40% còn lại). Các giới chức nói rằng đảo quốc Đài Loan trong tình trạng kỹ nghệ hóa kịch liệt đang phải hứng chịu một bầu không khí

Báo động

VỀ MÔI TRƯỜNG Ở Châu Á

Một góc "Bức tường thành phế liệu" ở Chungli (Đài Loan)

tệ hại nhất thế giới. Một số bệnh đường hô hấp như suyễn - nhất là ở trẻ em - và các chứng dị ứng đang gia tăng với tỉ lệ báo động đỏ tại đây.

Tuy nhiên, đối với tầng lớp giàu óc tưởng tượng, những vấn đề như vậy cũng có thể tạo ra một số cơ hội làm ăn. Mới đây, một loại động cơ mới ít gây ô nhiễm đã được bàn thảo trong cuộc họp giữa Công ty xe hơi *Chrysler* của Mỹ và Tập đoàn kỹ nghệ *Formosa Plastic* lớn nhất ở Đài Loan. Họ dự tính triển khai một loại xe gắn máy chạy bằng điện có thể cạnh tranh với các kiểu xe chạy bằng xăng dầu. Nếu thành công, dự án được chính phủ hậu thuẫn này có thể cách mạng hóa kỹ nghệ xe gắn máy và giúp cơ quan bảo vệ môi trường giải quyết được một trong những vấn nạn gai góc nhất: cải thiện bầu không khí ở Đài Loan. Nhưng theo nhận xét của *Chrysler*, người ta phải mất khoảng 10 năm nữa mới sản xuất được hàng loạt xe gắn máy chạy điện thương mại (công trình dây vát và này hiện đang là khuôn mẫu đối với các nước đang phát triển nhằm chuyển đổi phương tiện từ xe đạp sang xe gắn máy như Trung Quốc) Thái Lan cũng mô phỏng các kinh nghiệm của Đài Loan để kiểm soát môi sinh. Đồng thời, các nước châu Á khác cũng đang chia sẻ với Đài Loan một nỗi ám ảnh vốn được coi là ít nặng nề hơn: hủy rác. Một phương án dài hạn ở Đài Loan hiện nay là xây dựng các lò thiêu rác. Tuy nhiên, các địa điểm tập kết rác thường gây ra những phản kháng âm ỉ - thậm chí, cả sự bạo động - từ phía những người dân luôn nghĩ rằng: họ sẽ bị tiếp cận với loại mùi vị xú uế và dòng xe cộ thu gom rác lưu thông ngày đêm. Nhiều chuyên gia môi trường còn góp ý: các xưởng đốt rác cũng chưa phải là giải pháp tối ưu đối với vấn đề rác thải trên một đảo quốc đạt năng suất 24.000 tấn rác/ngày. Tuy nhiên, Đài Loan vẫn cố xoay xở xây dựng năm cơ sở thiêu rác, trong khi 16 cái khác đang được hình thành. Ngoài ra, nhiều biện pháp khả thi

đối với nạn rác cũng đã được xem xét tại một cuộc đại nghị công khai mới đây. Liou Ming Long - đại biểu quốc hội kiêm tổng thư ký Tổ chức tư nhân bảo vệ môi trường EPQF, đề xuất rằng 40% tới 60% lượng rác trong nước có thể được tái sử dụng và các tham dự viên tại cuộc đại nghị cũng đề cao giải pháp tái chế rác.

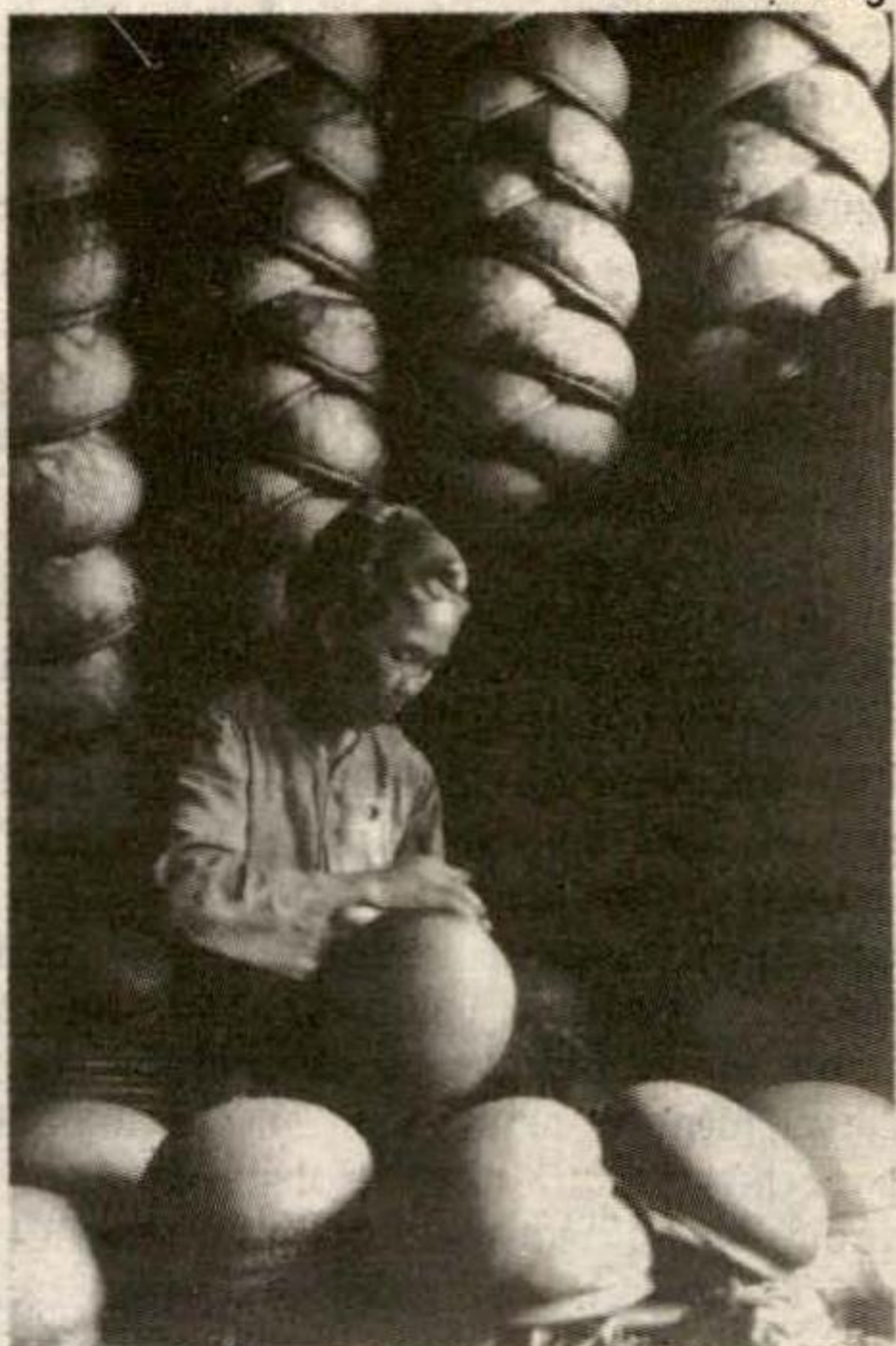
Tsai Wan Li ở Chungli đang điều hành một quầy thực phẩm nằm cách "Bức tường thành phế liệu" chỉ vài mét. Ném thoải mái các loại rác rến vào cái đồng "đa hương vị" ấy khi quét dọn cửa hiệu vào ban đêm, bà nói: "Nó thật đáng tởm. Liệu có ai dám nghĩ là tôi "câu" được nhiều khách hàng ở một địa điểm như thế này?". Hỏi về các phương thức riêng của bà để giải quyết rác Tsai nói: "Đừng trách chúng tôi. Hãy trách giới chức quản lý rác. Họ không chịu chu toàn phận sự". Người dân Đài Loan hiện nay thỉnh thoảng vẫn nhăn mặt thốt lên rằng họ là kẻ sản xuất rác thuộc hàng kỷ lục trên thế giới, ngang ngửa với Nhật (bình quân khoảng 1,14kg/người), nhưng vẫn thua Mỹ (1,95kg) và Hàn Quốc (1,35kg). Vấn đề không hẳn là dân cư Đài Loan vượt trội hơn người hoặc các nước khác trong chuyện đổ rác. Nguyên nhân: đảo quốc này luôn thiếu đất chứa rác! Tại đây với mức thịnh vượng tăng cao, mỗi người đang ném ra số rác nhiều gấp đôi trong hơn một thập niên qua. Sự thế này làm sai lệch các dự án dài hạn trong công cuộc xử lý môi trường: 292 hố rác khổng lồ ở đây tiếp nhận hầu hết tổng số rác, nhưng khoảng 178 hố đã đầy ứ - xét theo tiêu chuẩn kỹ thuật - nên một nửa tổng số các vùng dân cư khác coi như bị thiếu bên bãi. Rác vương vãi tràn lan và bị hành xử tùy tiện. Một tình thế như vậy đã được cộng hưởng thêm nhờ mớ mùi vị hỗn tạp tại các bãi phế liệu khác ở châu Á!

NGUYỄN PHÚC

Theo ABC Consumer Press, Asiaweek,
27.6.1997

Thế giới văn hóa nghệ thuật

Trở về Bình Thuận, điều thôi thúc tôi đến với làng gốm Trì Đức (Bắc Bình) không phải vì sự kiện ba nghệ nhân của làng được mời sang Nhật Bản biểu diễn kỹ thuật làm gốm Chăm tại Hội chợ quốc tế SAGA '96, mà bởi tính hiếu kỳ, muốn nhìn cho được tận mắt công việc của một làng nghề truyền thống, còn tồn tại như một "nghịch lý" của thời đại công nghiệp.

GỐM CHĂM-

Gốm Chăm có từ bao giờ?

Một tài liệu nghiên cứu cho biết: phát hiện được một "đầu mối" liên quan giữa gốm Sa Huỳnh và gốm Champa ở cụm di tích Mộ Chum (thuộc xã Cẩm Hà, thị xã Hội An, Quảng Nam). Các nhà khảo cổ học còn bắt gặp gốm Sa Huỳnh ở giai đoạn hậu kỳ nằm dưới chân thành cổ Trà Kiệu lẫn lộn với gốm Chăm, gốm Việt, gốm Trung Quốc... Nếu dựa vào loại hình sản phẩm (nồi, trà), kỹ thuật (màu thổ hoàng đỏ lấy từ loại

KIM ANH

đất màu), hoặc rây nước màu nâu đen chế biến từ trái đông, trái thị) và hoa văn trang trí trên sản phẩm gốm Chăm hiện nay ta thấy có sự tương đồng với gốm Sa Huỳnh. Trên cơ sở các mối liên hệ đó, có thể cho phép đi đến một nhận định bước đầu

**THẾ
GIỚI
QUA
NGON
LỬA**

“tiền thân của gốm Chăm là gốm Sa Huỳnh”. Và nghề làm gốm của người Chăm được phát triển trên cơ sở kế thừa nguyên vẹn kỹ thuật chế tạo gốm của cư dân văn hóa Sa Huỳnh theo định hướng ngày càng thiên về tính thực dụng.

Của một đồng - công một nén

Bắt đầu bằng việc lấy đất sét. Hàng năm, người Chăm đi lấy đất sét vào những tháng đầu năm, nhằm lúc tiết trời nắng ráo. Họ phải đi tới 5-6 cây số, đến khu Đất Lộn (Xuân Quang, Chợ Lầu) mới có. Trước khi đào và vận chuyển đất đi, người thợ phải mời thầy mo về cúng “xin phép” thổ địa rồi mới dám đem đất về làng. Trước kia, theo tập quán, người đàn bà phải đội đất sét trên đầu, còn người đàn ông thì gánh. Nhưng hiện nay, người Chăm dùng xe bò để chuyên chở. Để bảo quản, đất đem về được chất đống ngoài nắng cho thật khô. Trước tiên, người thợ dùng một cán gỗ dài hoặc dùng cuốc đập vụn các cục đất sét đã khô ra thành bụn (đất bụn), họ vun đất bụn thành đống rồi tưới nước trộn đều, để ủ qua đêm cho đất nhão và dẻo ra, rồi mới dùng tay để trộn đất cho thật đều và tạo hình sản phẩm theo ý muốn.

Nếu không được tận mắt chứng kiến thì thật khó có thể tin nổi, dụng cụ để làm ra những sản phẩm gốm tròn trĩnh, mịn màng đến vậy lại rất thô sơ. Chỉ bằng một thanh tre bẻ cong và một mảnh vải đã được nhúng nước, người thợ khéo léo đưa tay và xoay người quanh chiếc bàn xoay (nói là bàn xoay, nhưng thực tế bàn thì cố định, còn người phải xoay quanh chiếc bàn). Thế là miệng của sản phẩm định làm đã được tạo thành. Để

tạo thân và vai sản phẩm, sau khi dùng thanh tre cạo láng sơ qua mặt ngoài, vuốt vòng theo chiều từ dưới lên và trái đều chung quanh mô hình, người thợ dùng mảnh vỏ sò nạo bên trong đồ gốm. Vừa nạo, vừa dùng tay “nống” nhẹ từ trong ra. Cứ như thế dạng tròn bầu, hay khum tròn... đều dần dần được hình thành theo sự khéo léo của đôi tay người thợ. Để làm đẹp cho sản phẩm của mình, người thợ Chăm không quên thoa đều lên mặt ngoài đồ gốm chưa nung một lớp nước màu vàng (thổ hoàng) và dùng chiếc bàn đập bằng gỗ để đập “chỉnh hình” lần cuối trước khi đem nung. Cẩn thận hơn, họ dùng viên đá láng chà xát thành ngoài sản phẩm gốm nhiều lần cho thật bóng, rồi mới gánh hoặc đội sản phẩm ra bãi nung. Lại thêm một điều thú vị nữa... sản phẩm không phải nung trong lò, mà “đốt hoang” - theo cách nói của người Nhật. Người thợ Chăm xếp xen kẽ một lớp gốm, một lớp củi rồi chất rơm và củi xung quanh. Chờ khi gió lên, lúc đó cũng gần giữa trưa, họ mới bắt đầu “nối lửa”. Nắng to, gió lớn, lửa bốc nhanh. Và chỉ 1-2 giờ sau, gốm đã ra lò. Những người phụ nữ Chăm “bận bịu” trong chiếc váy quấn, luôn tay dùng một cây sào dài để móc ra từng sản phẩm, trong khi đó một người khác, một tay cầm cây móc ngắn, “ngoéo” lấy sản phẩm vừa ra “lò”, tay kia cầm nhánh lá tươi nhúng vào nước trái dồng, trái thị hoặc nước vỏ cây tầm dũ (lấy tận trong rừng sâu) đã ngâm từ 3-4 ngày, rảy lên xương gốm đang còn nóng, thành những vệt loang lổ như da báo để trang trí cho sản phẩm. Sản phẩm cuối cùng đã hoàn thành. Có một điều lạ là: khi dùng những sản phẩm gốm Chăm để

GIMIKO®

34 VÕ VĂN TẦN Q.3 TP. HCM

ĐT: 8223522 - 8221998 FAX: 8221836

Những mẫu mới Gimiko
ráp máy Japan**BẢO HÀNH 3 NĂM**

✿ Nhận quảng cáo trên đồng hồ:

TREO TƯỜNG — ĐỂ BÀN — ĐEO TAY.

✿ Nhận đặt đồng hồ công cộng

Đủ mọi kích cỡ theo yêu cầu quý khách

chứa nước, dù nhiệt độ ngoài trời có cao đến mấy, nước ở trong “lu” vẫn mát lạnh như vừa lấy lên từ giếng khơi vậy. Nhưng quả là “của một đồng công một nén”.

Xưa nay, sản phẩm gốm Trì Đức làm ra mang tính tự sản, tự tiêu. Đối tượng tiêu dùng “loanh quanh” cũng chỉ là những người trong tỉnh. Lâu nay do sự du nhập của nhiều loại đồ đun nấu, đồ đựng bằng nhôm, sắt, nhựa nội địa và ngoại nhập tràn ngập thị trường, thị trường gốm Chăm bị thu hẹp. Lăn hồi, nhiều gia đình làm gốm phải bỏ nghề chuyển sang buôn bán nhỏ, bán lẻ để kiếm sống. Tình trạng ấy dẫn đến một hệ quả là các thiếu nữ Chăm không còn chuyên chú đến nghề gốm truyền thống. Liệu họ có giữ được lời nhắn gửi của cha ông “con gái làng Chăm Bình Đức phải biết làm gốm trước khi cưới chồng?”. Vừa qua, gốm Chăm được thế giới biết đến qua cuộc triển lãm *Thế giới qua ngọn lửa*. Người Nhật sau khi xem đoàn nghệ nhân Việt Nam biểu diễn kỹ thuật làm gốm đã cảm kích thốt lên: Phải đoàn nghệ nhân Việt Nam đã cho chúng tôi

thường thức một bí truyền “đánh tròn” mà Nhật Bản đã thất truyền từ lâu. Kỹ thuật nung đốt đồ gốm bằng cách dùng củi và rơm đốt giữa khu đất trống không cần lò, tạo thành một bó đuốc lớn giữa sân diễn làm cho khán giả Nhật vô cùng khâm phục và hết lời khen ngợi. Chúng tôi mong muốn rằng kỹ thuật truyền thống và bí truyền này sẽ được bảo toàn và truyền nối lại đời sau để được lưu giữ mãi...”. “Bạn” mong vậy, và “ta” cũng muốn thế. Nhưng thật khó xử giữa cái *mất* và cái *còn* khi muốn lưu truyền nghề này. Nguyên nhân một phần như đã nói ở trên, thêm vào đó, muốn “tồn tại” theo phương thức cổ truyền như hiện nay, dường như là một sự thách thức. Vì muốn nghề này sống được, đương nhiên phải “nhìn” thị trường rộng hơn một chút. Có nghĩa là phải xuất khẩu. Nhưng với cách làm thuần túy thủ công, hình thức mẫu mã và chất lượng như hiện nay thì đó là điều không thể. Gốm Chăm hiện nay vẫn chỉ được xem như một sự “lạ” và “hấp dẫn” đối với những quan khách muốn tưởng nhớ và tìm lại hình ảnh của... thời xa vắng. ■

Một thi con gái

*Hoa khai bất đồng thường
Hoa lạc bất đồng bi
Dục vấn tương tư xứ
Hoa khai hoa lạc thì.*

Bài thơ *Vọng xuân* từ của Tiết Đào vốn vẹn có 13 chữ và chữ lặp lại nhiều nhất tới bốn lần, đó là chữ *hoa*.

Trần Trọng San cho là bài này "diễn tả tình cảm lãng mạn của nàng kỹ nữ nổi tiếng với hình ảnh lá gió cành chim" và ông đã dịch:

*Cùng xem hoa nở đã không ai
Cùng xót hoa rơi lại vắng người
Muôn hỏi đâu là nơi tưởng nhớ
Rằng khi hoa nở, lúc hoa rơi.*

Lời bình có thể chưa hoàn toàn xác đáng nhưng bản dịch khá sát nghĩa, dịch được cả lối điệp ngữ, diễn tả được sự day dứt của một tâm trạng qua âm điệu.

Thơ tứ tuyệt có nhiều tuyến nghĩa khác nhau. Ngay từ câu đầu, ta xác định nghĩa của ẩn dụ thế nào thì các câu sau sẽ lệ thuộc vào chính sự xác định ấy.

Chẳng hạn, ta giải nghĩa câu đầu là: *Khi hoa nở, không có người cùng ngắm, cùng thưởng thức* thì câu sau cũng phải là *Khi hoa rơi, không ai cùng chia sẻ nỗi buồn...* Nhưng nếu ta hiểu câu đầu là *Đang thì con gái, lúc trinh nguyên rực rỡ nhất, đẹp đẽ nhất không có ai tri âm, không có người yêu dấu* thì câu sau cũng phải được hiểu *Hoa lạc...* như sự tàn tạ của một đời người con gái không có lấy một ai xót thương, chia sẻ.

Nỗi buồn tình yêu, căn bệnh trầm kha

của tình yêu nằm ở chỗ nào? Chính là hai thời điểm: lúc "hoa khai" mà không có ai "đồng thường" - không có người cùng một tình yêu, một nhịp đập trái tim. Đó là tâm trạng, là nỗi đau hoặc trống không hoặc hiến dâng cho người không xứng đáng *Đào tiên đã bén tay phàm*. Nỗi đau ban đầu này cũng không kém phần da diết, xót xa như nỗi đau "hoa lạc", nếu không nói là hơn!

Nhưng *Hoa khai, hoa lạc* thì không chỉ là hai thời điểm. Câu thơ còn có nghĩa đời con gái (từ hoa nở đến hoa rụng) chỉ là một *thì*, một khoảnh khắc - mà khoảnh khắc ấy lại không có người "đồng thường", "đồng bi" lại càng đáng buồn, đáng tiếc!

Sự láy đi láy lại của *hoa khai - hoa lạc; bất đồng thường - bất đồng bi* còn nói lên nỗi bồi hồi (lật đi lật lại) của tâm trạng.

Nếu như trong thơ bát cú có sự lặp từ ở một số bài nào đó thì ngoài lặp từ, phương thức lặp chủ yếu và độc đáo nhất của tứ tuyệt chính là *lặp kết cấu*.

Với một thể loại ngắn "chưa qua đầu đã đến đuôi" rất dễ gây ra sự trơn chuội thì các nhà thơ đã biết cách hạn chế nhược điểm đó bằng sự lặp lại từ, nhất là lặp kết cấu để hằn sâu vào người đọc một cảm giác, một ấn tượng khó phai nhòa. Đó chính là nghịch lý giữa chữ và nghĩa của thơ tứ tuyệt. Phải chăng càng ngắn, càng cần dùng thủ pháp điệp ngữ như một quy luật của sáng tạo nghệ thuật?

(Lược trích từ Một số đặc trưng nghệ thuật của thơ tứ tuyệt đời Đường)

Mời bạn tham gia cuộc thi sáng tác thất ngôn bát cú Truyện Kiều:

Chọn bất kỳ một câu bát (câu 8 âm tiết) nào đó trong Truyện Kiều mà bạn thích. Dùng 8 âm tiết của câu Kiều ấy làm 8 chữ bắt đầu cho 8 câu trong bài TNBC mà bạn sáng tác theo gợi hứng của chính câu Kiều bạn đã chọn; Cuộc thi có 1 giải nhất 1.000.000 đồng và 5 giải đồng hạng mỗi giải 500.000 đồng; Kết quả công bố vào đầu năm học 97-98.

Mời bạn tham dự kỳ thi bình giảng TNBCTK TGM 248

Bài dự thi sáng tác (chưa công bố tên tác giả) được bình giảng kỳ này:

ANH HÙNG

Cảm hứng từ câu bát 1652 trong cặp lục bát:

*Tôi đòi phách lạc hồn bay
Pha cần bụi cỏ gốc cây ẩn mình
Pha khói, chinh y máu giặc bồi
Cần đồn chẻ lựu xác thù phơi
Bụi mù vô ngựa lưng Tam Điệp
Cỏ rạp đường voi khiếp Ngọc Hồi
Gốc mục, cung sâu, vua trốn nước
Cây tàn, phủ lạnh, chúa lia ngôi
Án thân áo vải hồn vương giả
Minh rạng cờ đào chiến thắng soi*

1. Trong bài thơ trên, xét về việc gieo vần ở cuối các câu 1, 2, 4, 6, 8 và việc tạo đối ngữ trong các cặp câu 3-4, 5-6, thủ pháp nghệ thuật nào thành công hơn?

2. Người làm thơ đã khéo chọn câu Kiều cho bài thơ vịnh nhân vật của

mình. Nhờ câu Kiều "sè sè" bụi cỏ gốc cây làm nền, nhân vật lịch sử tạo ra "lưng Tam Điệp" "khiếp Ngọc Hồi" càng nổi bật hơn, càng cao hơn. Nhân vật lịch sử được vịnh trong bài là ai?

3. "Bụi mù vô ngựa lưng Tam Điệp" "Cỏ rạp đường voi khiếp Ngọc Hồi"... hình ảnh đã nối nhau vẽ ra cảnh chiến địa, âm thanh lại đối nhau chan chát như kiếm chém vào kiếm, tạo thêm hình tượng thính giác cho chiến địa ấy, khiến đọc thơ mà như được cưỡi ngựa, cưỡi voi ra trận. Nơi trận mạc "xác thù phơi", "máu giặc bồi" kia, khói pha, bụi mù nhưng khói bụi không che khuất người anh hùng. Hãy tìm trong bài thơ hai hình ảnh (được thể hiện bằng bốn âm tiết) tượng trưng cho người anh hùng ấy. Bao nhiêu phần trăm số người dự thi tìm đúng hai hình ảnh này?

Mẫu bình giảng TNBCTK 248

Họ tên:

Địa chỉ:

1. Thành công hơn là việc:

(chỉ ghi GIEO VẦN hoặc TẠO ĐỐI)

2. Nhân vật lịch sử đó là:

3. Hai hình ảnh đó thể hiện trong 4 âm tiết:

Có % số người dự thi tìm ra.

Bạn có thể bình hoặc họa bài *anh hùng* khi họa bài thơ, bạn nhớ giữ nguyên văn, giữ nguyên tám từ đầu câu *pha cần bụi cỏ gốc cây ẩn mình*. Kết quả bình giảng kỳ này công bố ở TGM 254.

Kết quả bình giảng TNBCTK 242

Số đông bạn dự thi trả lời đúng, đó là 2 cách gọi: *tân thế giới, thế giới mới*, là hình ảnh *năm châu bốn biển*. Các chuyên mục được nói tới là: *bút hoa, đời thường người nổi tiếng, thầy tôi, ngã bảy văn nghệ, hạt mười phương, tài trí*

Việt Nam. Quan trọng nhất là chức năng *khơi tri thức*; có 69,69% số người dự thi trả lời câu hỏi này như thế.

Giải nhất 60.000 đồng thuộc về Võ Hồng Sơn, trường tiểu học Bình Phú, Bình Sơn, Quảng Ngãi. Giải đồng hạng 20.000 đồng mỗi giải thuộc về các bạn: (1) Dương Hồng Dũng, 10A1 PTTH Lê Hồng Phong, Nam Định; (2) Nguyễn Minh Đức, 17/9 khu phố 6A, Tam Hiệp, Biên Hòa, Đồng Nai; (3) Lê Ngọc Đức, 62/137 Lý Chính Thắng P.8, Q.3, TP. Hồ Chí Minh; (4) Lê Minh Hoàng, tổ Đông Yên, xã Tích Lương, TP. Thái Nguyên; (5) Lê Văn Huỳnh, trường tiểu học Thuận Thành, Huế; (6) Cao Đình Minh, HT 5NK-44.11, Đông Hiếu, Nghĩa Đàn, Nghệ An; (7) Nguyễn Đăng Vinh, bảo tàng Hồ Chí Minh, Hà Nội.

Nhuận bút thơ họa kỳ này dành tặng bạn đọc Nguyễn Dũng 14/24A k.6 Tân Hiệp, Biên Hòa, Đồng Nai, người có bài họa: *Nguyễn Khôi*

*Mua trang báo đẹp để dành chơi
Vui thế! Tài tài, đức đức khơi
Cũng thấm nghĩa nhân, tâm giới mở
Được nhuần đạo hạnh, thiện căn tôi
Một nguồn lý tưởng soi hồn nước
Vài đỉnh kiến văn đức trí người
Trống báo đến kỳ thế giới mới
Canh giờ chờ thấy mặt nguyên khôi*

Nhuận bút bình giảng kỳ này dành tặng bạn đọc Võ Hồng Thu, 25 Trần Cao Vân, Tam Kỳ, Quảng Nam, người có bài bình:

"...Ngông ở câu đầu. Nhưng đó là một cái ngông thật... dễ thương. Ngông mà không ngạo: mua năm châu bốn biển về coi chơi. Là vì người mua tờ báo được vui thú thỏa mãn. Có thỏa mãn, có vui thì mới chơi.

Điều thỏa mãn đó đã được tác giả

thể hiện rõ nét ở câu 2, mặc dù chỉ nhắc đến chuyên mục Bút hoa, nhưng hình ảnh cây bút giúp ta hiểu ra rằng tất cả các mục đều là bút hoa khơi nguồn cho tri thức! Với cách hiểu ấy sẽ nghe thấy tiếng trống thúc giục Tài trí Việt Nam đã vang lên liên hồi theo từng số, từng mục, từng trang báo TGM để: soi văn nghệ, dịch chuyện người, mở ra cánh cửa bước vào thế giới canh tân.

Xin cảm ơn tác giả đã giúp cho tôi và bạn đọc có dịp ngắm nhìn lại TGM thân yêu của mình một cách... gọn nhẹ, ý nghĩa và đầy đủ; đồng thời đã thay thế cho "làng bạn đọc" gửi đến TGM lời khen ngợi chân thật".

Hộp thư B & B

* Mời ông Bùi Huy Bích (TP. Hồ Chí Minh) tới tòa soạn để B & B trao bài thơ mà ông muốn có.

* B & B đã nhận được chùm thơ dự thi của hội thơ Hương Cau thuộc câu lạc bộ thơ Liên Hà. Xin cho biết địa chỉ rõ ràng để có thư liên hệ.

* Bạn thơ TT (Phú Lân, Phú Yên) viết thư tâm sự: "Cũng có thể thơ cháu làm không hay, nhưng cuộc thi giúp cháu khám phá ra cái hay trong cách làm thơ của người xưa và đó mới là điều quan trọng. Cháu nghĩ vậy". B & B cũng nghĩ vậy về thơ của người xưa. Còn về bài *Hoa đào năm ngoái còn cười gió đông* của TT, xin để ban giám khảo cuộc thi có ý kiến.

* Ô. Nguyễn Tiến Cử (trường Amsterdam, Hà Nội). B & B thật hứng khởi khi nhận bản thảo bài thơ luật Đường có dòng đề từ Hán tự được thực hiện trên máy vi tính. Những mong Amsterdam có thêm nhiều thầy và trò gõ phím máy làm thơ truyền thống để nối mạng xưa, nay.

ông lãnh đạo tỉnh là người hiểu biết

THÁI MINH

Trước đây tôi có to toe viết kịch bản và đạo diễn vài ba phim tài liệu. Một lần, khi làm xong một bộ phim về cây lúa của một tỉnh, chiếu cho lãnh đạo các ban ngành và lãnh đạo tỉnh duyệt. Tôi đã phải khốn khổ vì những ý kiến gay gắt đại loại như: *Sao phim về lúa lại không có ngành giao thông của chúng tôi? Không có giao thông thì vận chuyển lúa, vật tư bằng cách nào?* Ông, bà lãnh đạo ngành nào cũng đòi có mặt của mình, của ngành mình trong phim, không có thì giận, dỗi, chê bai đủ kiểu. May thay, ông lãnh đạo tỉnh là người có hiểu biết, ông kết luận: *"Nếu ngành nào, lực lượng nào cũng đòi có mặt trong phim 30 phút này thì tỉnh ta phải bỏ tiền đi làm bộ phim dài... một tuần"*.

Gần đây, khi xem bộ phim "Ngã ba Đồng Lộc", một vị lãnh đạo tuyên giáo thị xã Hà Tĩnh đã hùng hồn tuyên bố trên báo *Lao Động*: *"Nếu không sửa chúng tôi sẽ không cho chiếu!"*. Trên báo *"Văn hóa"* số ra ngày 23-7-1997 có đăng ý kiến của ông V.P, cán bộ Sở VHTT Hà Tĩnh với tựa đề *Người Hà Tĩnh xem phim "Ngã ba Đồng Lộc"* chê trách: *"Đâu rồi hai tổng đội TNXP 553 và 55? Đâu rồi cả trung đoàn cao xạ 57 ly, tiểu đoàn pháo 37 ly và những khẩu đội 12 ly 7 nữa! Đâu rồi tiểu đoàn công binh ứng cứu! Đâu rồi các cụ phụ lão..."* v.v... và v.v.. V.P tuyên bố: *"Người dân Hà Tĩnh đã quen rằng gọi là truyện thì phải có chuyện, có nhân vật chính, nhân vật phụ, có mâu thuẫn v.v..."* để rồi phán rằng: *"Phim thế này mà gọi là phim truyện được ư?"*.

Khi tác giả V.P đòi hỏi có đủ mặt các đơn vị, cá nhân đã làm nên kỳ tích ngã ba Đồng Lộc là điều có thể cảm thấy và có thể nói là đáng yêu nữa, nhưng khi ông nhân danh những người Hà Tĩnh - những người của đất văn hiến, nơi sản sinh ra biết bao nhà văn hóa, văn nhân lớn, cái nôi của truyền thống nhân văn lớn để bàn về nghệ thuật điện ảnh như lời bàn ở trên thì quả là quá lời. Điện ảnh thế giới đã từng có rất nhiều phim truyện kiệt tác nhưng không có cốt truyện, không có mâu thuẫn và nhân vật chính lại là tập thể, xin ông V.P đừng lấy sự hiểu biết cá nhân của mình để gán cho *"người Hà Tĩnh chúng tôi..."*.

Bà Nguyễn Thị Phước, cũng một người Hà Tĩnh viết trên tờ Văn hóa Hà Tĩnh số 24 (tháng 6+7-1997): *"Khi đèn bật sáng, hầu như tất cả im lặng. Mọi người như cố nén một cái gì đó. Vài đôi mắt loang loáng..."* Tôi chặn đường một tốp nữ sinh trường trung học chuyên ban Phan Đình Phùng, hỏi các em thấy phim thế nào?

- Hay lắm chị ạ! Rất hay là khác!"

Chắc là ông V.P có đọc báo nhà.

Cảng Sài Gòn

CHIẾM GIẢI VÀNG QUỐC TẾ

BẢO NGƯ

KS. Hồ Kim Lân (người
đứng giữa)

Ngày 2-6-1997, tại khách sạn Hilton (Luân Đôn, Anh) đã diễn ra lễ trao giải thưởng công nghệ thông tin 1997 của Hiệp hội các cảng biển quốc tế (IAPH). IAPH là hiệp hội cảng biển nổi tiếng thế giới mà hầu hết các nước có cảng biển là thành viên.

Cảng Sài Gòn là thành viên IAPH đầu tiên và duy nhất của nước ta. Lần đầu tiên tham dự cuộc thi, giải pháp Hệ thống quản lý bãi Container bằng máy tính của cảng Sài Gòn đã bất ngờ vượt qua hàng trăm đề án khác của nhiều cảng biển nổi tiếng, "qua mặt" cả các cảng Vancouver của Canada (giải nhì), Estado (Tây Ban Nha), Singapore và giật giải vàng.

Niềm vui lớn đến mức ngay cả nhà thiết kế giải pháp - kỹ sư Hồ Kim Lân - cũng "hoàn toàn không ngờ, cho tới khi tận mắt nhìn thấy tấm huy chương với dòng chữ Port of Saigon in đậm". Nhưng để đem được niềm vinh quang về cho đất nước, KS. Hồ Kim Lân và các cộng sự đã phải "hành xác" suốt hàng năm trời.

Mọi việc bắt đầu từ chớm quý I năm 1995. Khi đó cảng Sài Gòn bắt đầu ăn nên làm ra. Hàng hóa vận chuyển qua cảng tăng nhanh, trong khi việc quản lý theo dõi không theo kịp với tình hình thực tế. KS. Hồ Kim Lân kể: "Hồi đó, việc quản lý hàng theo phương thức thủ công, kiểu theo dõi hàng bách hóa. Cách này đòi hỏi phải có nhiều sổ sách, nhân lực nhưng việc vẫn không chạy vì công việc trùng lặp. Đối với kho bãi chứa khoảng vài ngàn container thì không có vấn đề gì, nhưng khi lượng hàng lên tới 10.000 - 20.000 container, quản lý theo phương thức thủ công sẽ gặp rất nhiều khó khăn, dù đã huy động nhân lực làm thêm ngoài giờ, làm đêm. Lại nữa, do không quản lý theo dõi từng thùng hàng cụ thể, mà quản lý theo lô, nên khi chủ hàng muốn tìm thùng hàng của mình, phải mất nhiều thời gian mới chỉ cho họ được. Việc cung cấp các dịch vụ của cảng như bốc xếp, lưu kho bãi... cũng không chính xác. Những nhu cầu về báo cáo, thống

kê của chủ hàng, cảng cũng không cung cấp được... Những bất tiện ấy kéo dài. Chính vì vậy lãnh đạo cảng Sài Gòn chỉ thị chúng tôi tìm mọi cách tháo gỡ, cụ thể bằng việc đưa những ứng dụng của tin học vào việc quản lý kho bãi container". Lúc đó KS. Hồ Kim Lân đang phụ trách mạng máy tính của cảng Sài Gòn. Căn cứ vào yêu cầu của lãnh đạo, những đòi hỏi của chủ hàng, KS. Hồ Kim Lân và cộng sự ở phòng máy tính cùng nhau phân tích mổ xẻ kỹ lưỡng tình hình thực tế tại các kho bãi của cảng. Song song đó là tham khảo cách làm tương tự ở một số cảng tiên tiến khác trên thế giới. Mô hình mà các anh lựa chọn để đi sâu nghiên cứu, áp dụng là cảng Singapore. Không thể "chui" vào hệ thống quản lý kho bãi của bạn - vì đó là bí mật công ty - nhưng qua những thông tin "cóp nhặt" được Hồ Kim Lân và nhóm kỹ thuật cũng nhận thấy rằng dù có trong tay mô hình quản lý tiên tiến của nước ngoài cũng không thể áp dụng hoàn toàn vào Việt Nam được. Lý

Ông Robert Cooper, chủ tịch IAPH và ông Hiroshi Kusaka (phải), Tổng thư ký IAPH với tấm bằng chứng nhận Giải vàng cho cảng Sài Gòn

Ông Hiroshi Kusaka tới cảng Sài Gòn trao huy chương vàng cho ông Nguyễn On giám đốc cảng Sài Gòn

do đơn giản là: mỗi nước có một hoàn cảnh, trình độ phát triển khác nhau. Tâm lý lười biếng, “ăn theo” bị loại hoàn toàn. Kỹ sư Hồ Kim Lân và cộng sự xác định: công trình phải là sáng tạo hoàn toàn. Vì thế *phải căn cứ vào tình hình thực tế để đưa ra giải pháp phù hợp*. Ở Singapore và hầu hết các cảng biển quốc tế khác, các biểu mẫu, chứng từ, báo cáo theo yêu cầu của chủ hàng, đều đã được chuẩn hóa chỉ theo tiêu chuẩn quốc tế mà thôi. Còn ở cảng Sài Gòn hàng của hãng tàu nước ngoài, của đại lý hãng tàu nước ngoài, hàng của chủ hãng Việt Nam, mỗi thứ theo một chuẩn riêng. Thế nên, phải xử lý sao cho bảo đảm được chuẩn quốc tế mà vẫn không “lệch pha” Việt Nam.

Chưa có tiền lệ ở Việt Nam, nên KS. Hồ Kim Lân và cộng sự phải tự mày

mò. Bắt đầu từ thiết kế một hệ thống máy tính rồi viết chương trình. Nhưng bước thử nghiệm mới là thử thách lớn đối với cả nhóm. Anh Hồ Kim Lân cho biết: “Chúng tôi phải đi vận động những người làm thủ công chuyên hướng tham gia vào việc áp dụng thử phương pháp mới. May sao cuối cùng họ cũng nghe theo”. Mất gần một năm (từ đầu năm đến cuối năm 1995) vừa làm vừa sửa, phần mềm vi tính quản lý bãi container đã hoàn chỉnh. Nhờ đó mà việc quản lý bãi quá tải trước kia đã được giải quyết. Theo cách làm thủ công, vào lúc cao điểm, lượng container qua cảng Sài Gòn lên tới 20.000 thùng, phải huy động rất đông nhân viên làm ngày làm đêm mà vẫn không xuể, thì nay với 80.000 container, nhân viên quản lý theo dõi vẫn không thấy “quá sức” và không phải làm

Thật là một nghịch lý buồn cười nếu nó không gây ra những hậu quả chết chóc đáng kinh hoàng: nhờ một nghị sĩ chẳng mấy ai biết tên Volstead mà Al Capone đã hái ra tiền vào đầu những năm 1920. Năm 1919, nước Mỹ do muốn răn đời, đòi cấm rượu trên toàn lãnh thổ. Kể từ lúc ấy, việc bán, tiêu thụ và vận chuyển mọi thức uống có chuẩn độ cồn trên 0,5g đều bị cấm: đúng là một món lợi trời cho đối với những kẻ buôn lậu! Từ lúc ấy, Alfonso Caponi - con trai một di dân đến từ Napoli, đã phát lên như điều gặp gió. Trước đó, hắn thường kéo lê đôi giày và chiếc áo khoác cũ mềm trong những khu phố tồi tàn ở Lower East Side tại New York.

Tên cướp béo tròn 20 tuổi này luôn thủ khẩu súng lục mà hắn sẵn sàng rút ra để ban một viên đạn cho kẻ quấy nhiễu. Hắn mang một vết sẹo dài trên má trái - kỷ niệm không vui về một vụ ẩu đả trên đường, khiến hắn có biệt danh "Mặt rạch". John Torrio - tay anh chị đang lên ở Chicago, muốn tìm một trợ thủ. Vốn là vệ sĩ của Jim Colosimo với biệt danh "Big Jim", John Torrio mang nhiều tham vọng và nhanh chóng cảm thấy thị trường béo bở do lệnh cấm rượu mang lại. Khi những quán rượu lậu mọc lên như nấm, John Torrio càng tha hồ làm mưa làm gió.

Nhún mình và chú ý đến hiệu quả, Al Capone học nghề bên cạnh sếp của mình: tổng tiền, cướp có vũ trang, khai thác mại dâm và loại bỏ đối thủ (chẳng hạn, O'Bannion - người Ireland, đã ngã gục giữa những đóa hoa trong cửa hiệu của mình). Ngụ tại

Al Capone thời hoàng kim

Thời hoàng kim của Al Capone gắn liền với giai đoạn cấm rượu ở Mỹ. Là trùm những băng đảng giết người ở Chicago, Al Capone không bị bắt về tội sát nhân mà do tội gian lận thuế. Hắn chết trên giường bệnh vì bệnh giang mai ăn mòn vào ngày 27-1-1947.

CÁI CHẾT CỦA BỐ GIÀ

AL CAPONE

Al Capone và con trai duy nhất Alfonso Junior

địa chỉ 2222 South Wabash Avenue, Chicago, Al Capone tự giới thiệu như một “người buôn đồ gỗ cũ” - hẳn cho in trên danh thiếp. Nhưng những phương pháp căn bản của hắn (mua chuộc giới cầm quyền thành phố và tặng đạn vào đầu những kẻ gây rối) đã khiến hắn nhanh chóng nổi tiếng trong giới giang hồ. Dần dần, trước một John Torrio già nua, Al Capone đã nổi lên thành một “Big Shot”. 700 người làm việc cho hắn. Chính thức ra, Al Capone không có khoản lợi tức nào, nhưng toàn thành phố phải quỳ dưới chân hắn ta. Thời hoàng kim của hắn kéo dài từ 1924 đến 1929 với phương châm: “Al vì tất cả và tất cả vì Al” khiến giới khá giả ở Chicago phải rùng mình.

Số nạn nhân của hắn lên đến mấy trăm, nhưng ngạc nhiên thay: Al Capone vẫn được hưởng quyền miễn trừ! Năm 1926, William McSwiggin - quan tòa trẻ, con trai một trung sĩ cảnh sát, bị hạ gục trong cuộc bắn nhau ngay trước Pony Inn, một trong những quán

giải khát nổi tiếng của Al Capone. Jim Doherty và Tom Duffy - những đối thủ của Al, cũng chết. Al Capone - kẻ bị tình nghi số một, trả lời báo chí: “Đương nhiên, tôi không giết chàng trai ấy. Tôi rất mến anh ta. Trước hôm bị giết, anh ta còn đến chơi nhà tôi một lúc, tôi đã nhờ anh ta mang chai Scotch về tặng cho ông cụ”. Vụ việc chìm đi êm thấm.

Trùm bọn cướp vẫn tiếp tục vênh vang ngự trên chiếc Cadillac mang kính chống đạn, luôn mặc y phục xanh biển với sọc vàng và ngón tay luôn phô chiếc nhẫn vàng gắn một viên kim cương 11 carat. Hắn là vua ở Cicero - một khu giải trí mênh mông gồm các sòng bạc, khách sạn và nhà hàng cách Chicago vài cây số. Tại tổng hành dinh, trong khách sạn Hawthorne, hắn tổ chức những dạ hội với rượu sâm banh Veuve Cliquot chảy như suối (ngay trong thời cấm rượu) trước sự hồ hởi của những kẻ tai to mặt lớn trong thành phố. Và chẳng ai lo âu về cảm tình của hắn dành cho Mussolini (biện bạch rằng khi đã ngưỡng mộ Napoléon, thì hắn cũng chịu sức thu hút của Mussolini!). Năm 1927, một đại biểu của phát xít Ý đến thăm Mỹ và dừng chân ở Chicago. Al Capone đứng ở hàng đầu để đón khách.

Năm 1928, tên trùm đạo tặc ấy không còn thiết tha với Cicero để có thể tập trung tâm sức trên Chicago. Ở khách sạn Metropole, riêng mình hắn đã chiếm cả hai tầng lầu, gồm 50 phòng trong đó có một phòng mênh mông dành cho hội họp. Al Capone thu xếp một lối ra bí mật với sự thông đồng của những kẻ lân cận. Chính trong tòa nhà nguy nga này, dưới con mắt của 12 vệ sĩ chuyên hút xì gà, hắn kiểm tra thu nhập trong tuần, xếp tiền vào những túi vải có khóa, bên cạnh “cổ vấn tài chính” là Jake

Guzik.

Những huyền thoại về Al Capone luôn đứng vững nhờ đầu óc chiến lược và mưu mẹo của hắn. Hơn bất cứ ai, hắn biết thương lượng với bạn bè và kẻ thù để cùng nhanh chóng tài trợ cho các cuộc vận động tranh cử (khi hắn không nắm được trật tự của phe nhóm). Nhất là hắn biết chăm sóc hình ảnh của mình trước công chúng. Tên anh chị tàn bạo này quả có nhiều "tác phẩm" thể hiện lòng bác ái: nhờ Tổ chức Al Capone vì lợi ích công cộng, hắn đã trợ cấp cho 6 cô nhi viện, 3 văn phòng từ thiện và 10 nhà trú đêm. Hơn nữa, có lần hắn còn trả viện phí cho một bà cụ bị thương do một viên đạn lạc. Và khi không phải giải quyết chuyện tiền bạc, gã béo phì ấy giữ vai trò người cha một gia đình gương mẫu, bên cạnh cô vợ tóc vàng người Irlande và đứa con trai duy nhất - Alfonso Junior - trong ngôi nhà ở Prairie Avenue hay trong biệt thự ở Palm Beach, Florida. Là kẻ sành ăn, hắn ưa nấu nướng, mặc dù ở Metropole, hắn giao cho viên trưởng ban nhân sự nhiệm vụ nêm tất cả các món ăn trước khi dọn lên. Chẳng có gì là quá cẩn thận cả.

Ngày 14-2-1929, hắn đã điều hành trận chiến danh dự đẫm máu sau cùng: vụ ám sát ở Saint-Valentin. Trong gara Heyer, những tên giết mướn của Al Capone giả trang thành cảnh sát để thanh toán nhóm đối địch Morane. Kết quả: 7 người chết và Al Capone sẽ không bao giờ bị kết án về tội này. Nhưng vài tháng sau đó, một nhân viên thuế vụ tầm thường tên Eliot Ness đã bắt Al Capone khi hắn vừa ra khỏi một rạp chiếu bóng. Lý do: mang vũ khí bất hợp pháp và hắn phải chịu hình phạt 10 tháng tù. Trong thời gian này, ngành thuế "vặt lông" các trương mục của hắn.

Tuy vậy, khó ai chứng minh được sự liên can của Al Capone vì không có trương mục nào mang tên hắn. Sau cùng, cảnh sát liên bang khám phá một trương mục chung mang tên Al Capone với người em. Và Al Capone rút dài do gian lận thuế: 5 triệu đôla tiền thuế chưa thanh toán được thể hiện qua một bản luận tội dài 6.037 trang. Ngày 31-7-1931, Al Capone bị bắt giữ tại nhà. Trong 11 năm ấy, hắn bị giam tại nhà tù Alcatra và bị bệnh giang mai ăn mòn cơ thể. Được phong thích, hắn chết trong tình trạng nửa điên nửa tỉnh trên giường bệnh ở Palm Beach vào ngày 27-1-1947. Tài sản của Al Capone - ước lượng 3 tỉ đôla - vẫn không tìm ra 50 năm sau khi hắn chết.

Sau khi đã nằm yên trong đất, hắn vẫn còn chơi khăm mọi người. Ngày 21-4-1986, toàn nước Mỹ như lên cơn sốt. Các phương tiện truyền thông loan báo: "Bí mật căn hầm của Al Capone" sắp được làm sáng tỏ vào tối này. 181 kênh truyền hình trên toàn thế giới tranh nhau quyền trực tiếp đưa tin về biến cố. Tháng 5-1985, người ta khám phá một căn phòng kiên cố bí mật trong khách sạn Lexington (Metropole cũ) - hang ổ của Al Capone trước đây. Từ lúc đó đã có biết bao tin đồn ngông cuồng về những gì chứa trong căn phòng này. Kích cỡ bề thế của nó tỏ ra đầy hứa hẹn (chiều dài 38m). Các chuyên viên lỗi lạc về thuốc súng của Mỹ được triệu gấp đến hiện trường, để phòng trường hợp bọn cướp dành một sự bất ngờ sau cùng cho những kẻ tò mò. Sau hai giờ hồi hộp là một kết quả đầy si nhục: cuối căn phòng kiên cố chỉ có... một chai nhỏ phủ đầy bụi! Đó là mưu mẹo cuối cùng của bố già Al Capone.

NGỌC NGÀ

Theo Point de Vue

MỘT TÀI NĂNG MÚA TRUNG QUỐC

chuyên đổi giới tính

Theo số liệu thống kê chính thức, trong số 1,3 tỉ dân Trung Quốc, có 30 người đã chuyển đổi giới tính. Tuy nhiên, người nổi tiếng nhất vẫn là Hoàng Tú. Báo chí Trung Quốc đã từng giới thiệu chân dung Hoàng Tú lên trang nhất không phải vì Tú đã chuyển đổi giới tính mà vì tài năng biên đạo múa hiện đại của cậu. Trong một đất nước đổi mới như Trung Quốc hiện tại, Hoàng Tú đã khẳng định được năng lực trong con người đặc biệt của mình.

“**H**iện nay, tôi rất sợ đêm tối dù đi ban đêm trên đường phố Bắc Kinh hay Thượng Hải” - Hoàng Tú đã thú nhận một cảm giác mà thời còn phục vụ trong quân đội Trung Quốc, Tú không bao giờ có do được cuộc sống bình nghiệp rèn luyện rất chu đáo. Lý do cũng rất dễ hiểu, vì năm 1996, Tú đã chuyển đổi giới tính từ nam thành nữ. Tú hiện là một cô gái thanh mảnh, sắc mùi nước hoa, đi giày cao gót với mái tóc thả lửng trên bờ vai. Để thực hiện thành công ước muốn trở thành phụ nữ được ôm ấp từ nhỏ, Tú phải nằm bệnh viện 5 tháng liền, chịu chi phí 30.000 nhân dân tệ (khoảng 50 triệu đồng Việt Nam) để được phẫu thuật đặt “Cậu trai” Hoàng Tú năm 6 tuổi, 11 tuổi và 18 tuổi

Và “cô gái” Hoàng Tú năm 1997 trước quảng trường Thiên An Môn

vũ giả, chinh lại cơ quan sinh dục và chịu nỗi tận gốc từng cọng râu trên mặt. Trong thế giới nghệ thuật có truyền thống lâu đời như Bắc Kinh, Tú đã được đồng nghiệp đánh giá như một nhà biên đạo múa cách tân tiên phong, dàn dựng các vũ điệu mà người biểu diễn mặc trang phục bằng vải lạnh trông gần như khóa thân diễn tả những cảnh âu yếm gợi dục.

Hoàng Tú sinh ngày 13-8-1967 ở Thẩm Dương (Liêu Ninh - miền Đông Bắc Trung Quốc) dưới hình hài của một cậu bé trai, thỏa mãn lòng mong đợi lâu nay của người cha là sĩ quan quân đội chuyên nghiệp. Ngày càng lớn lên, Tú không quậy phá, rắn mắt như các bạn trai cùng lứa mà lại tỏ ra hiền hậu, dịu dàng với bộ điệu của con gái. Ở trường, Tú học rất giỏi môn thể dục và múa dân tộc. Năm lên 6 tuổi, Tú mơ một giấc mơ rất lạ: mưa như thác đổ trên thân thể bé bỏng của cậu, thấm vào tới xương và chột tạnh; cậu cảm thấy đau nhức khắp người rồi đột nhiên tóc cậu dài ra, thắt bím như tóc con gái. Đến năm 9 tuổi, do cha mẹ không cho Tú học múa nữa nên cậu quyết định nhịn ăn để làm reo. Sau cùng, cha mẹ cậu phải đầu hàng, chấp nhận gửi cậu vào học ở trường múa quân đội. Chẳng bao lâu sau, Tú đã trở thành ngôi sao sáng trong trường và lúc nào cũng đứng nhất lớp.

Năm 18 tuổi (năm 1985), Hoàng Tú đoạt giải thưởng nam diễn viên múa xuất sắc nhất Trung Quốc. Ba năm sau, Tú được học bổng đi New York (Mỹ) học về môn biên đạo múa hiện đại. Đúng ra vào đầu tháng 7-1989, học bổng hết thời hạn và Tú phải về nước, nhưng lúc bấy giờ xảy ra sự kiện Thiên An Môn. Do dè dặt, Tú quyết định ở lại Mỹ và chấp nhận làm đủ nghề (bồi bàn, giữ trẻ, lau kính...) vì không còn nhận được nguồn tài trợ học bổng như trước. Tuy nhiên, Tú vẫn tin cuộc đời sẽ mỉm cười với cậu. Cậu được ước thấy! Tú được mời ký một hợp đồng và cùng đi tham gia lưu diễn với một đoàn múa chuyên nghiệp. Ba năm sau, Tú bắt đầu cảm thấy chán nước Mỹ, chán món bánh mì kẹp thịt McDonald's và cảm thấy không thể nào bắt rễ sâu vào một xã hội không có lịch sử lâu đời như Mỹ. Thế rồi Tú bắt đầu đi khắp châu Âu mong tìm được một nền văn minh lớn tương tự như Trung Quốc. Nhưng dù đi đó đi đây, tâm hồn Tú vẫn trống rỗng.

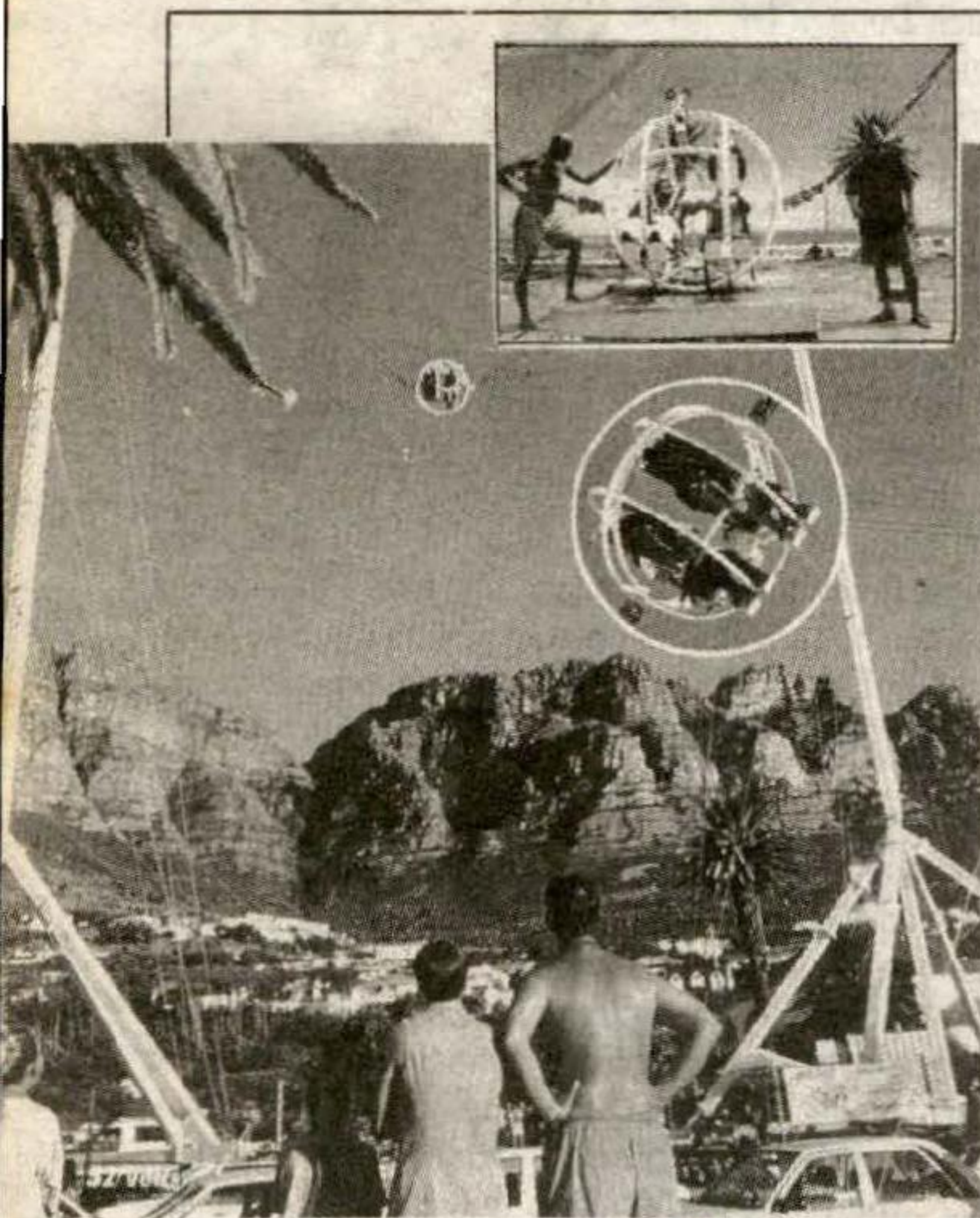
Một ngày chủ nhật mùa xuân năm 1993, Hoàng Tú đi lang thang trong khu chợ bán đồ cổ ở Bruxelles (Bỉ) và bỗng người nhìn chăm chăm vào một chiếc độc

bình Trung Quốc. Hồn quê trời dậy! Tú gọi điện thoại ngay cho cha mẹ ở Bắc Kinh thông báo sẽ về nước, bỏ lại sau lưng cuộc sống vật chất phù du nơi xứ người. Chưa đầy 48 giờ sau khi Tú đến Bắc Kinh, hai viên chức nhà nước đến đề nghị Tú đứng ra mở lớp dạy nghệ thuật múa hiện đại. Sau đó, với vốn đầu tư của mẹ là một nhà doanh nghiệp, Tú tuyển chọn 16 diễn viên múa ở Học viện Trung Quốc để lập một đoàn múa riêng mang tên là *Công ty biểu diễn múa hiện đại Bắc Kinh*. Tháng 1-1996, sau nhiều lần phẫu thuật để thay đổi giới tính, Tú đã xuất hiện trên sân diễn với tư cách một phụ nữ dịu dàng.

TRẦN NGỌC

Theo VSD, 8.6.1997

Tại Nam Phi, môn "Bungee Rocket" (kết hợp những cảm giác nhảy cột dây và bay trên máy bay tiêm kích) đang được ưa chuộng. Trong khối cầu bằng thép, sau khi được thắt dây an toàn, người chơi sẽ được phóng lên độ cao 55m với vận tốc 90km/giờ. Người ta có thể tung lên, tung xuống trong khi ngồi, vì khối cầu sẽ lên-xuống, và quay tròn. Đây là trò chơi dành cho những người thích cảm giác mạnh.

BY

Theo Femme Actuelle

Trò chơi lạ tại Nam Phi

THƯỜNG HẰNG

***Down by the river* (Xuôi dòng) của Edna O'Brien. NXB Farrar Straus Giroux. 265 trang**

Câu chuyện thương tâm dưới đây được lồng trong không khí tranh luận về tôn giáo: một em gái 13 tuổi tại vùng quê hẻo lánh ở Ireland bị chính người cha tàn bạo của em cưỡng dâm nhiều lần. Tất nhiên, em không dám hé răng với bất cứ ai, mà dù có dám đi nữa thì em cũng không thể nói cho cộng đồng Thiên chúa giáo ở đây tin được.

Cuối cùng thì mẹ em biết. Nhưng ngay cả bà mẹ và vị bác sĩ cũng ngượng miệng, không thể và không dám nói thẳng, đôi khi còn nói dối nhau nữa. Ở một xã hội cởi mở hơn và không bị áp lực tôn giáo đè nặng một cách vô lý như thế, mọi chuyện trở nên đơn giản hơn nhiều. Cuối cùng thì bà mẹ cũng đi tới quyết định gửi con gái về một tu viện xa xôi để

tránh người cha xúc phạm, thế nhưng chưa kịp làm, bà đã mất vì ung thư cổ tử cung.

Bụng Mary bắt đầu to ra. Được một phụ nữ giúp đỡ, Mary lẻ ra đã đi qua Anh để phá thai một cách êm thấm (vì ở Ireland đến giờ vẫn không cho phép phá thai) thì một người hàng xóm tộc mạch moi thùng rác, khám phá miếng giấy có ghi địa chỉ một đường đường phá thai, bèn la toáng lên. Cả cộng đồng Thiên chúa giáo ở đây bắt đầu canh cô gái Mary trên từng bước đi. Cuộc phá thai không thành, cô bị đưa ra xét xử.

Thật ra, chẳng ai quan tâm tới tác giả bào thai đó cũng như lý do tại sao. Luật cấm phá thai và đây là dân luật. Ở Ireland, tôn giáo tác động mạnh tới luật lệ pháp lý và theo lời tác giả, luật cấm phá thai đó được yểm trợ mạnh mẽ bởi những phụ nữ sợ tình dục và ghét tự do. Câu chuyện trên đây làm người ta nhớ tới cặp nhân tình bị ném đá tới chết dưới sự cai trị của đạo Hồi theo kiểu Taliban năm rồi. Tội ngoại tình ở đây là thế. Và cũng không chỉ có thế, người phụ nữ ở đây giấu mặt sau tấm mạng che như giấu kín một đời đôi khi còn thê thảm hơn cả nạn cấm phá thai ở Ireland.

Vấn đề điểm sách phê bình văn học ở Mỹ

Hàng năm, tại Mỹ, khoảng 50.000 tựa sách đã ra đời, do vậy mà nếu không có ai phê bình hay giới thiệu sách của bạn trên báo hoặc đài thì coi như "tiêu". Sách của bạn chìm khuất trong hàng ngàn cuốn sách khác chen chúc nhau làm hoa mắt người đọc. Ngay cả cuốn hồi ký của Che Guevara mới ấn hành gần đây (NXB Atlantic) cũng thế. Tuy sự kiện tìm ra bộ hài cốt của Che có nằm đầu các trang báo song nếu như các báo và tạp chí không điểm cuốn sách này thì số phận nó sẽ bi đát ngay. Vì đây là loại đề tài "khó đọc" đối với độc giả Mỹ, thứ hai là tên tác giả (John Lee Anderson) chưa được mấy ai biết tới. Hầu hết các sách của nhà xuất bản này (Atlantic) đều như thế cả. Morgan Entrekin, giám đốc Atlantic nói: "Với chúng tôi, các bài điểm sách quả là yếu tố sống còn".

Thế nhưng điều nghịch lý đã xảy ra. Một mặt, đối với các cuốn sách thuộc loại "blockbuster" (quảng cáo âm ỉ tốn kém) do các diễn viên nổi tiếng viết hay của những người "tai to mặt lớn" nào đó thường xuất hiện trên truyền hình, bạn có "chửi" nó, nó cũng ăn khách như thường. Người ta gọi đây là loại sách

Oprah Winfrey - người đã có công "phát hiện" *Những cây cầu ở quận Madison*

mà số phận đã được định sẵn. Mặt khác, sách của các cây bút ít ai biết tới tùy thuộc vào các nhà phê bình giới thiệu sách báo. Còn nhớ cuốn *The bridges of Madison county* (Những cây cầu ở quận Madison) khi ra mắt chẳng ai thèm mua (bởi thế, tiền bản quyền dựng phim chỉ có 25.000 đôla), sau đó khi Oprah Winfrey, người phụ trách chương trình *Gặp gỡ* khách trên truyền hình làm cuộc phỏng vấn trên cây cầu Roseman có mái che ở Madison, cuốn truyện trên bỗng đắt như tôm tươi suốt mấy năm liền, cho tới khi bộ phim cùng tên do Clint Eastwood thực hiện trở nên nổi tiếng thì truyện trên đã bán tới con số 10 triệu bản.

Sự nghịch lý còn thể hiện rõ: chính ở khu vực của các tác giả ít người biết tới đang nhờ cậy lời giới thiệu mưa móc của các nhà phê bình này, những giải thưởng văn chương có giá trị nhất sẽ được phát ra. Điều nghịch lý này

khá giống với giải thưởng điện ảnh Oscar khi những giải quan trọng nhất thường về tay những phim ế khách.

Thật trái ngược với kỹ nghệ xuất bản ngày xưa ở Mỹ: ngày đó, một tác giả gửi bưu điện bản thảo tới nhà xuất bản, nếu thấy cốt truyện tạm được, họ bỏ tiền vào đầu tư, sách được in và nếu được các nhà phê bình khen ngợi thì sách bán chạy.

Ngày nay, các nhà xuất bản Mỹ xét duyệt một tác phẩm dựa trên nhiều yếu tố khác, chẳng hạn như vị tác giả đó trông bề ngoài có thể hấp dẫn khi lên truyền hình không? Giọng nói của ông ta có tốt không để nói qua làn sóng phát thanh? Và có đủ sức thuyết phục về mặt giao tế lịch lãm để làm chuyển lưu diễn giới thiệu sách? Ngày trước, sinh mạng, số phận một tác phẩm tùy thuộc vào việc nó có được lên trang nhất không, nếu được thì sách sẽ là best-seller. Còn bây giờ, nếu một

tác phẩm được phê bình ngay trang nhất của một tờ báo quan trọng như *New York Times* chẳng hạn, mấy quan chức nhà xuất bản sẽ lấy làm lo ngại tự hỏi không hiểu độc giả có "cảm thấy" sách này "trí thức" quá chăng?

Ngay cả một bài điểm sách phê bình dữ dội chưa chắc đã giết nổi cuốn sách. Nói như thế không hẳn phê bình sách không tác động tới số phận của nó. Năm 1973, nhà văn John Updike "phải lòng" với cuốn *Fear of flying* (Sợ bay) của nhà văn chưa ai biết đến là Erica Jong, sau đó, tác phẩm này nổi tiếng mạnh. Năm 1984, nhà phê bình Reid Bedow yêu thích cuốn truyện của một thương gia ở Annapolis có tựa: *Cuộc săn lùng tàu ngầm Tháng 10 đỏ*. Những bạn đọc nào đã xem Sean Connery ở phim này hẳn nhận ra tên tác giả truyện: Tom Clancy. Năm 1994, Jonathan Yardley khoái truyện *Midnight in the garden of good and evil* (Nửa đêm tại khu vườn Thiện Ác), đến hôm nay, truyện này vẫn còn ở trên danh sách best-seller!

Tóm lại, ngày nay, phê bình sách không còn nắm quyết định vận mạng một cuốn sách, song không có nó, độc giả khó lòng tìm được sách giữa một rừng sách...

Hollywood

VUA VINH BIỆT HAI TƯỢNG ĐÀI:

THIỆU QUÂN

James Stewart: người hùng màn bạc

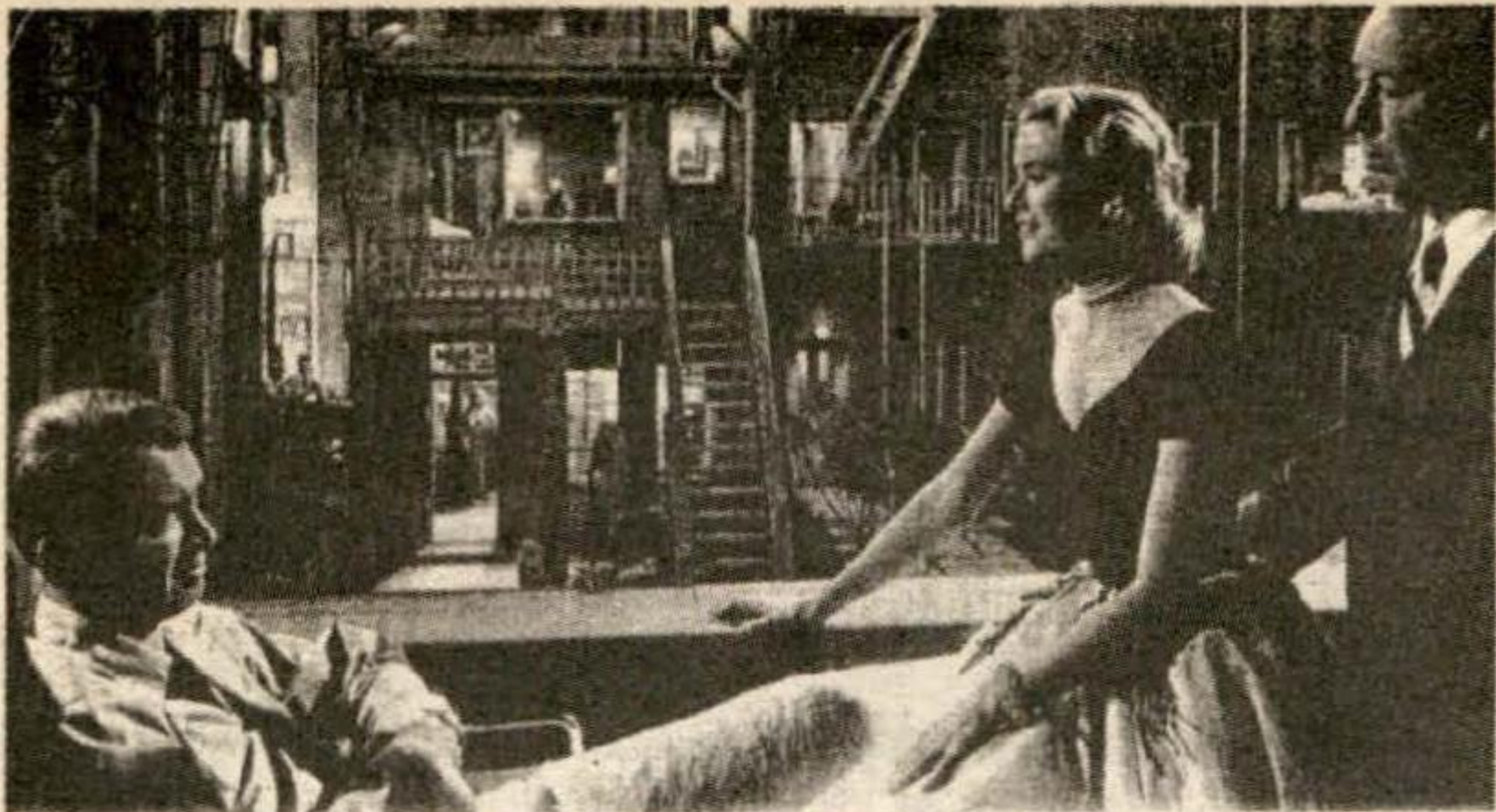
Người hùng màn bạc ở đây không hẳn là một nhân vật cao bồi viên Tây tay kè kè bên bao súng. Đúng, James Stewart cũng đã từng đóng những vai cứu nguy diệt ác như thế, song vai trò người hùng mà ông đóng trên màn bạc còn bao hàm đủ loại vai và trên tất cả, đó là một mẫu người chính nhân quân tử, lương thiện, can đảm, hào hoa phong nhã. Không chỉ thể hiện toàn hình ảnh tốt trên phim, James Stewart ngoài đời còn là một phản ảnh những gì ông thể hiện trên phim, chính vì thế mà Tổng thống Mỹ Bill Clinton ngay khi nghe tin Stewart qua đời ngày 2-7-1997 tại nhà riêng ở Beverly Hills sau một cơn xung huyết phổi, đã tuyên bố: "Nước Mỹ vừa mất đi một kho tàng quốc gia quý giá. James Stewart là một diễn viên xuất chúng, một kẻ ái quốc và là người hào hoa phong nhã. Chúng ta luôn ghi nhớ những vai trò độc đáo mà ông đã thể hiện trên phim qua nhiều thập niên với

các khán giả đủ thế hệ. Như mọi người Mỹ, vợ chồng tôi tiếc thương ông sâu sắc và tin rằng với những tác phẩm điện ảnh sống mãi của ông, tất cả chúng ta

James Stewart và Donna Reed trong phim *It's a wonderful life*

VÀ **JAMES STEWART**
ROBERT MITCHUM

James Stewart và Grace Kelly trong phim *Fenêtre sur cour*

sẽ được nhìn một Stewart bất tử”.

Hầu hết trong số 75 phim ông đã đóng, vai trò của ông là những mẫu người lịch sự, tao nhã, quân tử. Bộ phim đã làm nên một James Stewart là *It's a wonderful life* (Đó là một đời tuyệt đẹp) năm 1946. Đóng cạnh Donna Reed, ông thủ vai một thương gia chán đời, sau cùng tìm thấy cơ may thứ nhì để hiểu được đời đẹp đến thế nào. *It's a wonderful life* cho đến nay vẫn được xếp trong danh sách những bộ phim được yêu mến nhất. Trong một bộ phim nổi tiếng khác là *Mr. Smith goes to Washington* (Ông Smith đến Washington) chiếu năm 1939, Stewart đóng vai một thượng nghị sĩ trẻ, sống có lý tưởng, can đảm thách thức những âm mưu ở hậu trường hay những cuộc vận động hành lang bí ối ở Quốc hội. Trong phim này, nhân vật do James Stewart đóng đã đồng dục thốt lên một câu được mọi người nhớ mãi: “Tôi sẽ không ném cho anh hai xu nếu như những dự luật của các anh không xuất phát từ lòng tốt và vì mọi người”.

Nữ diễn viên Betty Hutton từng đóng chung với Stewart năm 1952 trong phim *The greatest show on Earth* (Màn trình diễn lớn nhất thế giới) nói về ông

như sau: “Stewart đúng là một con người vĩ đại. Tất cả những gì ông đóng trên phim đều là của ông ngoài đời”. Ngoài đời, ông sống khiêm tốn như cậu con trai tình lẻ, đi nhà thờ thường xuyên, chỉ cưới vợ một lần duy nhất (điều hiếm thấy ở Hollywood) kéo dài những 45 năm. Trong Chiến tranh thế giới lần thứ hai, ông được đưa sang châu Âu chỉ huy một đội oanh tạc cơ ném bom, bay 20 phi vụ, được tặng Huân chương thập tự không kỵ. Là một người con tận tụy, ông thường về giúp đỡ bố mẹ ở Indiana, bang Pennsylvania.

Frank Capra, đạo diễn phim *Ông Smith và Đó là một cuộc đời...* nhận xét về Stewart: “Đây là một trong số hiếm hoi những diễn viên đạt tới mức độ diễn xuất như không diễn gì cả”. Một trong những đạo diễn thích làm việc với ông là Alfred Hitchcock, vua kinh dị. Ông đã đóng những phim của Hitchcock như *Vertigo* (Cơn choáng, đóng với Kim Novak), *Rope* (Sợi dây thừng), *Rear window* (Cửa sau)... và với đạo diễn John Ford chuyên làm phim cao bồi kinh điển các phim như *How the West was Won* (Làm sao chinh phục được miền Tây), và *Two rode together* (Cả hai cưỡi ngựa

xem hoa)...

Sinh năm 1908, James Stewart tên thật là James Maitland Stewart, biết đóng phim từ khi là hướng đạo sinh và đóng một số cảnh trong phim hướng đạo, sau đó, ông học ngành kiến trúc ở đại học đường Princeton nổi tiếng. Ông chơi phong cầm cho một ban kịch đại học và sau khi ra trường xin vào hí viện của Đại học Massachusetts. Nơi đây, ông gặp và quen Henry Fonda - một khuôn mặt lớn khác của Hollywood. Ông đoạt Oscar nhờ vai anh nhà báo bị một quả phụ hư hỏng mối chài trong phim *The Philadelphia Story* (Câu chuyện Philadelphia), đóng chung với Catharine Hepburn. Ngoài ra, ông còn được đề cử Oscar qua phim *Ông Smith tới thủ đô*, vai George Bailey trong phim *Đó là một cuộc đời...*, một gã kỳ quặc kết bạn với con chuột trong phim *Harvey* (1950) và luật sư trong *Bản phân tách một vụ án mạng* năm 1959... Vợ của ông, bà Gloria, chết năm 1994. Từ đó, ông lui về ẩn dật trong niềm tiếc thương người vợ cho đến khi qua đời ở tuổi 89.

Robert Mitchum: 100 phim nhưng chưa hề đoạt Oscar

Bạn đừng lấy làm lạ về chuyện này, bởi lẽ cho đến nay, qua 69 lần tổ chức Oscar, chỉ có 69 nam diễn viên đoạt Oscar vai chính mà Hollywood thì tài danh vô số kể. Những kẻ kém may mắn như Robert Mitchum còn khá nhiều, chẳng hạn Cary Grant, một tượng đài khác.

Sinh ngày 6-8-1917 tại Bridgeport, bang Connecticut, Mitchum là con của một người lính gốc Ireland và một người mẹ gốc Na Uy. Sau đó, cha chết sớm, mẹ tái giá, 16 tuổi, Mitchum vào đời

sớm, làm đủ nghề, từ thợ mỏ than đến võ sĩ quyền Anh và sau cùng là ở rạp hát. Từ kịch, anh nhảy sang điện ảnh và lên đài danh vọng bằng phim *Câu chuyện về anh lính Joe* (The story of G.I Joe) năm 1945. Vai trung úy Walker trong phim này giúp Mitchum được đề cử Oscar một lần duy nhất trong đời và dĩ nhiên, là rớt đài sau đó. Ông cũng đóng *Giòng sông vĩnh biệt* (The river of no return) với Marilyn Monroe.

Mitchum còn nổi tiếng qua phim *Cape fear* (Tột cùng sợ hãi, đã có video ở Việt Nam) đóng cạnh Gregory Peck nói về một luật sư kết án oan một tội phạm khiến tên này tìm trả thù xưa khi y mãn hạn. Phim này sau này được Robert de Niro và Nick Nolte dựng lại trong phim cùng tên. Ông cũng đóng phim *Con gái của Ryan*... Khán giả thường quen mặt Mitchum trong bộ đồ

Robert Mitchum trong phim *The Hunter*

lính màu xanh hơn mọi vai khác như trong *Ngày dài nhất* (The longest day).

Mitchum nổi tiếng vì thái độ khinh thường giới đạo diễn và chủ hãng phim Hollywood.

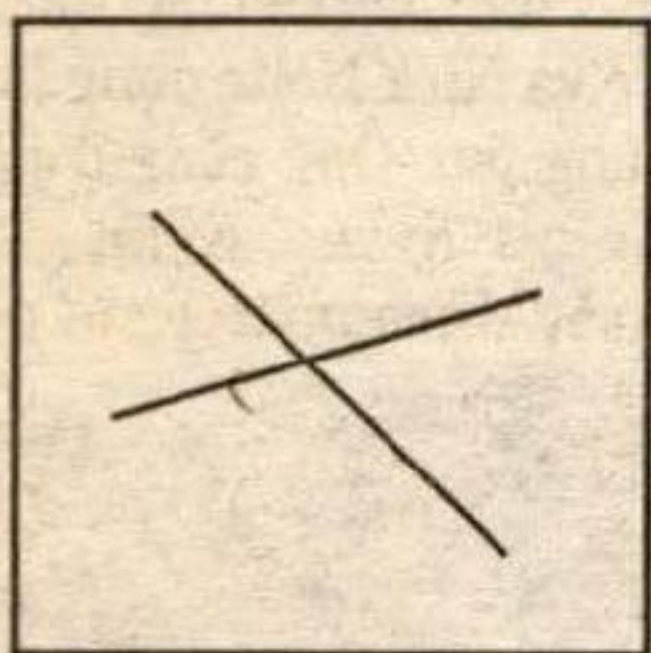
Ông tiếp tục đóng phim mãi đến năm 70 tuổi. Một số phim cuối đời là của truyền hình như *The winds of war* (Gió chiến tranh) hay *War and remem-*

brance (Chiến tranh và sự tưởng nhớ). Ông mất vào ngày 2-7-1997 vừa qua, thọ 79 tuổi.

Hai con trai của ông là Jim và Christopher cũng nhảy vào điện ảnh. Và khán giả Sài Gòn năm 1973 hẳn đã xem phim *Tình thù rục rắng* với Chris Mitchum đóng. Tuy thế, đến nay, họ vẫn chưa "lên" nổi. ■

HÌNH ĐIỂN

hoạt kê

Sau khi khảo các sĩ tử "về đích" ở anh bạn Từ điển TGM 247, cánh *Hình điển* còn cố gắng "khai thác" ở đề ra này. Kết quả là những vị "vớt vát" thêm đó đã cùng với những "ý kiến" khác giạt 7 giải kê:

- *Giám thị nhìn em, giám thị trừng*

Em nhìn giám thị, nước mắt rung... (Phan Thị Tú Anh, 27 Huỳnh Hữu Nghĩa, Mỹ Tú, Sóc Trăng)

- *Bài thi phạm lỗi mất rồi*

Thế là "đứt" cả một thời học sinh

Buồn phiền sang cả phụ huynh...

(Nguyễn Đình Khước, Tổ 19, P. Minh Xuân, TX. Tuyên Quang)

- *Đơn giản là biển báo: "Sắp có ngã tư"!*

(Đặng Minh Xuân, 25/1 Bến Cá, Nha Trang, Khánh Hòa)

- *Thứ nhất hay chữ, thứ nhì dữ đòn...*

(Dương Hồng Đăng, 10A1, PTTH Lê Hồng Phong, Nam Định)

- *Ảnh chụp con cá thia lia đá cái bóng của nó trong bình.*

(Trần Duy Phương, 162A/6 Trần Hưng Đạo, TP. Cần Thơ)

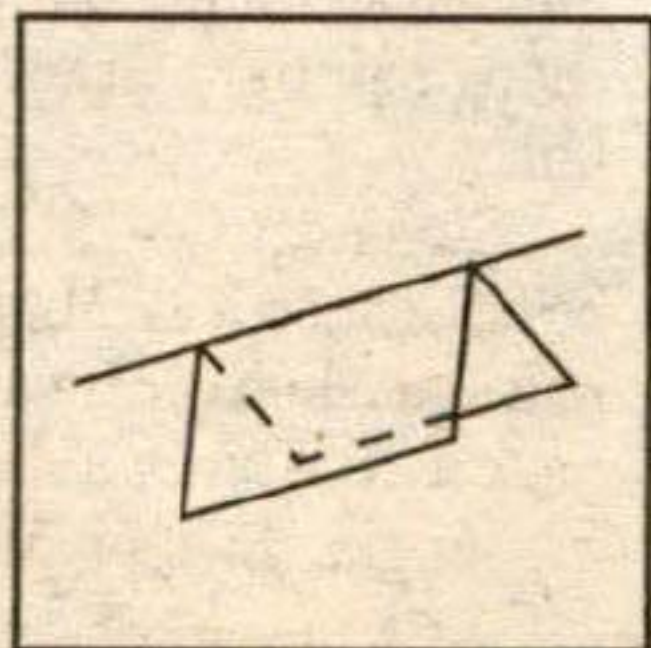
- *Áp giải tội phạm nguy hiểm: phải còng ở cùi chỏ!*

(Nguyễn Thị Thơm, Q.5, TP. Hồ Chí Minh)

- *"Vũ khí" đáng sợ của các biên tập viên đối với những người "tập tọc" viết bài.*

(Mai Đình Phẩm, 15 Chợ Lâm, Ý Yên, Nam Định)

Trưởng tràng mong muốn các "hoạt hình viên" năng động và sáng tạo hơn nữa khi đặt bút kê đề ra của Hoài Thắng (Nam Định) ở bên. Kết quả sẽ xuất hiện ở TGM 252.

Một tiệm thuốc Bắc ở Mỹ do chủ nhân tự tay bốc thuốc

CAO ĐÓN HOÀN TÁN ở Bắc Mỹ

Dân chúng Canada, Mỹ, Mexico ngày càng kinh ngạc trước khả năng làm tăng cường sức khỏe và trị các bệnh thông thường của dược thảo từ Đài Loan, Trung Quốc, Hàn Quốc nhập vào Bắc Mỹ. Hiện nay, ngày càng có nhiều người ở Bắc Mỹ quay qua dùng "thuốc Bắc" và người ta thấy xuất hiện ở Canada và Mỹ những tiệm "thuốc Bắc" do chính người Canada hay Mỹ làm chủ và... bốc thuốc!

Ngoài những tiệm "thuốc Bắc" cổ truyền của người Trung Quốc định cư tại Canada và Mỹ, do chính người Trung Quốc bốc thuốc cho đồng bào họ, ngày nay ở Bắc Mỹ, có những tiệm "thuốc Bắc" hiện đại do chính người bản xứ làm chủ và bốc thuốc. Các ông bà chủ này đều là y sĩ có bằng cấp y khoa về đông dược đảng hoàng (gọi là *herbal medicine*). Họ gọi thuốc Bắc là *herbal products*, cũng viết chữ Trung Quốc bên cạnh chữ Anh. Các tiệm "thuốc Bắc" hiện đại này ngoài các học đưng dược thảo, còn có thuốc chai dạng điều chế sẵn đã được cơ quan y tế kiểm nghiệm. Rồi có một sách thuốc cho khách hàng tham khảo,

máy khám bệnh, máy vi tính... (xem ảnh). Tiệm thuốc Bắc của y sĩ Heather Granato ở Hollywood được khách hàng Mỹ đến “hốt thuốc” hàng ngày, có cả các diễn viên điện ảnh nổi tiếng! Các khách hàng này đã tin tưởng mãnh liệt vào khả năng trị bệnh của tòi, của gừng và họ cho biết rằng uống “thuốc Bắc” đem lại *sức khỏe tự nhiên* rất kỳ lạ: da dẻ hồng hào, sức lực bền bỉ, giảm béo mập rất mau, tóc mượt, ăn ngon, ngủ khỏe... rất hạnh phúc!

Y sĩ Heather Granato nói: “Thuốc Bắc bán còn nhanh hơn Tây dược. Theo tôi biết thì hiện nay có hàng chục triệu người Mỹ thích dùng thuốc Bắc mỗi khi mắc bệnh thông thường như cảm sốt, cúm, đau đầu, đau bụng, tắt kinh... Các tiệm thuốc Bắc ngày càng nhiều và đã có sự cạnh tranh. Tiệm của chúng tôi phải có nhiều thuốc hơn trước đây, để có thể giữ khách”.

Tiệm thuốc của y sĩ Heather Granato đã có tới 140 loại dược thảo nhập từ Trung Quốc, Đài Loan, Hong Kong, Hàn Quốc, Nhật Bản... Có cả các loại quý hiếm từ Tây Tạng nữa!

Theo số liệu của cơ quan *Natural Foods Merchandiser* của Mỹ, là cơ quan hiện đang quản lý ngành “thuốc Bắc” ở Mỹ, thì chỉ riêng tại Mỹ trong năm 1996, doanh số của “thuốc Bắc” đạt tới 11,5 tỉ đôla. Dự trù, trong năm 1997 sẽ tăng thêm 25% nữa!

Người ta còn có thể mua “thuốc Bắc” được điều chế sẵn, gọi là *Elixir Tonics* hoặc *Natural Elixir* tại các siêu thị thực phẩm (health food supermarkets), như siêu thị khổng lồ *Whole Foods Market* hay *Wild Oats* ở California. Các loại “thuốc Bắc” này được điều chế dưới dạng bột hoặc viên, hoặc nước, không khác gì “cao đơn hoàn tán” mà chúng ta rất quen ở Á Đông. Có điều là ở Bắc Mỹ, quy trình

chế tạo “cao đơn hoàn tán” được kiểm soát nghiêm ngặt và rất khoa học. Giá cũng khá đắt. Chẳng hạn, một chai thuốc nước trị cảm lạnh giá 25 đôla, một chai thuốc nước trị bệnh cúm giá tới 30 đôla, uống trong vòng 1 ngày! Theo y sĩ Heather Granato, giá “thuốc Bắc” rất đắt so với Tây dược vì quy trình sản xuất thủ công, mất rất nhiều thời gian. Chẳng hạn từ nhân sâm và gừng, phải mất 1 tháng mới trích ra được thuốc bổ “gingko tonic”. Dù đắt, khách hàng vẫn rất chuộng! Một yếu tố nữa khiến cho người dân Bắc Mỹ thích dùng “thuốc Bắc”: có thể trộn thuốc với nước trái cây, sữa, nước ngọt... và uống dễ dàng. Một giáo sư y khoa Mỹ lớn tuổi, ông Jeff Stein, ở Beverly Hills, Los Angeles, giải thích: “Thuốc Tây chuyên trị các bệnh đau, ngứa là chờ đau mới trị. Còn “thuốc Bắc” có khuynh hướng ngừa bệnh”.

Chỉ riêng ở vùng Los Angeles bang California, Mỹ, đã có hơn 100 tiệm “thuốc Bắc” do chính người Mỹ mở ra, đứng bốc thuốc cho khách hàng. Còn có một công ty “thuốc Bắc” gọi là *Nature Company* liên doanh với Đài Loan, chế tạo “cao đơn hoàn tán” cung cấp cho các tiệm “thuốc Bắc” trên toàn Bắc Mỹ.

Lại có những quán cà phê gọi là *The Newsroom Cafe* ở Los Angeles chuyên bán cà phê có kèm “thuốc Bắc” dưới dạng “nước uống bổ” (herbal soft drinks). Ở San Francisco cũng có những tiệm cà phê tương tự.

Tóm lại, theo nhận xét của y sĩ Heather Granato và giáo sư Jeff Stein, thì “thuốc Bắc” đang trên đà tấn công thuốc Tây ở các nước Bắc Mỹ và dân Bắc Mỹ đã khám phá một cách muộn màng nhưng vô vấp giá trị quý báu của “cao đơn hoàn tán”.

TRÍ TƯỜNG

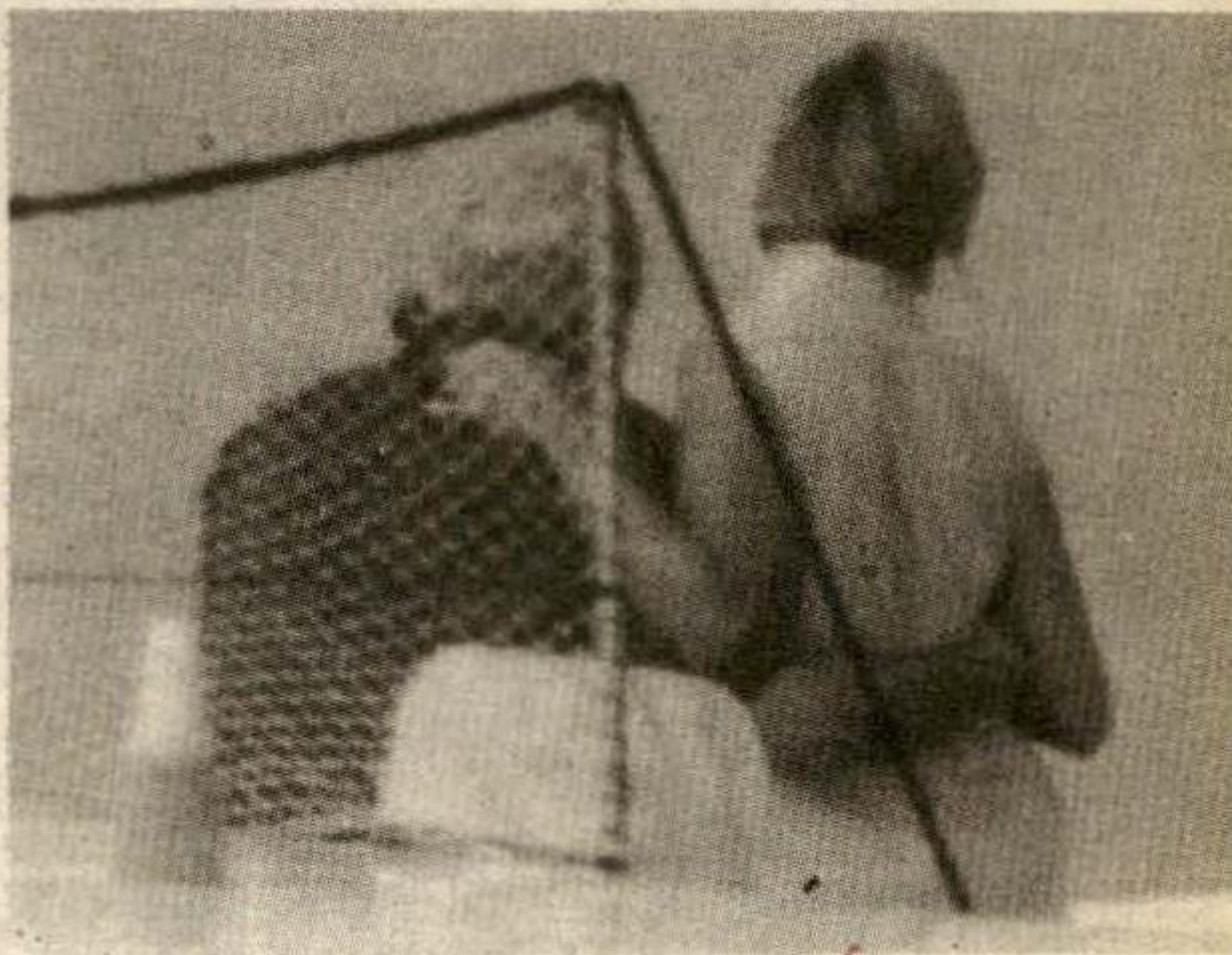
Theo Los Angeles Times, 7.1997

Diana

VÀ “HỘI CHỨNG JACKIE”

Mùa hè năm ngoái, Mohamed, chủ nhân một cửa hàng rất lớn ở Luân Đôn, Harrods, đã mời Diana tới nghỉ mát tại Saint-Tropez, nhưng nàng đã từ chối. Nàng đợi hoàn tất các thủ tục ly dị với thái tử Charles vào ngày 15-7-1996 và muốn ổn định tinh thần để sống thoải mái với các con. Nhưng năm nay, lời đề nghị (không sổ sàng) ấy được lặp lại. Và lần này Diana chấp thuận. Ngày thứ sáu, chiếc máy bay riêng của Mohamed đã đưa Diana tới Cannes

cùng với hai cậu con trai, William và Harry. Hôm sau, họ gặp Mohamed và vợ ông ta, Heini, người Hà Lan. Nhưng chủ nhân chưa mời họ lên chiếc du thuyền “Sakara” trị giá 4 triệu đôla. Ông

Diana và Mohamed trên du thuyền “Sakara”

Ngày thứ bảy vừa qua, tại Saint-Tropez, công nương Diana đã bước lên chiếc du thuyền lòng lầy của Mohamed Al Fayed, một đại thương gia Ai Cập, tuổi xấp xỉ thất tuần. Một paparazzi (thợ săn ảnh lén) đã chụp được một tấm hình tuyệt vời: Mohamed quàng lưng Diana, và Diana khoác tay lên vai chủ nhân của du thuyền. Sự kiện ấy đã làm chấn động dư luận nước Anh. Người ta e rằng Diana bị “hội chứng Jackie”. Một phiên bản của cuộc tình Jackie Kennedy với vua tàu biển Aristote Onassis.

Diana sửa soạn rời ca nô để lên du thuyền

ta đã dành cho các quý khách 2 biệt thự đồ sộ nằm kế nhau và cũng ở gần đó. Họ được tự do tổ chức những ngày nghỉ. Sáng chủ nhật, Diana cùng với hai con bước xuống cái cầu tàu ở dưới chân biệt thự. Nàng mặc chiếc maillot một mảnh màu xanh lục, với một dải lụa vắt ngang hông. Tươi cười và lông lẩy, bằng một cái nhún nhẹ, Diana nhảy xuống chiếc "Cujo", và chiếc ca nô này đưa cả ba mẹ con tới chiếc thuyền buồm "Junikal" neo ở ngoài khơi. Cũng như hôm trước, Diana tắm nắng trên boong tàu; nàng chỉ ngừng để vui chơi với hai con trong vài phút hoặc để thực hiện những thao tác thư giãn.

Trong thời gian ấy, Mohamed và Heini ở lại trên du thuyền "Sakara" với các con họ. Mãi quá trưa về chiều, Diana và hai tiểu hoàng tử mới tới gặp họ. Nhà tỉ phú Ai Cập niềm nở tiếp đón các vị khách quý. Rất tự nhiên và cũng rất thân

mật, ông ta quàng lưng Diana trong lúc Diana khoác vai ông ta. Cử chỉ ấy với những người khác thì không sao, nhưng với Diana thì là cả một xi-căng-đan! Giới quý tộc Anh cảm thấy gai mắt và chê trách Diana đã nhận lời mời của nhà tài phiệt Ai Cập. "Thật là khó coi khi Diana giơ mặt ra với một nhân vật ít đáng được tin cậy". Tất nhiên, báo chí Anh không thể nào bỏ sót sự kiện này. "Để cho vị vua tương lai của chúng ta kế cận một cá nhân như thế, phải chăng đó là một cách giáo

dục con cái của Diana?"

Dù sao mặc lòng, Mohamed vẫn bị coi như một người không thật sự hào hoa phong nhã. Mohamed (68 tuổi) và hai em ông ta, Ali và Salah, trong năm 1985 đã mua lại toàn bộ công ty *House of Fraser* và cửa hàng lớn nhất của họ, Harrods, với giá 615 triệu bảng trả bằng tiền mặt. 5 năm sau, một chuyển biến bất ngờ. "Các cổ đông của *House of Fraser*, báo chí, các chủ ngân hàng của công ty này, đã cho rằng họ bị anh em Mohamed lừa bịp", một bản báo cáo dày 752 trang được chứng minh bởi một bồi thẩm của tòa thượng thẩm khẳng định. Anh em Mohamed đã làm giả giấy tờ hộ tịch để xóa bỏ dấu vết tội lỗi của mình. Nghiêm trọng hơn, tài sản của họ có nguồn gốc đáng ngờ, hơn thế nữa, có thể do lừa đảo mang lại. Trong thời gian dàn xếp nội vụ, tài sản của họ đã sụt đi một nửa. May mắn thay, nhờ quốc vương

Brunei, người đã chịu ơn Mohamed, đã kén rể cho Mohamed vay 573 triệu bảng để được sở hữu *House of Fraser*.

Trước sự ồn ào của dư luận, các phát ngôn viên của Diana đã có ở trong tay một con chủ bài giá trị: chính thái tử Charles và Nữ hoàng đã đồng ý để Diana nhận lời mời của Mohamed. Chuyến đi chơi của nàng trên du thuyền "Sakara" cũng được sở an ninh hoàng gia chuẩn bị chu đáo. Các đơn vị bảo an và quân sự luôn ngấm bảo vệ Diana và các con nàng. Và lại, nữ hoàng Elisabeth II cũng tin cậy Mohamed, người đã tổ chức những cuộc đua ngựa ở Windsor. Nữ hoàng nghĩ rằng ông ta chỉ muốn những điều tốt cho cô con dâu cũ của bà. Cách đây mấy tháng, Mohamed đã đề nghị Diana làm cố vấn cho nhóm của ông ta. Diana từ chối, nhường chân ấy cho Raine Spencer, bà vợ thứ hai của thân phụ nàng.

Ngoài ra, Diana quen biết Mohamed từ nhiều năm nay - giới thân cận của Diana biện bạch, những chuyến đi nghỉ mát không chính thức ấy chỉ để biểu tỏ

khả năng hòa nhập của nàng với mọi giới và những lời nói xấu kia chẳng có một chút giá trị nào cả.

Những người bên vực Diana nhấn mạnh về sự hiện diện của bà vợ Mohamed ở trên du thuyền, để đánh tan mọi sự ngờ vực. Nhưng các đối thủ của Diana thì cứ nằng nặc cho rằng "tình bạn" của Diana với một ông già gần 70 là một thứ tình cảm tội lỗi. Họ so sánh trường hợp của Diana, một phụ nữ trẻ đẹp mới ly dị, với trường hợp của Jackie Kennedy, quả phụ trẻ. Hai người đàn bà đang có những nỗi buồn thê thiết, ngự trên một du thuyền, gần một người đàn ông giàu có, tránh sao khỏi bị lung lạc.

Về phần Diana, nàng đã trải qua nhiều cơn bão tố, nên bây giờ không muốn bám víu vào cái ngôi vị mà lúc nào nàng cũng phải nghiêm túc, coi nó như một cái phao. Ai muốn nói muốn nghĩ thế nào về nàng, mặc họ. Nàng được tự do, sung sướng, thế là đủ.

PHAN NGHỊ

Theo Paris - Match, 26.7.1997

CẮT TÓC VẬY MỚI VUI!

Tại Tokyo (Nhật), phòng cắt tóc cho trẻ con được trang bị trông khác hẳn chỗ dành cho người lớn. Trong khi cô thợ cắt tóc cho bé Keisuke East Hara, 3 tuổi, bé được ngồi trên xe hơi (thay cho ghế đầu) và được xem video nữa chứ. Tiệm cắt tóc trẻ con Zusso này thuộc Cửa hàng tổng hợp Takashimaya, Tokyo.

LÊ HUY

Theo AFP, 23.6.1997

Lúc còn nhỏ, Patricia Gandin sống khắp khênh mà không ai rõ tại sao. Một bé gái không gặp chuyện gì rắc rối sống với cha mẹ là nông dân ở thôn quê. Cũng chẳng ai để ý đến việc cô bé không hòa hợp lắm với cha, mà em biểu lộ bằng cách đọc đi đọc lại truyện *Vô gia đình* của Hector Malot, hay qua những truyện ngộ nghĩnh do em viết. Chẳng hạn, chuyện hai đứa trẻ đi tìm cha tại một thành phố xa lạ ở Đức - với cái tên chẳng đọc nổi - mà Patricia viết lúc 7 hay 8 tuổi.

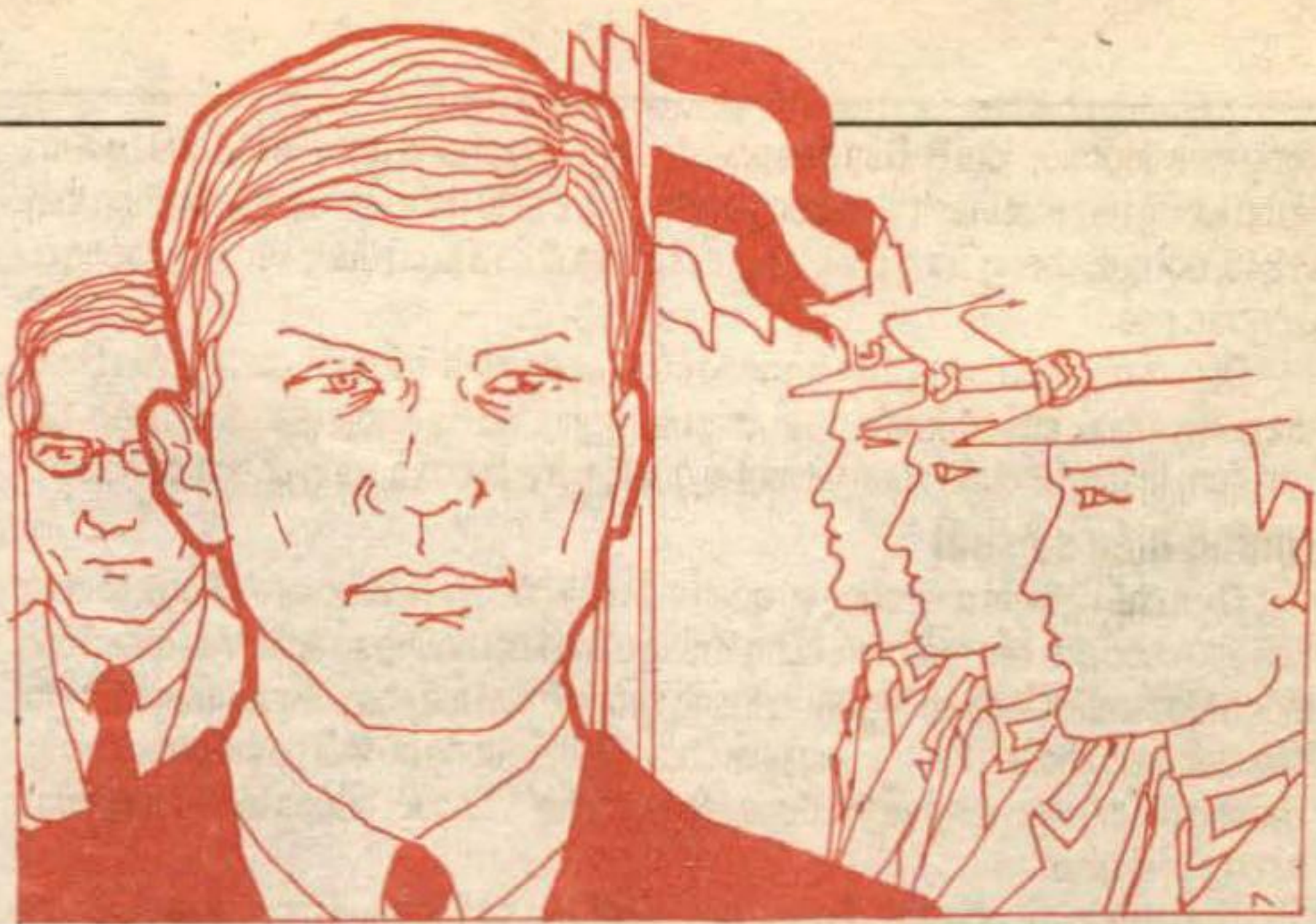
Mãi về sau này, ở tuổi 43, Patricia mới khám phá rằng người thân giấu bà một việc: cha bà không phải là cha ruột. Có quá nhiều nụ cười đầy ẩn ý, những lời nói bóng gió, những chi tiết do người mẹ buột miệng nói ra về Lorenzo Fonti - một người bà yêu trước khi lấy chồng. Patricia bắt đầu tự vấn, điều tra, đặt câu hỏi với mẹ cho đến khi người mẹ thú nhận: "Phải, con là con gái của Lorenzo Fonti". Patricia (hiện là phóng viên của tạp chí *Elle*) viết: "Tôi đã trải qua một giai đoạn vô cùng khó khăn. Cuộc sống bị đảo lộn, tôi mất tất cả mọi chuẩn đích, 43 năm tôi sống dưới một lý lịch khác. Và rồi nhìn lại, tôi đã tìm được một sự thanh thản mới. Bây giờ, tôi điềm tĩnh và vững vàng hơn". Từ lúc đó, Patricia không còn "khập khênh" nữa.

Về những sự kiện người lớn thường giữ kín: con ngoại hôn, con nuôi, tự tử, bệnh tật, điên cuồng, hôn nhân không tương xứng... François Vigouroux - nhà tâm lý và nhà văn - nhận xét: "Bí mật gia đình có thể thấy ở khắp nơi. Chỉ cần một giai thoại, một lời bóng gió, một sự ngẫu nhiên, chúng sẽ đột ngột lộ ra. Những vùng tối ấy được ngụy trang để giấu đi nỗi bất hạnh hay lỗi lầm".

Chính François Vigouroux đã phải chờ đến khi tóc điểm sương (50 tuổi) mới phát hiện một bí mật gia đình. Mẹ ông, luôn xử sự như một thị dân giai cấp trung lưu, xưng hô trình trọng với chồng trước mặt mọi người, luôn tự giới thiệu như con gái một chủ nhà in ở khu La tinh, thực ra, bà lại xuất thân từ một gia đình thợ thuyền ở Belleville. Bà đã cắt mọi liên lạc với cha mẹ. Cả hai đã chết mà không được nhìn mặt con gái. François Vigouroux kể: "Trong 60 năm trời, mẹ tôi đã triển khai mọi mưu mẹo để che giấu sự thật. Phát hiện đó đã khiến tôi mong mỏi được gặp những nạn nhân đồng cảnh khác để viết một quyển sách về chủ đề này". Đó là hoàn cảnh ra đời của quyển *Bí mật gia đình*, với 12 truyện về những dối trá và cũng là sự thật. Chẳng hạn, Marie khám phá mẹ mình là một phụ nữ Việt Nam mà người ta bảo rằng đã chết. Thật ra, bà bị chồng - một sĩ quan Pháp, bỏ lại tại một trại của Việt Minh ở gần Hà Nội. Hay chuyện "những thiếu nữ hoa": người mẹ độc thân, dùng tên các loài hoa đặt tên cho con gái rồi bỏ rơi con.

Hiện nay, chung sống tự do hay gia đình đổ vỡ chẳng còn là chuyện gây tai tiếng. Trong số những người mẹ độc thân, có Claire Chazal, phóng viên nổi tiếng

Những "VÙNG TỐI" của gia đình

thủ quốc gia, với đội quân truyền thông hùng hậu và đại tiệc sau đó. Đại lễ diễn ra trên một địa điểm dành riêng cho biến cố này ở Orly (được gọi là sân X) với 243m thảm đỏ trải dài. Ba lực lượng quân sự: bộ binh, không quân và hải quân đều có mặt, với 570 quân nhân bồng súng chào theo nhịp trống và kèn đồng của đội quân danh dự. Sau lễ, thảm đỏ được cuộn liên một mạch và có thể nặng đến nửa tấn nếu ngấm nước mưa. Đại lễ còn đòi hỏi 45 lá cờ của quốc gia khách đứng cạnh ngán ấy quốc kỳ Pháp. Kho cờ của công ty *Aéroports de Paris* lâu nay thuộc vào loại lớn nhất nước Pháp, với 4.264 lá cờ của 170 quốc gia. Cờ của các nước mới như *Tchetchénie* được gấp rút bổ sung.

Tòa nhà danh dự ở sân bay Orly, dành đón tiếp các nguyên thủ quốc gia và vua chúa, được trang hoàng bằng những tấm thảm *Gobelins* 6,20 x 3,76m, thảm *Savonnerie* thời vua Louis XIV, hai thảm *Beauvais* và một tấm nhiễu hoa thể hiện chiến trận Fontenoy, hai ghế bành vàng phủ nhung xanh da trời thời Đế chế dành cho hai đệ nhất phu nhân và một chiếc bàn thấp kiểu Trung Quốc. Tất cả những món đồ ấy được mượn ở Kho động sản quốc gia, chở về đây nhân cuộc đi thăm của một yếu nhân nước ngoài, rồi được trả về kho ngay sau đó. Trị giá các đồ đạc ấy lên đến nhiều triệu franc. Một người bán hoa được chính thức giao nhiệm vụ trưng hoa trong phòng. Thường thấy nhất là huệ tây, tuy hoa này là biểu tượng của nước Pháp trong quá khứ. Tiền hoa cũng lên đến nhiều chục ngàn franc.

Một số cuộc thăm chính thức lại có sự hiện diện đông đảo "người nhà" của khách. Thường đó là trường hợp các nguyên thủ quốc gia châu Phi. Vài trăm người mang quốc tịch nước này được đại sứ quán họ đưa đến tận sân bay để biểu lộ niềm vui bằng các cuộc nhảy múa và ca hát. Chẳng hạn, chuyến thăm chính thức của Tổng thống Mobutu của Zaïre trước đây, trong trang phục da báo.

Nghi lễ kèm phần long trọng hơn dành cho những chuyến đi thăm chính thức vì

công việc được xếp loại B. Dẫn đầu phái đoàn không phải là nguyên thủ quốc gia mà là thủ tướng hay một thành viên trong chính phủ. Chiều dài thảm đỏ chỉ còn 80m thay vì 243, đội quân bóng súng chào ít người hơn và chỉ 13 lá cờ được kéo lên, không có diễn văn ngắn.

Đối với những chuyến đi thăm riêng của các nguyên thủ quốc gia hay vua chúa, được xếp loại C, cuộc đón tiếp do trưởng ban nghi thức Bộ Ngoại giao đảm nhận. Chỉ còn 40m thảm, 13 quân nhân và một sĩ quan, với 2 lá cờ và cũng chẳng có hoa.

Những điều sơ suất

Điển chế nghiêm ngặt cùng sự quen việc của công ty *Aéroports de Paris*, tổ chức hơn 200 cuộc đón tiếp mỗi năm, cũng không tránh khỏi những sơ suất. Vừa qua, Tổng thống Mozambique đã không tìm ra thang xuống ở cửa máy bay. Sau khi suýt đặt một bàn chân vào khoảng không, ông phải chờ một khắc đồng hồ mới có thể bước xuống. Thường những việc vụng về thế được xếp loại "nhẹ" và người ta luôn biết tránh những sự cố ngoại giao.

Ngoài ra, nước chủ nhà còn phải biết tôn trọng sở thích của mỗi vị khách. Chính bộ phận ngoại giao của quốc gia khách có nhiệm vụ cho nước chủ nhà biết những điều nên tránh. Chẳng hạn, ta khó thể tưởng tượng bà Benazir Bhutto (cựu thủ tướng Pakistan) lại rất sợ hoa, chỉ vì nó không đem lại cho bà sự may mắn ở trong nước, do các cử tri đã quay lưng với bà. Với những người khách không thích kẻ khác cao hơn mình, mà khách lại có chiều cao khiêm tốn, trường hợp này xem ra gai góc hơn. Tổng thống Pháp Jacques Chirac cao gần 2m không thể khom người đón khách, chỉ còn cách khách phải dùng loại giày có miếng đệm gót bên trong.

Những ngoại lệ

Dù nghi thức không dự trừ Nhà nước phải đón tiếp các cá nhân, tuy vậy, trên thực tế, trường hợp này vẫn xảy ra. Bill Gates, chỉ là một doanh nhân, nhưng con người giàu nhất thế giới này cũng được hưởng một sự đón tiếp ngang với một nguyên thủ quốc gia trong lần ghé thăm Paris vừa qua.

Đương nhiên, vua Brunei cũng được đón tiếp long trọng vì ông là nguyên thủ quốc gia, dù quốc gia ấy nhỏ bé đến đâu đi nữa.

Một công dân bình thường có thể hưởng một sự đón tiếp đặc biệt nếu họ đạt một mức vinh quang nào đó, như một diễn viên, một văn sĩ, một nhạc sĩ danh tiếng. Những công ty hàng không sẽ mở những phòng khách lỏng lẻo lấy trước họ và nhân vật nổi tiếng ấy không phải tuân theo một sơ quy định cơ bản, như trình giấy thông hành. Đó là trường hợp ban nhạc Rolling Stones, trong chuyến biểu diễn ở Nhật trong những năm 1970. Biết được điều này, ca sĩ Pháp Michel Polnareff, đến sân bay cùng ngày, cũng từ chối trình giấy thông hành. Anh chàng phải ra về "giận dữ" nhiều giờ trước khi được chấp thuận cho qua. Nhưng cũng đừng quên rằng ban nhạc Rolling Stones cũng từng bị hải quan tóm cổ khi mang theo một số chất... không được phép.

KIM NGÂN

Theo Réponse à tout, 1997

XA LỘ THÔNG TIN VIỆT NAM - THẾ GIỚI TUẦN QUA

• **CUỘC TRƯNG BÀY “MỘT SỐ HÌNH ẢNH KHU DI TÍCH THÁNH ĐỊA MỸ SƠN”** (Duy Xuyên - Quảng Nam) đã diễn ra tại Viện Bảo tàng lịch sử Việt Nam ngày 29-7-1997 nhằm hoàn thiện hồ sơ khu di tích, trình Hội đồng di sản thế giới công nhận là di sản thế giới, nhân 100 năm ngày phát hiện thánh địa này (1898-1998). Với 17 công trình được xây dựng từ thế kỷ VII đến thế kỷ XIII, Mỹ Sơn là trung tâm kiến trúc quan trọng nhất của vương quốc Champa trải dài từ Quảng Bình đến Bình Thuận ngày nay.

• **“NHỮNG NGÀY ASEAN TẠI TP. HỒ CHÍ MINH”** lần 2 diễn ra từ ngày 3 đến ngày 10-8-1997 tại Nhà văn hóa Thanh niên là đợt hoạt động nhằm kỷ niệm 30 năm thành lập tổ chức ASEAN, đồng thời tạo điều kiện cho người dân thành phố tìm hiểu các nước trong khối về nhiều mặt. Tuần lễ ASEAN lần này có các bài thuyết trình về “tôn giáo trong việc phát triển kinh tế”; “văn hóa Việt Nam trước ngưỡng cửa ASEAN”. Nhân viên tổng lãnh sự quán các nước ASEAN tại TP. Hồ Chí Minh, sinh viên các khoa Đông phương và Đông Nam Á học của các trường đại học trong thành phố cùng tham gia cuộc giao lưu.

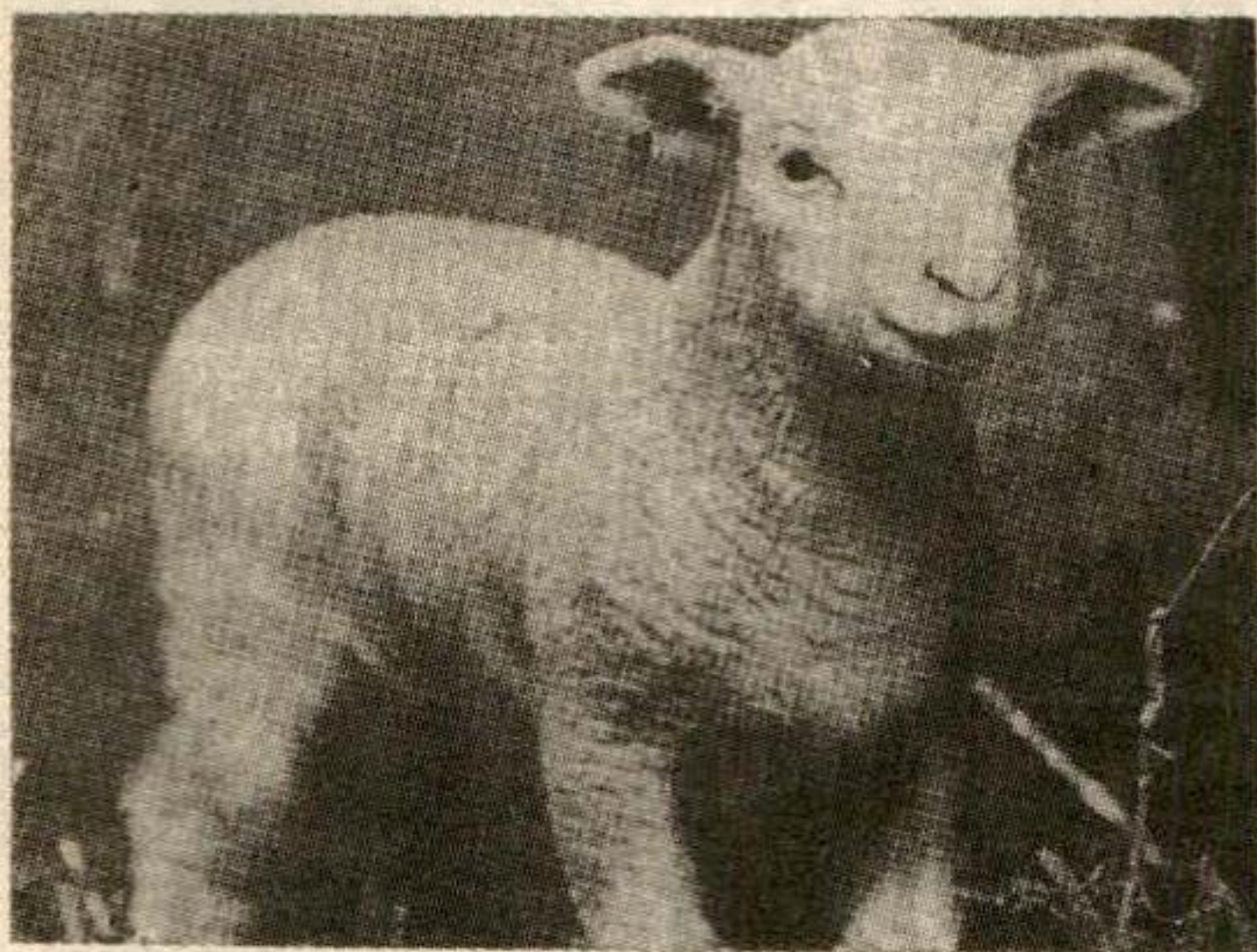
• **HỘI NGHỊ LẦN THỨ 5 VỀ GIÁO DỤC CHO NGƯỜI LỚN** do Tổ chức Khoa học - Giáo dục và Văn hóa Liên hợp quốc (UNESCO) đã diễn ra tại thành phố cảng Hamburg (Đức) với sự tham gia của đại biểu 160 nước. Hội nghị đã thông qua “Tuyên bố về giáo dục cho người lớn” và “Chương trình hành động cho

tương lai”, đề ra những mục tiêu cụ thể dành cho giáo dục của người lớn trong thập niên đầu tiên của thế kỷ 21. Hội nghị UNESCO về giáo dục cho người lớn được tổ chức lần đầu vào năm 1949 và từ đó đến nay, cứ 12 năm lại tổ chức một lần.

Cũng trong lĩnh vực giáo dục, các nhà nghiên cứu đã tiến hành điều tra khoảng 6.000 học sinh và sinh viên tại 194 trường tiểu học, trung học và cao học trên toàn Nhật Bản, kết quả cho thấy sau khi chương trình “Báo chí trong giáo dục” (NIE) được đưa vào học đường, số học sinh, sinh viên đọc báo hàng ngày tăng lên. Được biết phong trào NIE phát động tại Mỹ vào những năm 1930 và lan rộng sang 32 nước khác trong đó có Nhật Bản. Phương pháp này không chỉ khuyến khích trẻ em đọc nhiều hơn mà còn đem lại cho chúng cơ hội để hiểu biết nhiều hơn về thế giới.

• **MỘT DẢI THIÊN HÀ TRẺ NHẤT VÀ Ở XA NHẤT** trong vũ trụ vừa được các nhà thiên văn học khám phá. Theo Cơ quan quản trị hàng không và không gian Mỹ (NASA), thiên hà này ở cách Trái đất chừng 13 tỉ năm ánh sáng, bao gồm những cụm sao khổng lồ, phát ra ánh sáng mạnh gấp 10 lần ánh sáng của dải Ngân hà.

• **LOÀI CỪU MANG GIEN NGƯỜI** có tên Polly vừa được cho ra đời tại Scotland, tạo điều kiện thuận lợi cho việc sản xuất và thương mại hóa các loại protéine của người, cung cấp nguyên liệu điều chế dược phẩm quý bằng cách tách protéine người từ sữa của Polly, giúp

Con cừu cái Polly sản xuất được protéine người

chữa các bệnh không đông máu và các chứng về xương. Cho đến nay, các nhà khoa học vẫn phải dựa vào loài chuột với lượng protéine thu được rất hạn chế. Theo các nhà khoa học, trong tương lai có thể cả bò cái cũng sẽ trở thành những “nhà máy di động” cung cấp các protéine chủ yếu của con người.

• **HAI KHỐI THIÊN THẠCH**, mỗi khối nặng khoảng 50kg vừa rơi xuống Sao Paulo (Brazil). Một trong hai khối đá trời đổ đã rơi thủng nóc một xưởng xe buýt, khối kia khoét một hố sâu trên đất ruộng. Theo các nhà khoa học, việc thiên thạch rơi giữa ban ngày và mang hình dáng một cục băng tuyết là hết sức kỳ lạ, chưa từng thấy.

• **MỘT NGƯỜI TUYẾT VỪA ĐƯỢC CHỤP ẢNH** ở khoảng cách 20m trên dãy Himalaya, đó là tiết lộ của một người Ý tên Reinhold Messner. Theo Messner, sinh vật huyền thoại này cao khoảng 2,2m, chỉ hoạt động về đêm và ăn thịt bò Tây Tạng. Tuy nhiên, ông này xác định chỉ phổ biến ảnh người tuyết khi đã viết xong sách và xuất bản sách...

• **QUẦN ÁO LÓT BẰNG NHỰA TÁI SINH**

là sản phẩm do Hãng *Triumph* sản xuất tại Nhật. Nguyên liệu sử dụng trong hình thức sản xuất độc đáo này là các chai không bằng nhựa polyéthylène téréphtalate (PET). Sáng kiến này đang ở giai đoạn thử nghiệm bước đầu, nếu thành công, sẽ tiết kiệm được nhiều chi phí về nguyên

liệu và góp phần hạn chế tình trạng ô nhiễm môi trường đang ngày càng trầm trọng hơn.

• **SQUALAMINE LÀ MỘT CHẤT LẤY TỪ DA DÀY CÁ MẬP**

có thể dùng chữa trị các khối u ung thư. Theo tiến sĩ Jay Moorin thuộc Công ty Công nghệ sinh học *Magainin Pharmaceuticals*, squalamine có tác dụng ức chế sự hình thành các mạch máu nhỏ là nguồn cung cấp “thức ăn” cho khối u khiến khối u bị cô lập, không phát triển được nữa. Các thử nghiệm lâm sàng sắp được tiến hành trên những bệnh nhân bị ung thư vú, ung thư não.

• **THEO TỔ CHỨC Y TẾ THẾ GIỚI**

(WHO), trong năm 1996, toàn thế giới có hơn 52 triệu người chết, gần bằng dân số cả nước Pháp. Trong số tử vong này, có 17 triệu người chết vì nhiễm khuẩn và ký sinh trùng; trên 15 triệu người do bệnh ở bộ máy tuần hoàn, trên 6 triệu người do ung thư và khoảng 3 triệu người do bệnh đường hô hấp. Riêng thuốc lá là thủ phạm của 7,5 triệu cái chết...

CẢM ƠN!

RUTH!

Nguyên tác: PIERRE BELLEMARE

THÚY SƠN lược dịch

Sylvia Morrison, 19 tuổi, mới làm y tá cách đây 3 tuần tại bệnh viện Cheyenne - Wyoming (Mỹ). Cô gái trông thật xinh, thích bắt chuyện với những bác sĩ điển trai.

Chiều hôm ấy, đến lượt Sylvia trực đêm. Một vị bác sĩ trẻ măng và đầy nam tính rảo bước trong hành lang. Có lẽ anh ta mới tốt nghiệp, vì chưa đến 25 tuổi, răng trắng như áo blouse, tóc nâu, cao dễ chừng đến 1,85m. Anh ta khẽ nghiêng đầu: "Cô có thể cho tôi số phòng của bệnh nhân Ruth Nichols?". Sylvia lật sổ, bắt đầu thấy xúc động: "Phòng 25, thưa bác sĩ". Chàng bác sĩ mỉm cười: "Cảm ơn". Sylvia thấy tim đập mạnh: "Bác sĩ có cần tôi đi theo không ạ?". "Không, một mình tôi đủ rồi". Chàng trai khuất sau cầu thang và Sylvia vẫn còn bồn thần. Có hai lý do để cô muốn lên phòng 25: được đi cùng chàng bác sĩ đẹp trai và nhân thể biết tình hình về nữ bệnh nhân Ruth Nichols. Cô ta vừa nhập viện ban sáng vì lãnh 3 phát đạn. Một ca phẫu thuật và Ruth được đưa về phòng 25... Sylvia chột nháy

dụng: có tiếng súng nổ. Một tiếng nữa. Lại một tiếng nữa. Cô ta rú lên...

15 phút sau, bệnh viện Cheyenne chìm trong cơn hoảng loạn. Cảnh sát phải vất vả lắm mới vãn hồi được trật tự. Trung úy Neil Hoffmann đang trò chuyện với ông John Appleby - giám đốc bệnh viện - trong phòng 25. Sylvia thì run như giẻ. Trung úy Hoffmann khê lật tấm drap đầy máu, bên dưới là thi thể một phụ nữ trạc 30 tuổi, bị bắn 3 phát vào đầu. Hoffmann khê hỏi: "Tên bà ta?". Appleby cất giọng hỗn hển: "Maggy Bennett. Vừa nhập viện buổi trưa vì viêm ruột thừa. Theo lời cô Sylvia thì thủ phạm không định giết Maggy". Sylvia nức nở: "Hắn ta hỏi tôi số phòng của Ruth Nichols. Tôi không thể ngờ được. Trông hắn rất lịch thiệp, trí thức, cứ như bác sĩ ấy". Hoffmann nhíu mày: "Và tại sao cô chỉ phòng 25 cho hắn?". Sylvia đáp nhanh: "Vì số ấy có ghi trong sổ trực". Appleby xen vào: "Tình trạng sức khỏe của Ruth rất tệ nên chúng tôi đã chuyển cô ta đi phòng khác. Còn Maggy đến ngay sau đó, nên nằm phòng cũ của Ruth. Tại thế mà...". Hoffmann quay sang Sylvia: "Cô có thể tả lại nhân dạng của hắn?". Sylvia chùi nước mắt: "To cao, tóc nâu, đẹp trai. Trông rất có vẻ bác sĩ". Trung úy Hoffmann khê lắc đầu: "Tôi rất tin cô. Gregor Matthews vừa kết thúc chương trình y khoa. Hắn là người đã bắn vào cô Ruth và đang bị chúng tôi truy tìm. Hắn là chồng chưa cưới của Ruth, cô ta muốn ra đi nhưng hắn không chịu. Nhưng chúng tôi không thể ngờ hắn lại dám lén vào bệnh viện để giết vợ". Hoffmann đẩy tấm drap lại, hỏi nhanh: "Hắn đang ở đâu?". Appleby đáp gọn: "Phòng bên cạnh, số 24, đang ở cùng một nữ bệnh nhân". "Hắn vẫn cầm súng?". "Vâng. Theo lời các nhân chứng, hắn vừa cầm súng vừa bước vào phòng 24". Hoffmann rời phòng 25, đến trước cửa phòng 24: "Matthews! Anh nghe tôi chứ? Trung úy Hoffmann đây...". Giọng nói vọng ra có vẻ phẫn khích tột độ: "Vâng, tôi nghe rõ, trung úy ạ. Đừng có nhắc tay nhắc chân đấy. Tôi đang ngồi cạnh một nữ bệnh nhân và đang kê súng lên thái dương bà ta đây. Nếu ông đại dột xoay tay nắm cửa, tôi sẽ bắn bà ta ngay. Nào, nói đi!". Một giọng đàn bà vọng ra, rên rỉ: "Đúng thế! Hãy làm theo lời hắn! Nếu không, hắn giết tôi mất". Hoffmann gắt: "Anh muốn gì, Matthews?". "Muốn gặp Ruth, tất nhiên. Tôi đã giết nhầm người khác, nhưng rất tiếc, đó không phải lỗi của tôi. Đừng có dùng những con y tá ngu xuẩn như thế". "Vì sao anh cần gặp Ruth?". "Để nói chuyện với cô ta". "Để nói chuyện hay để nã ba phát vào đầu, như với nạn nhân ban nãy?". "Để nói chuyện, tôi nhắc lại đấy. Ông không có sự chọn lựa nào đâu. Phải tin tôi. Hãy đưa Ruth đến đây, tôi hứa sẽ không làm gì cô ta đâu. Nếu không, tôi bắn ngay con tin đấy". Cả Hoffmann và Appleby đều lùi lại, nhìn trừng trừng cửa phòng 24. Viên trung úy khê nói: "Tôi sẽ cố gắng thương thuyết với hắn để kéo dài thời gian và gọi một đội đặc nhiệm". Gương mặt của vị giám đốc bệnh viện bỗng tối sầm lại: "Không còn thời gian đâu. Bà bệnh nhân trong phòng 24 đang bị tiểu đường nặng. Trong vòng nửa giờ, nếu không được tiêm insuline, bà ta sẽ chết". Hoffmann lặng ngắt. Tình thế hết sức nguy ngập. Trong những vụ uy hiếp con tin, thời gian là chìa khóa vàng. Nghi ngại đôi chút, Hoffmann tiến lại gần cửa phòng 24: "Matthews, con tin của anh cần được tiêm thuốc ngay, hãy để một cô y tá vào phòng! Chỉ có một tiếng cười khan đáp lại. Hoffmann vờ mờ hỏi trán: "Tôi thề đấy là sự thật. Nếu anh không đồng ý một

cô y tá thì tôi sẽ vào, hai tay sau gáy, cởi trần". Matthews gào lên: "Đứng yên đấy. Không ai được vào cả. Cánh cửa mà động đây là tôi bóp cò tức khắc". "Matthews, nếu không được tiêm trong vòng nửa giờ, bà ta sẽ chết". "Đó là chuyện của các ông. Dem Ruth đến đây!". "Nhưng cô ta liệt giường rồi, đâu có chuyện trò với anh được". "Tôi cóc cần biết, đem đến đây".

Hoffmann lại im lặng và thở dài. Còn biết làm gì bây giờ. Phòng 24 không có cửa sổ. Lối vào duy nhất là cánh cửa đó. Đúng lúc đó, Appleby nói khẽ: "Trung úy ạ, có một cách..."

Vài phút sau, Hoffmann gào to trước cửa phòng 24: "Thôi được, Matthews! Chúng tôi đem Ruth Nichols đến cho anh. Tôi đã nói rồi, cô ta đang hôn mê, nằm trên giường đấy". Lại có tiếng cười vọng ra: "Thôi được. Mở cửa từ từ và đẩy giường vào, nếu không phải Ruth mà là bất cứ ai khác, tôi sẽ bắn con tin ngay. Rõ chưa?". "Rõ, giường đây".

Tay nắm cửa xoay nhẹ nhẹ. Cửa mở, một chiếc giường đẩy ló vào. Matthews vẫn dí súng vào thái dương con tin, nhìn trừng trừng mọi việc. Đúng là Ruth rồi... cô ấy xanh như tàu lá và đang thiêm thiếp. Matthews cười rùng rợn: "Chào Ruth! Đến gặp anh là biết điều đấy. Sáng nay, em vượt khỏi tay anh rồi, phải không?". Hắn lại cười và cất giọng lạnh băng: "Vĩnh biệt, Ruth!".

Sự việc tiếp theo diễn ra chưa đầy một giây. Hai tiếng nổ phát ra gần như cùng lúc. Matthews bắn vào vợ ngay thái dương, còn Hoffmann nhảy bổ vào phòng và bắn ngay giữa trán Matthews!

Appleby và cô y tá nhảy bổ về phía con tin để tiêm insuline. Hoffmann nghiêng người về phía vị giám đốc: "Có sao không?". "Không, vừa kịp lúc". Appleby nhìn xác Matthews: "Ông bắn cừ quá, trung úy". Hoffmann liếc cái xác của Ruth, khẽ đáp: "Hắn cũng thế. Tội nghiệp cô ta". Appleby lấy tấm drap phủ lên mặt Ruth. "Không còn cách nào khác, trung úy ạ. Gia đình cô ấy đã..."

Vài phút sau, hai cái xác được đưa ra khỏi phòng 24. Hoffmann và Appleby vẫn đứng ngoài hành lang, chưa hết xúc động. Hoffmann nở một nụ cười cay đắng: "Cảm ơn ông. Tôi cũng không nghĩ ra được cách ấy". Appleby khẽ lắc đầu: "Đừng cảm ơn tôi. Cảm ơn Ruth mới phải. Cô ấy đã chết ngay lúc Matthews đang bắt con tin".

Trung úy Hoffmann rùng mình. Đúng là vụ giải thoát con tin rùng rợn nhất mà anh đã trải qua. Ngay lúc anh tuyệt vọng, bác sĩ Appleby đến báo là do vết thương quá nặng, Ruth đã không qua nổi. Appleby đã xin phép gia đình Ruth được dùng xác cô ấy để đánh lừa Matthews và họ đã chấp nhận. Chỉ có một cái xác chết được đẩy vào phòng 24 và Matthews cũng đã bắn vào cái xác.

Hoffmann cất bước, nghèn nghẹn: "Cảm ơn, Ruth!". ■

Trích thư bạn đọc:

• Không riêng gì các thầy giáo, cô giáo và các em học sinh, cán bộ chiến sĩ trong đơn vị quân đội chúng tôi cũng rất yêu thích TGM. TGM đem đến cho chúng tôi những tri thức cần thiết, giải quyết được các vấn đề trong cuộc sống hàng ngày. “Giữ yên giấc ngủ của Người” làm cho chúng tôi thêm vinh dự noi gương Hồ Chủ tịch, tiếp bước cha anh hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Sau khi đọc những dòng ký sự này, chiến sĩ trong đơn vị có tinh thần trách nhiệm cao hơn, hăng say công tác, chấp hành kỷ luật nghiêm minh. Đặc biệt, những chiến sĩ yếu kém đã có nhiều tiến bộ vượt bậc. Cán bộ chiến sĩ chúng tôi xin cảm ơn quý báo đã có công lao to lớn góp phần giáo dục, rèn luyện bộ đội.

Xin có đôi lời nói thêm:

Tôi là cán bộ chính trị, thường xuyên đọc báo cho bộ đội nghe. Cứ vào dịp 19-5 là tuyên truyền về đạo đức tác phong Hồ Chủ tịch cho bộ đội học tập. Lần nào tôi cũng đọc cho bộ đội nghe trích ký sự “Giữ yên giấc ngủ của Người”. Đoạn trích này có trong tạp chí *Văn nghệ quân đội* số tháng 5-1990. Đoạn này trích giống đoạn từ TGM 234 đến 236. Từ 1990 đến nay, tôi thường xuyên đến các hiệu sách để mua ký sự này làm “bảo bối” tuyên truyền nhưng không có. Nay TGM có đoạn trích tương đối dài, tôi đã photo thành tập riêng làm “bảo bối”. Đây là tư liệu có tính giáo dục tốt (lần trước tôi có thư “tao đàn” gửi TGM về vấn đề này), tôi không rõ luật in ấn, xuất bản ra sao, nhưng kính mong TGM nên tái xuất bản ký sự này góp phần phục vụ đồng đảo bạn đọc.

(Cao Đình Minh, HT: 5NK - 44.11, Đông Hiếu - Nghĩa Đàn - Nghệ An)

• Mục mới “Bạn có nhớ?” rất bổ ích với tuổi học trò chúng em. Em xin đề nghị tăng hẳn lên một trang và trang sau để giải đáp, như thế tiện cho việc photocopy lưu giữ. Nên chăng mỗi số, mục này lần lượt trình bày riêng về từng lĩnh vực như: văn học, lịch sử, khoa học, âm nhạc, hội họa...

Em cũng đề nghị tòa soạn nên mở thêm nhiều cuộc thi nhỏ để có thể tăng thêm lượng độc giả, giải thưởng có lẽ không cần lớn lắm.

Bình giảng thất ngôn bát cú Truyện Kiều nên có thêm hạn nộp bài...

(Dương Thu Minh, Lớp 12 Văn Anh - Trường PTTH Lê Hồng Phong, Nam Định).

- Để bạn đọc được thay đổi khẩu vị, sẽ có những tiết mục mới dần dần xuất hiện trên sân chơi của TGM. Thu Minh và các bạn chờ nhé. Tòa soạn cũng có cùng ý nghĩ như của Thu Minh về từ “khẩu hiệu” trong truyện ngắn “Chữ tín” của nhà văn Lê Đạt (TGM 244). Sẽ chuyển ý kiến của Thu Minh đến tác giả.

CHI NHÁNH NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

QUẠT SÁCH KỶ NIỆM 40 NĂM NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

1. LĂNG MẠN TOÁN HỌC. GS Hoàng... sách dùng cho HS khá, giỏi toán trường... S và PTTH, giáo viên Toán THCS và... H, các bạn đọc yêu toán. 150 trang, khổ... x 20,5cm

- Đầu tiên tác giả trình bày những hồi... của mình về các bài toán thời trung học... đó là bốn bài toán nền rất hấp dẫn và... ú.

- Trò chơi về những hình kỳ lạ, hình tam... hình vuông.

- Định lý Morley với tam giác đều.

- Bài toán đuổi bắt.

2. NHỮNG MŨI NHỌN CƠ BẢN TRONG... LÝ HIỆN ĐẠI. GS.TS Nguyễn Chung... sách dùng cho học sinh PTTH, sinh viên... trang, khổ 14,5 x 20,5cm

Sách trình bày một cách khái quát những... tự quan trọng của Vật lý trong thế kỷ... Những thành tựu này góp phần nhất định... việc phát triển khoa học và kỹ thuật... nhân loại trong tương lai.

3. ĐẾN VỚI THƠ HAY. GS Lê Trí Viễn... dùng cho học sinh và giáo viên trong... trường và bạn đọc rộng rãi. 350 trang... 14,5 x 20,5cm

Thơ hay của Việt Nam xưa nay không... Vào nhà trường càng phải là thơ hay... nay thường không dễ, biết hay ở đâu... úp người cùng cảm thấy hay mới thật

khó. "Đến với thơ hay" là tự nguyện giúp mọi người bớt cái khó đó.

Mở đầu là phần lý luận ngắn về bình thơ. Sau đó tác giả chọn những bài thơ hay và thẩm bình theo nếp ông cha xưa nhằm chỉ ra cái hay, cái đẹp, cái độc đáo... của từng bài, thấy được sự đóng góp của những tác phẩm đó cho nền thơ ca dân tộc.

4. VĂN ĐỀ CHỦ NGHĨA LÃNG MẠN TRONG VĂN HỌC VIỆT NAM. GS Lê Đình

Ky. Sách dùng cho HS và GV trong nhà trường và đông đảo bạn đọc. 200 trang, khổ 14,5x20,5cm

Đây là cuốn sách khảo cứu về văn học lãng mạn Việt Nam dưới cách nhìn đổi mới. Quá trình phát sinh và phát triển của văn học lãng mạn

được lý giải một cách khoa học. Những thành tựu và sự đóng góp của văn học lãng mạn đối với công cuộc hiện đại hóa và với văn học dân tộc cũng như sự hạn chế của nó được đánh giá một cách khách quan và theo cách tiếp cận mới.

5. VĂN HÓA CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở VIỆT NAM. PGS.PTS Ngô Văn Lê, PTS Nguyễn Văn Tiếp, PTS Nguyễn Văn Diệu. Sách dùng cho SV, GV KHXH, du lịch, bạn đọc rộng rãi. 300 trang, khổ 14,5 x 20,5cm

- Giới thiệu quá trình hình thành của cộng đồng các dân tộc ở Việt Nam.

- Sự phân bố các dân tộc.

- Văn hoá của các dân tộc (văn hoá vật chất - văn hoá tinh thần và xã hội) - căn cứ trên ngữ hệ.

- Sự giao lưu văn hoá giữa các dân tộc và quá trình hình thành cộng đồng văn hoá thống nhất.

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC
1957 - 1997

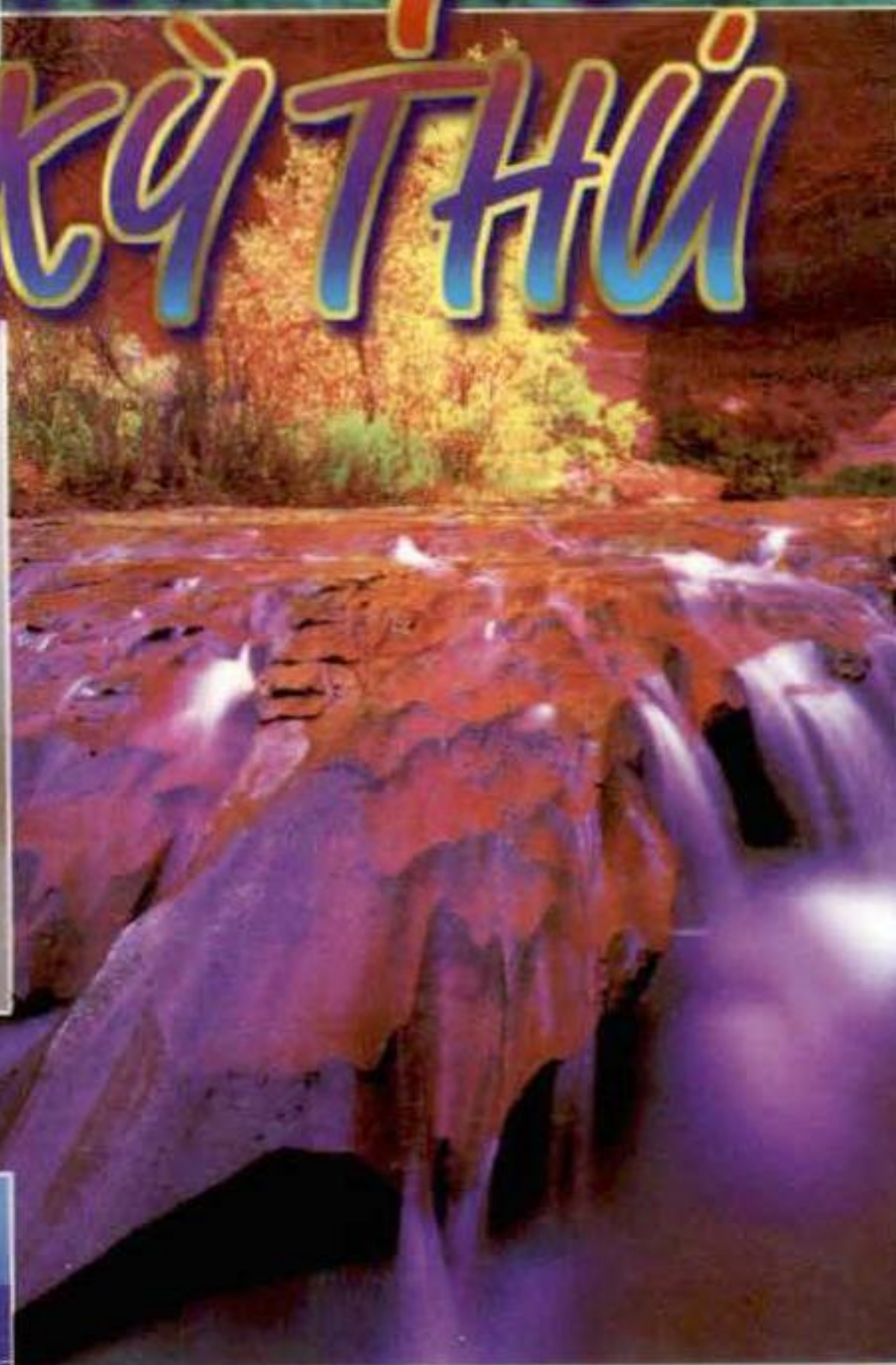

THẾ GIỚI MÔI

248

THẾ GIỚI KỶ THỦ

MIKE TYSON
SAU CÚ CÀ
THẾ